

**VILNIAUS PEDAGOGINIS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
SOCIOLOGIJOS IR POLITOLOGIJOS KATEDRA**

Olga Palevičiūtė
Ugdymo sociologijos
(Politinės sociologijos šakos)
dieninių studijų
II kurso magistrantė

**UNIVERSITETINIŲ STUDIJŲ KOKYBĖ: STUDENTŲ
VERTINIMAS (VPU atvejis)**

(baigiamasis magistro darbas)

Magistrantė
Olga Palevičiūtė _____
(parašas)

Prof. hab. dr. Valdas Pruskus
Darbo vadovas _____
(parašas)

Leidžia ginti:
Doc. dr. V. Navickas
SMF Dekanas _____
(parašas)

Darbo įteikimo data: _____

Registracijos numeris: _____

Vilnius, 2010

TURINYS

IVADAS.....	3
I skyrius. EUROPOS SĄJUNGOS ŠALIŲ STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMAS.....	8
1.1 Studijų kokybės vertinimo patirtis ES šalyse.....	8
1.2 ES šalių studijų kokybės užtikrinimo nuostatos.....	15
1.3 Lietuvos studijų kokybė ES šalių kontekste.....	18
1.4 Lietuvos aukštojo mokslo reforma ir studijų kokybė.....	23
1.5 Lietuvos vidinė ir išorinė kokybės užtikrinimo sistema.....	29
II skyrius. UNIVERSITETINIŲ STUDIJŲ KOKYBĖS, JOS DIMENSIJŲ IR KRITERIJŲ, SAMPRATA.....	32
2.1 Studijų kokybės samprata.....	32
2.2 Universitetinių studijų kokybės dimensijos.....	34
2.3 Universitetinių studijų kokybės kriterijai.....	36
2.4 Vertinimo kriterijai pagal studijų kokybės dimensijas.....	39
III skyrius. VPU STUDENTŲ STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO TYRIMAS.....	41
3.1 Tyrimo organizavimas, metodika ir tiriamieji.....	41
3.2 VPU studentų studijų kokybės vertinimas.....	46
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI.....	91
SUMMARY.....	94
LITERATŪRA.....	96
PRIEDAI.....	100

IVADAS

Temos naujumas ir aktualumas. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, visuomenei atsivėrė naujos galimybės, o ypač jaunimui ir absolventams norintiems tęsti studijas arba siekti karjeros užsienyje. Europos Sąjungos šalių darbo rinka atvira kvalifikuotiems specialistams, bet mūsų specialistai neturi pakankamai žinių, gebėjimų ir kompetencijų atitinkančius ES švietimo ir tarptautinės darbo rinkos reikalavimus, negali konkuruoti su užsienio specialistais. Todėl pastaruoju metu studijų kokybei skiriamas vis didesnis dėmesys, tai vienas aktualiausių su aukštuoju mokslu susijusių klausimų.

Svarbiausiuose Europos Sąjungos strateginiuose dokumentuose, Sorbonos deklaracijoje (1998), Bolonijos deklaracijoje (1999), Prahos komunikate (2001), Berlyno komunikate (2003) aukštojo mokslo įstaigoms keliami nauji iššūkiai ir tikslai, kurie ypač susiję su geresnės kokybės užtikrinimu. Europos Sąjunga siekia tapti konkurencingiausiu ir sparčiausiai besivystančiu regionu, vienas iš reikšmingiausių veiksmų galinčių pastūmėti šiuos procesus – kokybiškas aukštasis mokslas. Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas Bolonijos procese yra vienas iš pagrindinių tikslų ir tam tikru mastu yra prielaida įgyvendinti kitus aukštojo mokslo tikslus: didinti studentų ir akademinio personalo mobilumą, siekti diplomų pripažinimo ir palyginimo bei gerinti absolventų įsidarbinimo galimybes. Pasak E. Stumbrio, „atsižvelgiant į Europos universitetams iškilusius iššūkius, labai svarbu, kad Lietuvos universitetai ne tik pasiektų jų lygį, bet kartu būtų numatyti būsimi neišvengiami pokyčiai. Vienu iš svarbiausių uždavinių, keliamų Lietuvos aukštosioms mokykloms, laikytinas atsivėrimas visuomenei, akademinis atvirumas, esminiai vadybos pokyčiai, veiklos efektyvinimas, studijų trukmės ir apimties optimizavimas, akademinės atsakomybės išaugimas“.¹

Šiuo metu vienas iš aktualiausių klausimų aukštojo mokslo kontekste – universitetinių studijų kokybė. Lietuva aktyviai prisidėjo prie Bolonijos proceso veiklos, vieningos studijų kokybės užtikrinimo sistemos kūrimo. Yra sukurta nacionalinė kokybės užtikrinimo sistema: vidinis ir išorinis vertinimas, viešas išvadų skelbimas, narystė tarptautinėse organizacijose, užsienio ekspertų dalyvavimas; studentų dalyvavimas vidinio vertinimo procesuose. Panašių programų yra visuose universitetuose, bet reikia pasiekti, kad diplomai įgyti skirtinguose universitetuose atspindėtų studentų žinias, įgūdžius, kompetencijas ir atitiktų bakalauro arba magistro programoms keliamiems reikalavimams. Tam būtinas visų studijų proceso dalyvių sklandus bendradarbiavimas sprendžiant studijų kokybės tobulinimo klausimus.

¹ Stumbrys E. Vidinis ir išorinis aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1. p. 160.

Anot V. Lamanasko, „dar anksčiau LR Vyriausybės patvirtintame Lietuvos aukštojo mokslo sistemos 2003-2007 metų plėtros plane buvo akcentuota, kad vienas esminių aukštojo mokslo sistemos plėtros tikslų yra laiduoti aukštojo mokslo studijų kokybę. Dar daugiau, užsibrėžtas siekis, kad parengti specialistai galėtų konkuruoti šalies bei Europos Sąjungos bendroje darbo rinkoje“.² Todėl universitetinių studijų kokybės klausimas susilaukė nemažo tyrėjų dėmesio; vyksta diskusijos, išsiskiria studijų proceso dalyvių nuomonės.

Tyrimų apžvalga. Mokslinėje literatūroje autoriai tiria ir analizuoja įvairius aukštojo mokslo aspektus. Studijų universitete kokybės vertinimo aspektus tiria D. Sirtautienė (2006), institucinį studijų kokybės vertinimą I. Savickienė, K. Pukelis (2004). Lietuvos švietimo kaitą nagrinėja R. Bruzgelevičienė (2001), Aukštojo mokslo ir demokratiškumo pagrindus L. Kraujutaitytė (2002). Universitetinių studijų kokybės vertinimą tiria A. Valiuškevičiūtė, R. Druskytė, I. Mikutavičienė (2004), universitetinių studijų kokybės vertinimo sistemą projektuoja I. Savickienė (2005). Studijų kokybės aukštojoje mokykloje valdymo filosofiją ir prakseologiją tiria A. Juodaitytė (2004). Vidinį ir išorinį studijų kokybės užtikrinimą analizuoja E. Stumbrys (2004), universitetinių studijų kokybės gerinimo prioritetus I. Savickienė (2006) ir kt. Taigi, įvairūs švietimo būklės, švietimo kokybės tyrimai yra aktualūs ir atliekami nuolat.

„Spartėjant integracijos procesams Europos Sąjungoje, kyla būtinumas objektyviai įvertinti atskirų šalių – pirmiausia jos dalyvių – švietimo sistemų pasiekimus, jų veikimo ypatumus, kad būtų galima laiku pastebėti tiek negatyvius, tiek pozityvius švietimo sistemos pokyčius, atskleisti galimus ilgalaikius jų rezultatų padarinius ekonominei, socialinei bei kultūrinei pažangai. Kita vertus, gilesnis skirtingų švietimo sistemų pasiekimų bei funkcionavimo pažinimas leidžia kitaip pažvelgti į savosios šalies švietimo procesus ir daryti jiems vienokią ar kitokią įtaką“.³

Vykstant Lietuvos aukštojo mokslo reformai, vienas iš prioritetinių uždavinių yra studijų kokybės užtikrinimas, todėl vienas iš plačiai mokslininkų analizuojamų aspektų yra studijų kokybė. Apie studijų kokybės problemas diskutuojama Vytauto Didžiojo universitete, įsteigtame žurnale „Aukštojo mokslo kokybė“ (2004 – 2009), kuriame mokslininkai publikuoja specialiai šiai tematikai skirtus teorinius ir empirinius tyrimus. Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu reguliariai atliekami švietimo būklės tyrimai.

„Studijų kokybės centras siekia kurti ir tobulinti studijų kokybės užtikrinimo modelį instituciniame lygmenyje, atsižvelgiant į europines aukštojo mokslo kokybės kultūros plėtros

²Lamanaskas V. Studijų kokybės mirazai. Lietuvos Aidas. 2007-09-12, Nr. 208. p. 3.

³Pruskus V. Lietuvos švietimo pasiekimai OECD šalių kontekste. Vilnius.1998. p. 26

tendencijas. Viena iš pagrindinių centro veiklos kryptų – studijų kokybės tyrimai.“⁴ Taigi pastaruoju metu Lietuvos studijų kokybei skiriamas vis didesnis dėmesys, tyrimų ir įvairių projektų gausa pabrėžia studijų kokybės svarbą. Tiriami aukštojo mokslo kokybės rodikliai, studijų programų kokybė, dėstymo kokybė, šiais ir su studijų kokybe susijusiais klausimais diskutuoja ne tik mokslininkai, bet ir įvairūs autoriai.

Tyrimo problema. Šiuo metu vykstant aukštojo mokslo reformai svarbu išsiaiškinti kokius prioritetus akcentuoja studentai, kas jiems yra studijų kokybė, ko jie tikisi iš universitetinių studijų, kadangi būtent studentai yra svarbiausia studijų proceso dalis ir būtent jie pirmieji pajaus reformos pasekmes.

Tyrimo naujumas: Lietuvoje studijų kokybei skiriamas vis didesnis dėmesys, įvairūs autoriai analizuoja mokslinę literatūrą, tiria bendrus dalykus. Nėra tyrimų, kuriose būtų aiškinamasi kaip studijų kokybę supranta žemesniųjų ir vyresniųjų kursų studentai. Kuo jų požiūriai skiriasi ir kokie jų lūkesčiai.

Tyrimo tikslas: Remiantis VPU atliktu tyrimu, išsiaiškinti studentų požiūrį į studijų kokybę ir nustatyti jų lūkesčius.

Tyrimo uždaviniai:

1. Aptarti Lietuvos universitetinių studijų kokybę ES šalių kontekste.
2. Pateikti studijų kokybės sampratą.
3. Aptarti studijų kokybės dimensijas.
4. Pateikti studijų kokybės kriterijus.
5. Remiantis VPU atliktu tyrimu, išanalizuoti studentų studijų kokybės vertinimo rezultatus ir nustatyti studentų lūkesčius.

Tyrimo objektas: studentų studijų kokybės vertinimas.

⁴ Tikslai ir uždaviniai. http://www.vdu.lt/skc/index.php?option=com_content&view=article&id=10&Itemid=12&lang=lt

Tyrimo hipotezės:

1. Tikėtina, kad universitetinio administravimo efektyvumo trūkumai labiau kliūna žemesniųjų kursų studentams nei vyresniųjų.
2. Aukštesnius reikalavimus studijų kokybei daugiau kelia vyresniųjų kursų studentai, nei žemesniųjų.
3. Universiteto teikiamų mokymosi priemonių kokybė neatitinka studentų poreikių.

Tyrimo metodai:

1. Mokslinės literatūros analizė.
2. Kiekybinė studentų apklausa (anketavimas) – bus apklausti VPU pirmakursiai ir vyresniųjų kursų studentai.
3. Gautų praktinio tyrimo duomenų grupavimas, apibendrinimas, lyginimas ir apdorojimas SPSS 16 ir Microsoft Excel programa.

Pagrindinės sąvokos:

Kokybės kriterijai – požymiai, apibūdinantys esminius reikalavimus mokymosi/studijų proceso, dalyko, programos, institucijos/padalinio ar besimokančiojo veiklos kokybei, pagal kuriuos nustatomas kokybės standartų pasiekimo lygis ir planuojamas kokybės gerinimas arba tobulinimas.⁵

Kokybės gerinimas – kokybės užtikrinimo proceso priemonių visuma, kuria siekiama taip organizuoti mokymo/studijų dalyko, programos ar institucijos/padalinio kokybės vadybą, kad būtų pasiekti nustatyti kokybės standartų reikalavimai.⁶

Kokybės tobulinimas – mokymo/studijų ar išorinės vertinimo/akreditacijos institucijos iniciatyva, kuria siekiama aukštesnės mokymo(si)/studijų kokybės nei nustato esami nacionaliniai kokybės standartai. Kokybės tobulinimas apima naujų, pažangesnių, pasaulinio lygio kokybės standartų rengimą bei priemonių ir mechanizmų jų pasiekimui sukūrimą.⁷

Prioritetas – pirmenybinė kokio nors akto, įstatymo, nuostatų, taisyklių reikšmė.⁸

Studentas – asmuo, studijuojantis pagal aukštesniųjų ir aukšto mokslo studijų programas.⁹

Dėstytojas – asmuo, ugantis ir mokantis studentus ir klausytojus aukštojoje mokykloje.¹⁰

Studijos – ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą turinčio asmens mokymasis aukštojoje mokykloje pagal tam tikrą studijų programą.¹¹

Studijų kokybės dimensijos – aukštosios mokyklos veiklos sritys, kurios yra reikšmingos studijų kokybei ir daugiau arba mažiau lemia studijuojančio asmens saviugdą bei įgyjamą kvalifikaciją.¹²

Studijų kokybė – sąlygų, suteikiamų asmens saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti universitete, tinkamumas.¹³

Studijų kokybės vertinimas – sisteminis informacijos apie studijos kokybės indikatorius rinkimo, išreiškimo skaičiais ir panaudojimo procesas, siekiant nustatyti studijų kokybės būklę.¹⁴

Studijų kokybės užtikrinimas – apima periodiškai atliekamą aukštosios mokyklos veiklos savianalizę, kurios metu atskleidžiami vykdomos veiklos pranašumai ir trūkumai, numatomi keliai trūkumus šalinti, aptariami geros patirties įgyvendinimo pavyzdžiai, o pasiekimai lyginami su kitų panašių institucijų šalyje ir užsienyje pasiekimais.¹⁵

Universitetinių studijų kokybė – sąlygų, suteikiamų asmens saviugdai universitete plėtoti ir kvalifikacijai įgyti, atitikimas apibrėžtiems reikalavimams (poreikiams).¹⁶

⁵ Profesinio mokymo metodikos centras. Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas. Vilnius. 2008.p.12.

⁶ Profesinio mokymo metodikos centras. Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas. Vilnius. 2008.p.11.

⁷ Profesinio mokymo metodikos centras. Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas. Vilnius. 2008.p.11.

⁸ <http://www.zodynas.tk/>

⁹ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. Valstybės žinios. 1991. Nr. 23-593

¹⁰ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. Valstybės žinios. 1991. Nr. 23-593

¹¹ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. Valstybės žinios. 1991. Nr. 23-593

¹² Savickienė I., Pukelis K. Institucinis studijų kokybės vertinimas: dimensijos, kriterijai ir rodikliai. Aukštojo mokslo kokybė.2004/1.p.26.

¹³ Savickienė I., Pukelis K. Institucinis studijų kokybės vertinimas: dimensijos, kriterijai ir rodikliai. Aukštojo mokslo kokybė.2004/1.p.26.

¹⁴ Savickienė I., Pukelis K. Institucinis studijų kokybės vertinimas: dimensijos, kriterijai ir rodikliai. Aukštojo mokslo kokybė.2004/1.p.26.

¹⁵ Stumbrys E. Vidinis ir išorinis aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1. p.158.

¹⁶ Savickienė I. Universitetinių studijų kokybės vertinimo sistemos parametrai. Aukštojo mokslo kokybė. 2005/2. p.72.

I. EUROPOS SAJUNGOS ŠALIŲ STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMAS

1.1 Studijų kokybės vertinimo patirtis ES šalyse

Aukštosioms mokykloms mūsų dienomis keliama dideli uždaviniai, tapti institucijomis galinčiomis konkuruoti tarptautiniu mastu, suteikiančiomis galimybę asmenims tobulėti, įgyti kvalifikaciją, pasirengti sėkmingai karjerai. Kokybiškas išsilavinimas yra vienas iš svarbiausių veiksnių asmens karjeroje, individo ir visuomenės turtas, padedantis kurti bendrosiomis vertybėmis grindžiamą ateitį.

Aukštasis mokslas yra svarbi kiekvienos šalies švietimo sistemos dalis, kuri daro poveikį socialiniam, politiniam, ekonominiui ir kultūriniam gyvenimui, todėl pastarąjį dešimtmetį ypač išaugo dėmesys aukštojo mokslo kokybei, studijų kokybei, dėstymo kokybei, kokybės vertinimui ir užtikrinimui visose Europos ir pasaulio šalyse.

Siekiant kokybės kiekvienoje institucijoje yra reikšmingas nuolatinis studijų gerinimo procesas. Kokybės gerinimas labai svarbus ir universitetuose. Ši problema nagrinėjama leidiniuose „Aukštojo mokslo kokybė“, „Higher Education in Europe“ („Aukštasis mokslas Europoje“), „Management in Higher Education“ („Aukštojo mokslo vadyba“), leidžiami straipsniai, monografijos, organizuojamos tarptautinės konferencijos. Aukštųjų studijų kokybės užtikrinimo svarbą sąlygoja tam tikros priežastys. Stipriai išaugo aukštųjų mokyklų, universitetinių dalykų, studijų programų bei studentų skaičius, aukštasis mokslas pasidarė masinis reiškinys. Todėl ypač svarbi tapo studijų kokybės filosofija, kuri teigia: „masinis aukštojo išsilavinimo pobūdis atmeta centralizuotą kontrolę, todėl ji tampa neefektyvi. Tad reikalinga lanksti valdymo sistema, kuri galėtų funkcionuoti kiekvienoje konkrečioje aukštojoje mokykloje.“¹⁷ Daugelyje Europos universitetų, kurie turi autonomiją, ši filosofija yra realizuojama. Už suteiktą autonomiją universitetai vyriausybei privalo garantuoti kokybiškas studijas. Šiam tikslui buvo sukurtos nacionalinės kokybės vertinimo sistemos, kurioms poveikį turėjo mokslo ministerija, visuomenės nuomonė, universitetų vadovybė bei akademinė bendruomenė.

„Pagal patirtį studijų kokybės valdymo srityje Vroeijenstijn (1995) Europos šalis suskirstė į keturias grupes:

- Šalys, turinčios nemažą patirtį studijų kokybės valdymo sistemos kūrimo srityje (Didžioji Britanija, Olandija, Prancūzija);

¹⁷ Juodaitytė A. Studijų kokybė aukštojoje mokykloje: valdymo filosofija ir prakseologija kokybės užtikrinimas. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1. p.18.

- Šalys, kurios neturi didesnės patirties studijų kokybės valdymo srityje (Belgija, Danija, Švedija, Suomija);
- Šalys, kuriose vyksta diskusija dėl nacionalinės studijų kokybės sistemos sukūrimo galimybių (Austrija, Norvegija, Šveicarija);
- Šalys, kurios priartėjo prie studijų kokybės sistemos esmės suvokimo ir mokosi iš kitų šalių patirties (Italija, Graikija, Rytų Europos šalys).“¹⁸

XX a. devintajame dešimtmetyje Didžiojoje Britanijoje, Olandijoje, Prancūzijoje ir kitose Europos šalyse, buvo sukurtos kokybės koncepcijos su kuriomis siejamas nacionalinių studijų kokybės sistemų atsiradimas. Pagal aukštojo mokslo studijų kokybės koncepcijas, studijų kokybė yra užtikrinama per išorinį ir vidinį vertinimą. Išorinės kokybės vertinimą vykdo nepriklausomos nuo ministerijų specialios institucijos. Atlikus vidinį ir išorinį studijų kokybės vertinimą pateikiamos ataskaitos, kurios skelbiamos viešai.

Toks studijų kokybės vertinimas yra priimtas daugelyje Europos šalių, nors vieningos nuomonės nėra, kiekviena šalis turi savo vertinimo metodiką, be to dėl vertinimo instrumentų ir tikslų kyla ginčų tarp ministerijų ir universitetų vadovybės.

Kokybės užtikrinimo sistemos Europoje yra skirtingos, nors turi bendrus studijų kokybės sampratos požymius. Kai kuriose šalyse egzistuoja institucijos, atsakingos už išorinę studijų kokybės kontrolę universitetuose. Daugumoje šalių tokios institucijos yra nepriklausomos, bet jų pavaldumas skirtingas. Danijoje ir Suomijoje vertinami universitetuose dėstomi dalykai, studijų programos, o tokiose šalyse kaip Didžioji Britanija, Prancūzija, vertinama universiteto kaip organizacijos – veiklos kokybė. Nors mokslininkai akcentuoja, kad studijų procesą ir mokslinę tiriamąją veiklą reikėtų vertinti atskirai, kadangi mokslinių tyrimų kokybės vertinimo kriterijai skiriasi nuo studijų proceso kokybės vertinimo kriterijų. Be to visos veiklos kokybę įvertinti sunkiau, kadangi tam reikalingas didelis specialistų skaičius.

Pagrindinis Europos šalių uždavinys – studijų kokybės ir universitetų veiklos gerinimas, studijų kokybės užtikrinimas, efektyvus vertinimo sistemos funkcionavimas. Europos universitetų studijų kokybė vertinama remiantis principais:

- „Visos suinteresuotos pusės (šalių parlamentai, vyriausybės, universitetai) turi aiškiai suvokti, ko jos pageidauja iš nacionalinių studijų kokybės vertinimo institucijų; negalima šiai institucijai perduoti per daug funkcijų, nes ji nepajėgs jų kokybiškai atlikti.
- Nacionalinė kokybės vertinimo sistema negali apsiriboti universitetų akreditavimu ir daryti tiesioginę įtaką jų finansavimui.

¹⁸ Juodaitytė A.. Studijų kokybė aukštojoje mokykloje: valdymo filosofija ir prakseologija kokybės užtikrinimas. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1. p.18.

- Studijų kokybės vertinimas negali tapti tam tikru vyriausybės instrumentu, reguliuojančiu universitetų autonomiją.
- Universitetai turi sukurti instituciją, atsakingą už išorinį kokybės vertinimą, o patį vertinimą privalėtų atlikti nepriklausomi ekspertai.
- Kokybės vertinimas universitetuose turi vykti reguliariai ir sistemingai.
- Pagrindinis studijų kokybės elementas yra vidinis vertinimas, kurį atlieka patys universitetai.¹⁹

Vienas iš galimų būdų įvertinti ir užtikrinti studijų kokybę – aukštojo mokslo akreditavimas. Būtent šią priemonę pasirinko dauguma Europos šalių. Seniausios akreditavimo tradicijos yra Didžiojoje Britanijoje, o viena iš šios srities naujokių yra Vokietija, kur akreditavimo procedūros pradėtos 1998 metais. Centrinės ir Rytų Europos šalys per pastaruosius dešimt metų padarė didelę pažangą kokybės užtikrinimo ir gerinimo procese, jos teikė pirmenybę akreditavimo procedūrai jau XX a. devintojo dešimtmečio pradžioje. Tokiam žingsniui Centrinės ir Rytų Europos šalys pastūmėjo poreikis sukurti palyginimą su Vakarų Europos aukštojo mokslo naudojant tam iš anksto nustatytus standartus. Būtinybė iš naujo įvertinti studijų programų turinį ir aukštojo mokslo nuostatas, pritaikyti jas postkomunistinei visuomenei, sukurti lankstesnes studijų programas nuolat didėjančiam studentų skaičiui. Taip pat noras išlaikyti centrinę reguliavimą suteikiant aukštojo mokslo institucijoms didesnę autonomiją. Be to įtakos akreditavimo procedūrų populiarumui šiose šalyse turėjo netikėtai išaugęs visuomenės aukštojo mokslo poreikis, konkurencinių santykių aukštajame moksle atsiradimas, būtinybė didinti universitetų veiklos atskaitomybę, naujai kuriamų aukštojo mokslo padalinių kokybės skatinimas ir tobulinimas, visuomeninių fondų ir valstybinio finansavimo naudojimo skaidrumo užtikrinimas, tarptautinio mobilumo plėtra.

Svarbiausiais Europos dokumentais, turėjusiais įtakos aukštojo mokslo kokybės skatinimui, yra laikomi 1997 metais Europos Tarybos ir UNESCO kvalifikacijų, susijusių su aukštojo mokslo, pripažinimo Europos regiono valstybėse konvencija – Lisabonos konvencija. Bendra deklaracija dėl Europos aukštojo mokslo sistemos sandaros harmonizavimo – Sorbonos deklaracija ir Europos švietimo ministrų bendra deklaracija – Bolonijos deklaracija.

Nors, pasak daugelio mokslininkų, aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas buvo silpnoji Bolonijos deklaracijos vieta. Vėlesni Bolonijos proceso dokumentai – Prahos, Berlyno, ir Bergeno komunikatai užpildė šią spragą, didžiulį dėmesį kreipdami kokybės aspektams ir akreditavimo procesams.

¹⁹ Juodaitytė A.. Studijų kokybė aukštojoje mokykloje: valdymo filosofija ir prakseologija kokybės užtikrinimas. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1. p.20.

Studijų kokybės vertinimo sistema Didžiojoje Britanijoje – mokslo sistema Anglijoje turi galias istorines šaknis ir tradicijas. Pedagoginės idėjos, švietimo praktika, studijų kokybė, studijų kokybės užtikrinimas, darė ir daro didelę įtaką ne tik Europos, bet ir kitų pasaulio šalių švietimo raidai. Didžiojoje Britanijoje universitetai dėl aukštos studijų kokybės turi gerą vardą visame pasaulyje. Jų akademinų programų griežtumas, novatoriškumas bei praktiškumas reiškia, kad Anglijoje įgytas universitetinis išsilavinimas suteikia studentui pranašumą prieš kitus vis labiau konkuruojančiame pasaulyje. Atsiveriant galimybėms nevaržomai keliauti po visas Europos Sąjungos valstybes bei dirbti jose, visuotinai pripažįstamas išsilavinimas tampa neprilygstama vertybe.

XX a. aštuntajame dešimtmetyje, Didžiojoje Britanijoje buvo dvi studijų kokybės vertinimo sistemos, tradicinė – universitetai savarankiškai sprendė studijų kokybės klausimus; ir politechnikos institutų sistema – kokybę kontroliavo valstybė per instituciją Council for National Academic Awards (CNAA).

1992 metais Anglijoje buvo suformuota vieninga sistema ir įkurta aukštojo mokslo finansavimo taryba – Higher Educational Funding Council for England (HEFCE), kuri apėmė abi studijų kokybės vertinimo sistemas. Buvo įkurtos dvi naujos organizacijos. Kontrolės funkcijas ir kokybės vertinimo procedūras apsibrėžė sau kiekvienas konkretus universitetas. Studijų kokybės realizavimą kontroliuoja specialios valstybinės institucijos:

- *„Aukštojo mokslo studijų kokybės taryba (HEQC), jos pagrindą sudaro universitetų Rektorių taryba. Organizacijos tikslas – universitetų savarankiškos veiklos, siekiant užtikrinti studijų kokybę, plėtojimas, studijų kokybės standartų tobulinimas ir jų išlaikymas.*

- *Valstybinė finansavimo taryba, turinti kokybės vertinimo skyrių, Quality Assessment Division (QAD). Kokybės vertinimo skyrius tiria studijų ir mokslinės tiriamosios veiklos kokybę. Studijų kokybės užtikrinimo taryba garantuoja universitetų autonomiją ir suteikia universitetams teisę nuspręsti dėl kokybės tikrinimo procedūrų ir jos tobulinimo būdų, tikrinimas vyksta kas penkeri metai.*

- *Kokybės vertinimo skyrius (QAD), vertina studijų kokybę visuose valstybės universitetuose. Organizacijos vertinimo tikslai: finansų politikos korekcija; universitetų veiklos tobulinant studijų programas palaikymas; informacijos apie studijų kokybę rinkimas nacionaliniam monitoringui.*“²⁰

²⁰ Juodaitytė A.. Studijų kokybė aukštojoje mokykloje: valdymo filosofija ir prakseologija kokybės užtikrinimas. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1.p.22.

Nuo 1995 metų valstybinės komisijos veikla yra nukreipta į universiteto atsakomybės ir savarankiškumo didinimą. Svarbiausia tapo universitetų atliekama studijų kokybės savianalizė, jos tikslus, užduotis bei vertinimo kriterijus nustato pats universitetas. Yra suformuluotos tokios studijų kokybės vertinimo kryptys: studijų turinys; studijų dizainas; studijų programos įgyvendinimas; dėstymo vertinimas; studentų pasiekimai; studentų akademinis palaikymas, vadovavimas jiems; studijų materialiniai resursai; studijų kokybės užtikrinimo sistema. Kiekvienas iš šių aspektų vertinamas nuo 1 iki 4 balų, sritis kuri gauna 1 balą, per trejus metus turi būti pertvarkyta.

Studijų kokybės vertinimo sistema Suomijoje – Suomija stengiasi apimti Europos šalių patirtį tobulindama savo studijų kokybės vertinimo sistemą, semiasi patirties iš Olandijos, Prancūzijos, vertinant studijų kokybę kviečiami nepriklausomi ekspertai. Šalyje ieškoma optimalaus kokybės funkcionavimo modelio, kuris atitiktų socialines, ekonomines ir nacionalines Suomijos švietimo sistemos tradicijas. Dabartinis studijų kokybės vertinimas Suomijoje yra trijų lygmenų: universiteto; studijų programų; tam tikrų universiteto veiklos sričių.

Studijų kokybės realizavimą kontroliuoja *Suomijos aukštojo mokslo vertinimo taryba* – Finnish Higher Education Evaluation Council (FINHEEC), įsteigta 1996 metais. Ji organizuoja kokybės auditą, atlieka: institucijų, programų ir temų vertinimą; neuniversitetinių aukštųjų mokyklų akreditavimą; organizuoja ekspertų mokymą; renka ir sistemina informaciją apie studijų kokybės vertinimą; vysto studijų kokybės vertinimo metodologiją ir tobulina metodus; nurodo kokiose kryptyse reikia atlikti tyrimus ir kaip juos vertinti.

Studijų programų vertinimas apima šiuos aspektus: programos turinį, tikslus ir uždavinius; programos struktūrą, didaktinę koncepciją ir filosofiją; personalo kvalifikaciją; studijų metodus; įrangos tinkamumą; studentų, dėstytojų ir vietinių steigėjų nuomonę apie studijų programą.

Norint užtikrinti kokybę institucijos lygmeniu, vertinama aukštosios mokyklos misija; valdymas, strategija ir sprendimų priėmimas; studijų tobulinimas ir valdymas/organizavimas; personalo kvalifikacija; finansavimas; tyrimų strategija ir organizavimas; paslaugos teikiamos visuomenei; kokybės užtikrinimo sistema.

Pagrindinės Suomijos studijų kokybės idėjos:

- „Universiteto kokybės vertinimas laikomas bendros nacionalinės aukštojo mokslo politikos strategine dalimi.
- Kokybės vertinimas atliekamas siekiant gerinti universitetų atsiskaitomybę visuomenei ir garantuoti studijų atitikimą tarptautiniams standartams.

- Būtinąs funkcijų pasidalijimas tarp Mokslų akademijos ir Aukštojo mokslo vertinimo tarybos. Pirmoji institucija turi atsakyti už mokslo ir tyrimų kokybę, o antroji – už studijų kokybę.

- Studijų kokybė visuose universitetuose turi būti vertinama pasikvietus nepriklausomus ekspertus.²¹

Studijų kokybės vertinimo sistema Latvijoje ir Estijoje – Latvijos aukštojo mokslo kokybę rūpinasi – Higher Education Quality Evaluation Centre. Centras įsteigtas 1994 metais ir atlieka programų bei institucijų akreditavimą. Akreditavimo metu sprendžiama, ar aukštoji mokykla įgyvendina užsibrėžtus tikslus ir uždavinius. Tik akredituotos institucijos, įgyvendinančios akredituotas programas gali suteikti absolventams šalyje pripažįstamą kvalifikaciją.

Institucijų akreditavimas apima tokius aspektus: aukštosios mokyklos misija; valdymas; personalo kvalifikacija; finansavimas; studentai; studijų tobulinimas ir valdymas; dėstymo kokybė; tyrimų strategija ir organizavimas; paslaugos visuomenei; kokybės užtikrinimo sistema; misijos įgyvendinimas ir tikslų pasiekimas.

Programų akreditavimas apima: studijų programos tikslus ir uždavinius; programos turinį; programos struktūrą; didaktines koncepcijas ir filosofijas; studentų skaičių - atrankos, priėmimo ir studijų metu; studijų metodus; įrangos tinkamumą; studijų turinio internacionalizavimą; vidinės kokybės užtikrinimo procedūras; dėstytojų, absolventų ir darbdavių nuomonės apie studijų programą vertinimą.²²

Estijoje už aukštojo mokslo kokybę atsako – Estonian Higher Education Accreditation Center, kuris įsteigtas 1997 metais. Centras rūpinasi aukštųjų mokyklų institucijos lygmeniu ir programų akreditavimu. Akreditavimo metu, panašiai kaip ir Latvijoje, sprendžiama, ar aukštoji mokykla ir studijų turinys atitinka aukštojo mokslo reikalavimus.

Programų akreditavimas apima: studijų programos tikslų ir uždavinių analizę; programos turinį ir jo projektavimą; programos struktūrą; studijų metodus; studentų darbą, tyrimo projektus ir praktinį mokymą; studentų vertinimą, egzaminavimą; personalo kvalifikaciją; įrangos tinkamumą; studijų turinio internacionalizavimą; vidinės kokybės užtikrinimo procedūras; studentų ir dėstytojų apklausas apie studijų programą.

²¹ Juodaitytė A.. Studijų kokybė aukštojoje mokykloje: valdymo filosofija ir prakseologija kokybės užtikrinimas. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1.p.23.

²² Pukelis K., Savickienė I. Studijų kokybės vertinimo sistemų lyginamoji analizė: pasaulinė patirtis. Studijų kokybės užtikrinimo sistemos modeliavimas pasaulinės patirties kontekste. Vytauto Didžiojo universitetas. 2003. p.25.

Akreditavimas institucijos lygmeniu apima tokius aspektus: aukštosios mokyklos misija; aukštosios mokyklos valdymas, strategija ir sprendimų priėmimas; personalo kvalifikacija; studentai; studijų tobulinimas ir organizavimas; dėstytojų kokybė; tyrimų strategija ir organizavimas; tyrimų kokybė; misijos įgyvendinimas ir tikslų pasiekimas, paslaugos teikiamos visuomenei.

Apibendrinat galima teigti, kad kiekviena Europos šalis siekia užtikrinti ir nuolat gerinti aukštojo mokslo kokybę. Tam tikslui pasiekti naudoja skirtingas vertinimo metodikas. Metodikų įvairumą lemia valstybės aukštojo mokslo vertinimo tradicijos bei šalies kultūra. Seniausias vertinimo tradicijas turi Didžioji Britanija, dauguma Europos šalių semiasi iš jos vertingos patirtės. Išanalizuoja jos vertinimo metodiką, išskiria trūkumus ir privalumus, privalumus panaudoja savo aukštojo mokslo vertinimo sistemos tobulinimui. Daugumoje Europos šalių vertinimas vyksta dviem lygmenimis, institucijos ir programos, studijų kokybės užtikrinimui pasirinktas akreditavimo būdas.

Visoms Europos šalims yra aktuali problema – didelis aukštojo mokslo siekiančių piliečių skaičius. Labai svarbu yra užtikrinti aukštojo mokslo bei studijų kokybę tam, kad studijos neprarastų kokybės dėl kiekybės, o aukštosios mokyklos sėkmingai konkuruotų aukštojo mokslo rinkoje. Todėl yra būtinas vidinių ir išorinių aukštojo mokslo vertinimo ir užtikrinimo sistemų sukūrimas, jų efektyvus funkcionavimas ir nuolatinis tobulinimas.

1.2 ES šalių studijų kokybės užtikrinimo nuostatos

Aukštasis mokslas – žinių visuomenės formavimo pagrindas, o Europos aukštojo mokslo erdvė ir Europos mokslinių tyrimų erdvė vadinami dviem žinių visuomenės ramsčiais. Lisabonos strategijos (2000), numatyta Europos Sąjungą paversti konkurencingiausia žinių ekonomika pasaulyje, užtikrinančia darnų ekonomikos augimą, darbo vietų sukūrimą, šiam tikslui pasiekti būtina užtikrinti aukštųjų studijų kokybę.

Susirūpinimas aukštojo mokslo kokybe pareikštas 1999 metais Bolonijos deklaracijoje, joje užsibrėžta sukurti vieningą Europos aukštojo mokslo erdvę. Skatinti bendradarbiavimą Europoje kokybės užtikrinimo srityje ir siekti sukurti bendrus kokybės vertinimo kriterijus, metodiką ir metodologiją. Salamankos konvencijoje (2001) ²³ pažymėta kokybės užtikrinimo mechanizmų, akreditacijos ir jos procedūrų skaidrumo svarba. Prahos deklaracijoje (2001) ²⁴, teigiama, kad būtinas bendradarbiavimas tarp Europos Sąjungos šalių siekiant užtikrinti kokybiškas studijas. Bolonijos deklaracijos, Berlyno komunikate (2003) studijų kokybė laikoma viena iš prioritetinių aukštojo mokslo veiklos sričių. Akcentuojama būtinybė užtikrinti kokybę visais trimis lygmenimis: instituciniu, nacionaliniu ir europiniu. Pažymimas ir bendrųjų kokybės užtikrinimo kriterijų bei metodologijų tobulinimo poreikis. Berlyno komunikate (2003) pateikiama nacionalinių kokybės užtikrinimo sistemų struktūra, sudaryta iš šių dalių:

- „Atsakingų struktūrų ir institucijų.
- Programų ar institucijų vertinimo, apimančio tiek vidinį, tiek išorinį (įtraukiant studentus).
- Vertinimo bei vertinimo rezultatų skelbimo.
- Akreditavimo sistemų, sertifikavimo arba kitų jam prilygstančių procedūrų.
- Tarptautinio dalyvavimo, bendradarbiavimo ir tinklų kūrimo.“ ²⁵

Akcentuojama ne fiktyvus, o realus studentų dalyvavimo aukštojo mokslo valdyme būtinybė.

Europos kokybės užtikrinimo dimensijos įgyvendinimas priklauso nuo nacionalinių kokybės užtikrinimo sistemų sukūrimo, įgyvendinimo ir jų tobulinimo, bet tarptautinės aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatos neturėtų visiškai pakeisti nacionalinio lygmens reikalavimų.

Nacionalinių kokybės užtikrinimo sistemų svarba aukštajam mokslui nepaneigiama, tačiau didžiausia atsakomybė už studijų kokybę tenka pačiai aukštojo mokslo institucijai.

²³ Europos aukštojo mokslo institucijų konvencija. Salamanka. 2001.

http://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/direkcijos/studiju_direkcija/teises_aktai/Tarptautiniai%20teises%20aktai/Salamankos_konvencija.pdf p.2.

²⁴ Towards the European higher education area http://www.smm.lt/t_bendradarbiavimas/docs/bp/Prague%20communiqué.pdf p.3.

²⁵ Studijų kokybės vertinimo centras. Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatos. Vilnius. 2006. p.43.

Joje kuriama atitinkama aplinka ir sudaromos būtinos sąlygos kūrybiškai dėstytojo ir studento sąveikai siekiant įgyvendinti studijų programose iškeltus tikslus.

2006 metais Europos Parlamentas ir Europos Taryba pateikė rekomendacijas valstybėms narėms dėl tolesnio Europos bendradarbiavimo užtikrinant aukštojo mokslo kokybę. Valstybės, „privalo skatinti, kad visos savo teritorijoje veikiančios aukštojo mokslo įstaigos įvestų ar tobulintų griežtas vidaus kokybės užtikrinimo sistemas pagal Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo standartus ir gaires, priimtas Bergene Bolonijos proceso pagrindu.“²⁶

Bergeno komunikate buvo pritarta ENQA bendrai su savo nariais (EUA, ESIB, EURASHE) priimtiems standartams ir gairėms. Standartai ir gairės, nukreiptos į vidinį aukštųjų mokyklų kokybės užtikrinimą, apima kokybės užtikrinimo politiką ir procedūras, studijų programų ir teikiamų kvalifikacijų pripažinimą, stebėjimą ir periodinį vertinimą, studentų pasiekimų vertinimą, dėstytojų kokybės užtikrinimą, studijų išteklius ir paramą studentams, informacijos sistemas ir viešą informavimą.

Lietuvos švietimo gairėse 2003-2012 metams vienu pagrindinių švietimo plėtotos uždavinių laikomas kokybės užtikrinimas. Švietimo plėtotė privalo būti nuolat nukreipta į studijų kokybės gerinimą. Būtinai studijų kokybės išlaikymas ir nuolatinis viešas atsiskaitymas už švietimo rezultatus. Švietimo gairėse taip pat pabrėžiama, kad aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo sąvoka apima studijų turinio atnaujinimą, akademinio personalo pasirengimo ir darbo gerinimą, intelektinį ir materialinį švietimo sistemos aprūpinimą, nuolatinio kokybės vertinimo sistemos įdiegimą ir šiuolaikiško kokybės valdymo užtikrinimą.

A. Juodaitytė teigia, kad „studijų kokybės užtikrinimą sąlygoja: reikalavimų tikslumas, vertinimo sistemos sudarymas, universitetų tarybų ir grupių, atsakingų už studijų kokybės vertinimą, sudarymas; reguliarus, sistemingas universitetų atsiskaitymas už studijų kokybę; nepriklausomų ekspertų pasitelkimas. Šių reikalavimų laikymasis sukuria galimybę studijų kokybės užtikrinimo sistemos gerinimui.“²⁷ Skiriami du svarbiausieji kokybės užtikrinimo elementai – vidinis ir išorinis. Jie taikomi studijų, mokslo ar aukštosios mokyklos veiklos vertinimui. Visos aukštosios mokyklos yra atsakingos už jose vykstančių studijų kokybę, studijų programų kokybę ir aktualumą, už atliekamų mokslinių tyrimų lygį. Jokia išorinė organizacija negalės užtikrinti studijų kokybės, studijų programų ir tyrimų kokybės, jeigu tuo nesirūpina pati aukštoji mokykla. Europos šalyse, jeigu aukštosios mokyklos teikia nekokybiškas paslaugas, jos yra draudžiamos vertinimo organizacijos inspekcijos.

²⁶ Europos Parlamento ir Europos Tarybos rekomendacija. 2006. p. 61. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:LT:PDF>

²⁷ Juodaitytė A.. Studijų kokybė aukštojoje mokykloje: valdymo filosofija ir prakseologija kokybės užtikrinimas. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1.p.17.

Kokybės užtikrinimo sistemos veikimas turi būti reglamentuotas dokumentais tam, kad būtų aišku, kokių reikalavimų būtina laikytis siekiant studijų kokybės. Su reikalavimais turi būti susipažinę visa universitetų bendruomenė. Svarbu periodiškai tirti ir analizuoti studijų ir administracinės veiklos kokybę. Plėtojant kokybės užtikrinimo sistemą, reikėtų skirti dėmesį vertinimo proceso analizei, nes vertinimui tenka ypač svarbus vaidmuo. Studijų kokybės vertinimas turėtų būti atliekamas planingai ir apimantis įvairias dimensijas bei apibūdinamas vertinimo kriterijais turinčiais įtakos studijų kokybei. Vertinimas apima sistemingą informacijos rinkimą, jos sisteminimą ir analizę tam, kad būtų galima atlikti įvertinimą ir nuspręsti dėl studijų kokybės būklės ir jos gerinimo. Surinkus ir išanalizavus informaciją apie studijų kokybės būklę būtinas įvertinimas ar sąlygos atitinka reikalavimus. Nustačius universitetinių studijų trūkumus, aiškinamasi trūkumų priežastys, sprendžiama kokių veiksmų galima būtų imtis juos pašalinti. Labai svarbu, kad studijų kokybės gerinimo procese dalyvautų visi studijų proceso dalyviai. Aukštosios mokykloms norint gerinti studijų kokybę, būtina nustatyti studijų kokybės dimensijas ir vertinimo kriterijus, rūpintis vidine kokybės priežiūra, skatinti kolektyvinį personalo darbą, perduoti atsakomybę už studijų kokybės gerinimą padaliniams, galintiems užtikrinti nepertraukiamą tobulinimo procesą, kuriame dalyvautų visi studijų proceso dalyviai.

Apibendrinant galima išryškinti tokius pagrindinius studijų kokybės užtikrinimo, sistemos tobulinimo kriterijus:

- „Nustatytą kokybės užtikrinimo procedūrų detalumas.
- Vertinimo kriterijų aiškumas.
- Studijų kokybės tyrimų periodiškumas.
- Surinktos informacijos naudojimas studijų privalumams plėtoti ir trūkumams šalinti.
- Visos universiteto bendruomenės aktyvumas gerinant studijų kokybę.
- Studijų kokybės vertinimo ir gerinimo rezultatų viešumas.“²⁸

Aukštosios mokyklos privalo prognozuoti švietimo kokybės kaitos tendencijas, kurios diktuojamos studentų, darbdavių, visuomenės, valstybės, europinių ir pasaulinių aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatų. Atsižvelgti į studentų ir personalo nuomonę apie tą kokybę.

²⁸ Savickienė I. Universitetinių studijų kokybės gerinimo prioritetai studentų ir dėstytojų požiūriu. Aukštojo mokslo kokybė. 2006/3. p.72.

1.3 Lietuvos studijų kokybė ES šalių kontekste

Lietuvai atgavus nepriklausomybę stipriai pasikeitus socialinei bei ekonominei padėčiai, universitetai ir kitos šalies mokyklos ėmė reaguoti į darbo rinkos poreikius. Per praėjusį dešimtmetį, 1990-2000 metais, šalyje įsigaliojo dviejų pakopų aukštojo mokslo sistema, universitetai ir kolegijos. Lietuva viena iš pirmųjų Europos valstybių įvedusi dviejų pakopų aukštojo mokslo sistemą. Buvo įvesta studijų kreditų sistema, išaugo studijų lankstumas panaudojant modulinį mokymą.

Universitetinių studijų paskirtis – rengti plataus profilio specialistus, pasirengusius analitinei projektinei profesinei veiklai, moksliniams tyrimams bei akademiniam darbui aukštojo mokslo sistemoje, sugebančius prisitaikyti prie skirtingų veiklos krypčių ir ilgą laiką išlaikyti konkurencingumą darbo rinkoje. Nuo seno yra vertinamas išprusęs žmogus. A.Gaižutis savo straipsnyje rašė, jog „be dvasinės riterystės, talentingų ir nepakartojamų asmenybių, vargu ar visuomenė galėtų turėti kokią nors ateitį“²⁹. Reikia siekti mokslo, įgyti tinkamą kvalifikaciją ir visą gyvenimą tobulėti, kad turėtum tinkamą kompetenciją. Tačiau šiuo metu Lietuvoje susiduriama su problema, kad aukštojo mokslo specialistų skaičius, ne visada atitinka esamų darbo vietų. Studentų skaičius didėja, o valstybės biudžeto lėšos vidutiniškai tenkančios vienam studentui, nuolat mažėja. Susidarė palankios sąlygos formuoti aukštojo mokslo diplomų, bet ne kokybiškų žinių įgijimo ir gebėjimų formavimo rinkai. Ne retai darbdaviams svarbu, kad samdomasis turėtų aukštojo mokslo išsilavinimą, mažai dėmesio skiriant tam, kokią studijų kryptį ar kokią aukštąją mokyklą specialistas yra baigęs. Universitetai neturi gilių bendravimo su socialiniais partneriais tradicijų, todėl dažnai dėstoma ne tai, ko reikia darbo rinkai, verslui. Labai svarbu sekti universitetų ir pramonės bendradarbiavimo, greitesnio ir veiksmingesnio žinių pritaikymo versle. Universitetai daro vis didesnę poveikį šalies ir regiono ekonominei raidai ir visuomenei, todėl privalo paisyti visuomenės ir darbo rinkos interesų.

Lietuvos aukštojo mokslo sistemos 2002-2006 metų plėtros plane nurodoma, kad studijų vertinimo sistema yra sukurta. Įsteigtas studijų kokybės vertinimo centras, kuris organizuoja universitetinių studijų programų vertinimą, o ekspertų išvadas apibendrina Mokslo ir studijų institucijų veiklos vertinimo ekspertų taryba. Ji rekomenduoja programas akredituoti, laikinai akredituoti arba neakredituoti. Studijų kokybė yra vertinama remiantis Europos šalių patirtimi, tačiau Lietuvoje dėl lėšų stigiau, retai kviečiami ekspertai iš kitų šalių, nors tokia praktika kitose Europos šalyse – būtinybė, taip pat Estijoje ir Latvijoje. Pagrindinis šalies tikslas – užtikrinti aukštojo mokslo studijų kokybę, kuri nenusileistų kokybei kitoms Europos šalims.

²⁹ Gaižutis A. Kultūra ir elitas // Kultūros barai. 1994. Nr.12. p.7.

Kokybės užtikrinimo sistemos diegimui PHARE aukštojo mokslo programos dėka parengtas leidinys „Kokybės laidavimas kolegijose: rekomendacijos ir gera patirtis“. Jame rekomenduojama institucijos veiklą sklaidyti į 10 sričių:

- „Studijų programos: jų turinys, rengimas ir organizavimas.
- Mokymas ir mokymasis: sąlygos studijų programų tikslų pasiekimui, studijų dalyvių poreikių tenkinimas.
- Studentų pažanga ir laimėjimai: jų atitikimas numatytiems tikslams, studentų profesinio pasirengimo lygis, absolventų įsidarbinimas.
- Ištekliai: personalo kvalifikacija, materialiniai ir metodiniai ištekliai.
- Parama studentams: pagalba studijų procese ir socialinė pagalba.
- Tyrimai ir konsultavimas: mokslo taikomųjų tyrimų bei konsultavimo kokybė ir jų įtaka studijoms.
- Išorinis bendradarbiavimas su socialiniais partneriais.
- Valdymas: rinkodara, finansų ir personalo valdymas, strateginiai tikslai.
- Kokybės laidavimo sistema, jos funkcionavimas.
- Organizacijos kultūra: darbo atmosfera, saviraiškos sąlygos.“³⁰

Lietuvai, išaugus aukštojo mokslo poreikiui, būtina stiprinti studijų kokybę, siekti, kad aukštojo mokslo prieinamumas būtų platus, konkurencingas, o specialistai galėtų dirbti ne tik šalies darbo rinkoje, bet ir Europos, universitetai turi atsigręžti į pramonės poreikius. Labai svarbu internacionalizuoti aukštąjį mokslą, glausčiau dirbti su užsienio universitetais, semtis iš jų patirties, dalyvauti studentų, dėstytojų, mokslininkų mainų programose, tam, kad Lietuvos universitetai pasiektų kitų Europos šalių universitetų lygį.

Pasak E. Stumbrio, „vienu iš svarbiausių uždavinių, keliamų Lietuvos aukštosioms mokykloms, laikytinas atsivėrimas visuomenei, akademinis atvirumas, esminiai vadybos pokyčiai, veiklos efektyvinimas, studijų trukmės ir apimties optimizavimas, akademinės atsakomybės išaugimas.“³¹

Šiandien Lietuvoje veikia septyniolika aukštųjų universitetinių išsilavinimą teikiančių įstaigų – universitetų, akademijų. Tačiau pagal UNESCO rekomendacijas vienam milijonui gyventojų turėtų tekti viena aukštoji mokykla. Lietuvoje turėtų būti mažiau aukštųjų mokyklų. Tačiau dabartinius universitetus greičiau galima būtų pavadinti fabrikais, dirbančiais konvejeriniu principu, o ne rimtais universitetais, ruošiančiais aukštos klasės specialistus. Universitetai

³⁰ Čėsnaite B. Studijų kokybė: aukštųjų mokyklų absolventų vertinimai. Filosofija, sociologija. 2002/3. p. 28.

³¹ Stumbrys E. Vidinis ir išorinis aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1.p. 162.

paruošia daugybę specialistų, kuriuos darbdaviams reikia perkvalifikuoti, apmokyti, kadangi tokios srities specialistai nereikalingi.

Studijų sistemoje reikalingos esminės reformos. Turėtų būti sudarytos sąlygos steigti privatiems universitetams, kurie galėtų konkuruoti dėl valstybės finansuojamų vietų. Dabartinė studijų finansavimo sistema ydinga, kadangi visiškai neskatina tobulėti. Aukštasis mokslas pasidarė masinis reiškinys. Vis daugiau šalies gyventojų siekia aukštojo mokslo. Tai rodo aukštojo mokslo išplėtojimo lygį ir valstybės sudaromas sąlygas studijuoti, tai yra siekti aukštojo išsilavinimo. Aukštojo mokslo mastai netiesiogiai rodo visuomenės kultūros brandos lygį, atskleidžia darbo rinkos poreikį po viduriniam išsilavinimui, visuomenės poreikį lavintis. Mūsų šalyje stojančiųjų į universitetus skaičius didėja. Vertėtų pamąstyti apie studentų skaičių, kadangi kiekybė griauna kokybę – visgi aukštasis mokslas turėtų tapti elitiniu, o ne masiniu dalyku.

Aukštojo mokslo masiškumas riboja studijų kokybės didėjimo galimybes, todėl būtinas universitetų tinklo optimizavimas, sumažinti jų skaičių, šio klausimo sprendimo atidėliojimas tik pagilina vidinės sistemos problemas. Tinklo optimizacija, sumažintas aukštųjų mokyklų skaičius, suteiks Lietuvai galimybę turėti universitetus, kurie bus Europos regiono prasme studijų ir mokslo centrai, atitiks visus Europos aukštųjų mokyklų standartus bei reikalavimus. Be to tai pagerins universitetų tarpusavio bendradarbiavimą.

Studijų kokybės vertinimo sistema Lietuvoje. Iki 2010 metų užsibrėžta sukurti vieningą Europos aukštojo mokslo erdvę, norint įgyvendinti šį tikslą, universitetuose būtina išplėtoti studijų kokybės vertinimo ir tobulinimo sistemą. Aukštosios mokyklos privalo atlikti vidinį savo veiklų vertinimą, Bergenio komunikate (2005) akcentuojama, kad kokybės tobulinimas turėtų būti sistemingas, pagal apibrėžtus procesus, suderintus su išorinio kokybės užtikrinimo procedūromis.

Švietimo gairėse 2003-2012 metams, teigiama, kad šiuo metu Lietuvoje matuojami, vertinami tik kai kurie atskirų sričių rezultatai, neretai tai daroma nenuosekliai, epizodiškai. Toks švietimo vertinimas per mažai orientuotas į studijų kokybės tobulinimą. Todėl akcentuojama būtinybė ateityje vertinti veiklos rezultatus, analizuoti pažangą jų siekiant, o rezultatus skelbti viešai. Akcentuojama, kad švietimo kokybės vertinimas privalėtų būti išsamus, objektyvus ir visapusiškas. Daugelyje Lietuvos universitetų analizuojama dėstymo kokybė, beveik nėra studijų kokybės tyrimų instituciniu lygmeniu, be to trūksta metodologijos juos pagrįsti.

Universitetinių studijų kokybės vertinimo sistemos pagrindinė funkcija – tikslingas informacijos rinkimas, analizė, interpretavimas, apibendrinimas, atskaitomybė už atliekamą veiklą, visuomenės informavimas ir studijų kokybės tobulinimas.

Lietuvoje aukštųjų mokyklų kokybės vertinimą atlieka dvi institucijos – Studijų kokybės vertinimo centras (SKVC), kuris vertina studijų programas, mokslinius tyrimus, kvalifikacijas ir studijų institucijas. Ir – Profesinio mokymo metodikos centras, kuris organizuoja kolegijų veiklos kokybės vertinimą. Studijų kokybės vertinimo centro dalinis studijų programų vertinimas apima šiuos aspektus:

- „Studijų programos pavadinimą ir studijų tipą (neuniversitetinės, universitetinės pagrindinės, specialiosios profesinės, magistrantūros, rezidentūros, vientisosios).
- Įgyjamą išsilavinimą (kvalifikaciją).
- Studijų trukmė – bendrą kreditų (ar valandų) skaičių, auditorinių valandų skaičių (jeigu programą numatoma pritaikyti ir vakarinėms arba neakivaizdinėms studijoms – auditorinių valandų skaičių šioms formoms).
- Studijuojamų dalykų sąrašą Nuosekliųjų studijų programų nuostatuose nurodytomis dalykų grupėmis. Nurodoma kiekvieno dalyko ir kiekvienos dalykų grupės apimtis kreditais (ar valandomis) ir auditorinėmis valandomis; alternatyviai pasirenkamų dalykų grupės ir siūlomi laisvai pasirenkami dalykai; praktikos ir kitos privalomos užduotys (kursiniai darbai ir pan.).
- Pedagoginio personalo, vykdančio programą, kvalifikaciją. Nurodomas dėstytojų, kurių pagrindinės pareigos yra toje aukštojoje mokykloje, skaičius.
- Metodinį programos aprūpinimą (vadovėliai, kompiuterinė įranga ir kt.).
- Materialųjį programos aprūpinimą (laboratorių įranga, praktikos bazė ir kt.).
- Pagal šią programą studijuojančių studentų skaičiaus kitimą (per pastaruosius kelerius metus pagal kursus).
- Ryšius su institucija, kuri nustato kvalifikacinius reikalavimus, keliamus profesinei kvalifikacijai, jeigu ji įgyjama baigus studijas.“³²

Išsamus studijų programų vertinimas apima dalinį vertinimą ir tokius papildomus klausimus: dėstomų dalykų modulius, kokybę, tarpusavio loginius ryšius, jų reikalingumą; stojančiųjų konkurso lygį, informaciją apie absolventų įsidarbinimą; diplominių darbų apibūdinimą; studentų nuomonę apie studijas; darbdavių nuomonę apie absolventus; informaciją apie studijų programos išorinius ryšius.

Mokslinių tyrimų vertinimas apima tokius klausimus: koks yra šios veiklos per nustatytą laikotarpį produktyvumas, reikšmė ir perspektyvumas. Kvalifikacijų ir studijų institucijų

³² Pukelis K., Savickienė I. Studijų kokybės vertinimo sistemų lyginamoji analizė: pasaulinė patirtis. Studijų kokybės užtikrinimo sistemos modeliavimas pasaulinės patirties kontekste. Vytauto Didžiojo universitetas. 2003. p. 24.

vertinimo metu pasinaudojama mokslinių tyrimų išvadomis, kurios yra apibendrinamos gilinantis į tokius klausimus: mokslo ir studijų institucijos tenkinamus kvalifikacinius reikalavimus; rūpinimąsi savo veiklos kokybe, kokybės palaikymo sistemos efektyvumu, institucijos atsižvelgimą į buvusių išorinių vertinimų išvadas ir rekomendacijas.

Apibendrinat galima teigti kad, Lietuvoje universitetinių studijų kokybės išorinis įvertinimas kol kas apima studijų programų lygmenį, nors kituose Europos šalyse išoriniu studijų kokybės įvertinimu rūpinasi kokybės užtikrinimo organizacijos. Jos nustato reikalavimus ir kriterijus, kuriais remiantis nustatoma ir analizuojama studijų kokybė. Lietuvos universitetuose dažniausiai atliekami dėstymo kokybės tyrimai ir trūksta studijų kokybės tyrimų visos institucijos lygmeniu, nors ateityje planuojama vykdyti ir institucinį įvertinimą. Studijų kokybe pirmiausia turėtų rūpintis patys universitetai, atsižvelgdami į kitų Europos šalių šioje srityje turimą patirtį. Plėtoti institucinę studijų kokybės vertinimo sistemą, kaip tai sėkmingai daro įvairios Europos šalys. Pritaikyti užsienio mokslininkų, analizuojančių šią problemą, siūlymus Lietuvos kontekstui ir remiantis jais plėtoti institucinę studijų kokybės vertinimo sistemą. Remtis reikalavimais, kuriuos formuluoja įvairių šalių aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo organizacijos, priklausančios International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education.

1.4 Lietuvos aukštojo mokslo reforma ir studijų kokybė

Lietuvos aukštojo mokslo reformos principai. Lietuvos aukštojo mokslo reforma rėmėsi šiais trimis pagrindiniais principais: demokratiškumu, dinamiškumu ir integracija. Aukštasis mokslas, kuriam lemta būti visuomenės vystymosi varikliu, pirmiausia turi tapti demokratišku. Demokratiškumo principo realizavimas yra ta strategija, kuri nusakoma šiais išvestiniais principais:

- „Institucinė autonomija.
- Mokslininkų akademinė laisvė.
- Studentų akademinė laisvė.
- Aukštosios mokyklos atvirumas visuomenei.“³³

Visi išvardinti principai nebuvo realizuojami sovietiniame aukštojo mokslo modelyje, todėl visų pirma buvo reikalinga teisinė bazė. Parengtame Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatyme buvo deklaruoti tiek demokratiškumo, tiek jo išvestiniai principai. Išvestinių principų realizavimo galimybės nustatytos aukštųjų mokyklų Statutuose, taip pat įvairiuose kituose poįstatyminiuose dokumentuose.

Lietuvos aukštojo mokslo Įstatyminėje bazėje per daug abstrakčiai traktuojama institucinė autonomija - ji beveik absoliutizuojama, o įvairių Europos šalių geriausia patirtis leidžia teigti, jog visą autonomiją turi tik labai aukštą kompetencijos lygį pasiekę universitetai, o kitos aukštosios mokyklos yra daugiau ar mažiau kontroliuojamos įvairių institucijų. Tobulinant Lietuvos aukštojo mokslo teisinę bazę, institucinės autonomijos laipsnį reikėtų susieti su aukštosios mokyklos kompetencijos lygiu.

Sudėtinga realizuoti mokslininkų ir studentų akademinės laisvės principus. Pastebima, kad labiau linkę išlaisvėti mokslininkai. Studentai dar tik nedrąsiai „dairosi“ savivaldos galimybės. Dalis dėstytojų ir studentų jau šiuo metu yra pasiekę laisvės pilnatvės, bet ne visi. Svarbu išvelgti ypatingą šių dviejų akademinės laisvės principų realizavimo svarbą, nes tik laisvi akademiniai žmonės bus pajėgūs dalyvauti reformavimo veikloje.

Atvirumas visuomenei reiškia žinių, sukaupytų aukštajame moksle, atvirumą visuomenei ir visų pirma - aukštųjų mokyklų atvirumą visiems norintiems ir pagal savo kompetenciją galintiems jose studijuoti. Jeigu tradicinis aukštasis mokslas buvo elitinis, tai šiuolaikinis tampa tikrai masiniu. Lietuvoje studentų skaičius tenkantis 1000 gyventojų yra vienas mažiausių Europoje, vadinasi reikia ieškoti įvairiausių būdų, kaip spręsti šią problemą. Nors šis

³³ Edukologijos idėjos. Lietuvos švietimo kultūros modernizavimas. Kaunas. 1998. p.292.

sprendimas, tiesiogiai susijęs su aukštojo mokslo finansavimo didinimu, tačiau galimos ir kai kurios vadybinės, edukacinės priemonės, padidinančios aukštojo mokslo prieinamumą žmonėms.

Racionalus aukštųjų mokyklų tinklo išdėstymas šalyje, taip pat distancinio mokymo organizavimas, leistų aukštajai mokyklai pasiekti tolimiausius kaimo kampelius. Tęstinio ugdymo prasme svarbu, jog „aukštosios mokyklos užtikrintų profesinio rengimo (plačiuoju supratimu, tarp jų - kvalifikacinio tobulėjimo) nepertraukiamumą, steigdamos atitinkamus kvalifikacijos tobulinimo centrus. Tam Europos Sąjunga atveria savo programas, teikiančias papildomą finansavimą ir kvalifikacinę paramą.“³⁴ Galimybė padidinti aukštojo mokslo atvirumą, prieinamumą žmonėms yra papildomų, apmokamų studentų vietų valstybinėse aukštosiose mokyklose kūrimas ir privačių mokyklų steigimas.

Dinamiškumas tai antras fundamentalus Lietuvos aukštojo mokslo reformavimo principas. Jis reiškia, „kad sistema, būdama atvira aplinkai, turi dinamiškai keistis, reaguodama į kintančią aplinką. Išvestiniai principai yra šie:

- Ryšiai su socialiniais partneriais.
- Studijų programų lankstumas.“³⁵

Aukštosios mokyklos turėtų žinoti aplinkos poreikius, jos pokyčius, glaudžiai bendradarbiauti su savo socialiniais partneriais - verslo pasauliu, gamintojais, o taip pat žemesnio lygio ugdymo grandimis, visų pirma - aukštesniosiomis, vidurinėmis mokyklomis. Studijų programos turėtų būti lankstesnės, t.y. aukštoji mokykla turi sugebėti greitai persiorientuoti, reaguodama į poreikius, lanksčiai konstruodama studijų programas. Tai leidžia atlikti modulių-kreditų sistema, kurią diegia kai kurios aukštosios mokyklos. Kauno technologijos universitetas buvo šio proceso iniciatorius. Šalies mastu šis darbas nėra koordinuojamas, o būtent ši veikia tikrai paskatintą reformą. Lietuvos edukologijos mokslininkai turi nemažą patirtį modulinio mokymo srityje, yra netgi išvystę modulinio mokymo teoriją. Reikėtų „Lietuvos aukštajame moksle įdiegti modulių-kreditų sistemą; tai - pirmaeilis, nesunkiai įgyvendinamas uždavinys.“³⁶

Trečiasis fundamentalus reformavimo principas tai integracija. Čia galėtų būti subjektų bei objektų integracija. „Subjektų integracija akcentuoja pačią aukštojo mokslo sistemą, konkrečią aukštąją mokyklą, kurios būdamos atviros socialinės sistemos turi integruotis su kitais subjektais, jeigu nori pagerinti savo veiklą. Objektų integracija akcentuoja mokslo ir studijų vienovę. Integracijos išvestiniai principai yra šie:

³⁴ Edukologijos idėjos. Lietuvos švietimo kultūros modernizavimas. Kaunas. 1998. p.293.

³⁵ Edukologijos idėjos. Lietuvos švietimo kultūros modernizavimas. Kaunas. 1998. p.293.

³⁶ Edukologijos idėjos. Lietuvos švietimo kultūros modernizavimas. Kaunas. 1998. p.294.

- Pasaulio akademinės bendrijos integracija.
- Mokslo ir studijų integracija.
- Dėstytojų ir studentų veiklos integracija.
- Mokslinių tyrimų pobūdžio atitikimas studijų profiliui ir lygiui.³⁷

Pasaulio akademinės bendrijos integracija reiškia aukštųjų mokyklų kooperaciją šalies viduje ir tarp šalių, dėstytojų, studentų mainus. Tam vien Europos Sąjunga skiria daugybę programų.

Mokslo ir studijų integracija - tai pagrindinis klasikinis aukštojo mokslo principas, XIX amžiaus pabaigoje įdiegtas aukštajame moksle (pradininkas - Vokietija). Lietuvoje suprantama šio principo svarba reformuojant aukštąjį mokslą. Šia prasme pagrindinės yra trys problemos: nepakankamas mokslinių tyrimų finansavimas, sunkiai besivystantys rinkos santykiai šioje srityje (priežastys - gamybos ir ekonomikos nuosmukis) bei paveldėta iš sovietinio modelio atskira nuo studijų sistemos mokslo sistema.

Dėstytojų ir studentų veiklos integracija - šis principas akcentuoja du dalykus: a. dėstytojų ir studentų bendras pastangas reformavimo procese - be šios vienybės aukštosios mokyklos reforma beveik neįmanoma; b. dėstytojų ir studentų paritetinius santykius studijų procese (Vilhelm von Humboldt antrasis aukštojo mokslo principas). Šis vokiečių mokslininko suformuluotas principas labai nelengvai skinasi kelią Lietuvoje, nes 50 metų trukęs autoritarinis režimas paliko stiprius pėdsakus žmonių, tarp jų ir dėstytojų sąmonėje. Be to, šio principo realizavimas susietas su aukšta dėstytojo pedagogine kompetencija, leidžiančia sėkmingai taikyti studijų procese įvairius interaktyvius mokymo metodus.

Mokslinių tyrimų pobūdžio atitikimas studijų profiliui ir lygiui taip pat labai svarbus reformavimo principas. Fundamentalių žinių taikymo tiriamieji darbai, ekspertizė, konsultavimas, naujų žinių platinimo visuomenėje optimalių kelių ir būdų paieška - tai taip pat mokslinė, nemažiau svarbi veikla nei fundamentaliųjų žinių kūrimas. Visų šių rūšių mokslinė veikla ne tik galima, bet ir pageidautina šiuolaikinėse aukštosiose mokyklose. Universitetai, turėdami universitetines, akademinio laipsnių programas, kaupia joms kompetenciją atlikdami fundamentaliuosius tyrimus, nors pageidautina ir kitų rūšių anksčiau minėta mokslinė veikla. Aukštosios mokyklos, akcentuojančios profesines studijas, aišku, labiau turėtų užsiimti taikomaisiais tyrimais, konsultacine, ekspertine veikla. Toms aukštosioms mokykloms, kurios apsiribotų tik keliomis vienos ar dviejų mokslo krypčių profesinėmis pagrindinėmis studijomis, gal užtektų tik konsultacinės veiklos bei žinių platinimo visuomenėje optimalių kelių paieškos.

³⁷ Edukologijos idėjos. Lietuvos švietimo kultūros modernizavimas. Kaunas. 1998. p.294.

Galimi įvairūs požiūriai šiuo klausimu, tačiau viena tikrai yra svarbu - aukštosiose mokyklose, net ir žemiausio, tačiau pakankamo lygio programose, privalo bent minimaliai būti realizuojamas mokslo ir studijų integracijos principas, t.y. studentai turi būti mokomi bent mokslinės veiklos metodų, neatsiejamų nuo kritiško mąstymo ugdymo, kurį taip akcentavo Platonas savo aukštojo mokslo idėjoje. Be viso to, žinių visuomenėje, neapsieis nė vienas aukštos kvalifikacijos profesionalas.

Pastaraisiais metais mūsų šalies absolventų labai padaugėjo, šiandien jaunosios kartos išsilavinimas (iki 29 metų) pastebimai šoktelėjo aukštyn. Pagal šį rodiklį Lietuva pirmauja tarp kitų Europos šalių. Tačiau pagal studento studijų finansavimą yra beveik paskutinė. Lietuvos studentai, darbdaviai, visuomenė nėra patenkinti studijų kokybe. Didelė dalis jaunimo ir mokslininkų išvyksta į užsienio šalis, siekdami kokybiškesnių studijų, geresnio išsilavinimo, ieškodami palankesnių sąlygų mokslinei veiklai. Aukštųjų mokyklų finansavimas yra nepakankamas, valdymas – nelankstus, universitetai lėtai reaguoja į darbo rinkos ir visuomenės poreikius. Todėl atėjo laikas kažką keisti, pribrendo metas reformai, kuria siekiama atnaujinti aukštąjį mokslą, sukurti studijas galinčias konkuruoti su geriausiais Europos šalių universitetais. Galime išskirti tokias reformas priežastys:

- Studijų kokybė netenkina nei pačių studentų, nei visuomenės.
- Diplomai praradę tikrąją vertę.
- Gabiausi studentai ir mokslininkai mieliau renkasi užsienio universitetus.
- Mokslinė veikla dažnai neproduktyvi.
- Pašlijusi akademinė savikontrolė.
- Aukštojo mokslo finansavimas neskatina universitetų konkurencijos.
- Studentai stokoja atsakomybės už studijas.
- Paskolų sistema nefunkcionala.
- Sustabarėjusi valstybinių aukštųjų mokyklų valdymo sistema.

Pagrindiniai reformos tikslai – geresnė studijų kokybė, profesionalūs dėstytojai, geriau aprūpinta mokymo bazė, garantuota socialinė parama studentams, tvarkingi bendrabučiai, pakankamas studijų finansavimas, modernus aukštųjų mokyklų valdymas, pasaulinio lygio Lietuvos mokslo centrai, aukštųjų mokyklų konkurencija.

Profesionalūs dėstytojai – gera studijų kokybė pirmiausia susijusi su dėstytojais ir dėstymu. Aukštosios mokyklos galės laisvai skirti dėstytojams atlyginimus ir taip pasikviesti žymiausius mokslininkus iš Lietuvos ir užsienio. Aukštosios mokyklos turės didesnes teises disponuoti turtu, turės daugiau galimybių ir lėšų investuoti į laboratorijas ir bendrabučius. Galės atnaujinti mokymo bei tyrimų bazines, garantuoti socialinę paramą studentams. Aukštosioms mokykloms bus suteiktas specialus teisinis statusas. Jos bus laisvesnės nuo administracinių apribojimų,

galės laisviau valdyti turtą ir aktyviau spręsti plėtros, jungimosi, laboratorijų bei bendrabučių atnaujinimo klausimus. Aukštosios mokyklos galės vykdyti savarankišką atlyginimų politiką. Galės laisvai skatinti dėstytojus mokant didesnius atlyginimus, sukuriant geresnes socialines sąlygas. Strateginius mokyklų valdymo klausimus spręs profesionaliai veikiančios aukštųjų mokyklų tarybos. Jos bus sudarytos iš visuomenės ir universiteto atstovų.

Reformos nauda studentams:

- Geresnis dėstymas.
- Didesnės asmeninio tobulėjimo galimybės.
- Moderni mokymo bazė, bibliotekos, laboratorijos.
- Aukštos kokybės studijos Lietuvoje.
- Geresnės gyvenimo sąlygos – sutvarkyti bendrabučiai.
- Galimybė susitelkti į studijas neieškant uždarbio – gavus valstybės finansavimą arba lengvatinę paskolą.

- Galimybė nešti studijų krepšelį į privačią aukštąją mokyklą.

„Reformos studijų kokybės gerinimo užduotis:

- Esminė ir svarbiausia studijų kokybės universitete sąlyga – universitete turi dirbti talentingų, savo darbą mėgstančių tyrėjų akademinis kolektyvas. Tuo tikslu, visais lygiais – universitetų, savivaldybių ir vyriausybės turi būti vykdoma kompleksinė veikla - gabių, talentingų tyrėjų – pedagogų (iš Lietuvos ir užsienio) subūrimas į universitetus.

- Sukurti vieningą bendrauniversitetinę studijų dalykų žinių ir gebėjimų vertinimo sistemą, kad būtų suvienodinti studijų kokybės reikalavimai visuose Lietuvos universitetuose ir atitiktų Europos aukštojo mokslo standartą. Tobulinant nacionalinę kvalifikacijų sistemą pasiekti įvairiuose universitetuose suteikiamų kvalifikacijų palyginamumą.

- Studijų baigimo kokybės kontrolės sistemos sukūrimas. Dabar bandoma kontroliuoti studijų kokybę per apriorinę studijų programų kontrolę – dažnai labai formaliai ir, netgi, subjektyviai. Tikra kontrolė turėtų būti pagal galutinius studijų rezultatus, tikrinant, ar diplomus gaunančiųjų žinių ir gebėjimų lygis atitinka valstybės aprobuotus kokybės reikalavimus. Tokios kontrolės sistemos egzistuoja užsienio šalyse, laikant baigiamąjį valstybinį egzaminą, (Lietuvoje taip kontroliuojami medikai). Kaip taisyklė, egzaminatoriai kviečiami iš kitų aukštųjų mokyklų.³⁸

Tokie buvo aukštojo mokslo reformos siekiai ir tikslai, bet paskubomis priimtas Mokslo ir studijų įstatymas susilaukė kritikos ir įvertinimo iš akademinės bendruomenės, bei visuomenės. Nors reforma dar tik įsibėgėja, ir dar per anksti teigti, kad tikslų nepasiekta, kadangi per

³⁸ Raškinis A. Siūlymai Aukštojo mokslo įstatymui (Tezės).

http://www.lurk.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=212&Itemid=42

pusmetį neįmanoma pakeisti studijų kokybės. Tam, kad studijų kokybė pagerėtų, reikia daugiau laiko, tai ilgalaikis procesas. Šiandien galime kalbėti tik apie priemones, kurių imamasi ar numatoma imtis gerinant studijų kokybę. Tam, kad būtų pasiekta geresnė studijų kokybė, reikia stiprinti aukštojo mokslo materialinę ir techninę bazę, gerinti mokymo laboratorijas, įsigyti naujos įrangos, skatinti modernių interaktyvių bibliotekų atsiradimą, daugiau kvalifikuotų specialistų, europietiško dėstymo ir studijų metodų įgyvendinimo. Daliai šių darbų yra numatytos lėšos iš ES struktūrinių fondų. Tuo tarpu, V. Gapšys įsitikinęs, kad Lietuvos universitetai gali būti konkurencingi tik savo kaina arba kokybe. „Ypatinga studijų kokybė Lietuvos aukštojo mokslo įstaigos niekada nepasižymėjo. Aukštojo mokslo kokybės ir kainos santykis Lietuvoje nebuvo adekvatus ir iki reformos. Užuo sumažinusi šį atotrūkį, Vyriausybė situaciją dar labiau pablogino. Po reformos aukštasis mokslas Lietuvoje dar labiau pabrango, o kokybė nepasikeitė. Akivaizdu, kad Lietuvos aukštasis mokslas neatitinka studentų reikalavimų. Paradoksalu, bet studijuoti Anglijoje Lietuvos studentams pigiau ir prestižiškiau.“³⁹

Studijų kokybė priklauso nuo dėstytojų kompetencijos, materialinės bazės ir tinkamo sąlygų mokslinei veiklai suteikimo. Šiandien, kad išgyventų, universitetai stengiasi kurti patrauklias studijų programas ir deja, nuo to jos netampa kokybiškesnės. Todėl K. Dubniko nuomone, „šiandien būtina koreguoti aukštojo mokslo reformą, kad galėtume finansuoti ne vidutiniškus, bet aukšto lygio centrus.“⁴⁰

Reformos modelis pasirinktas toks, jog didžioji dalis iniciatyvos paliekama pačioms akademinėms bendruomenėms. Dabar dėl kiekvieno studento vyksta arši konkurencija tarp aukštųjų mokyklų. Didesnis dėmesys yra skiriamas dėstytojų kompetencijos ugdymui, gerinant studijų kokybę, stengiamasi pasitelkti dėstytojų iš užsienio. Tikimasi, jog iš ES struktūrinių fondų gaunamos lėšos leis daugiau dėstytojų išsiųsti į stažuotes užsienyje ir tai bus svarus indėlis keliant jų kvalifikaciją. Manoma kad, aukštojo mokslo kokybę teigiamai paveiktų aukštųjų mokyklų absolventų profesinės karjeros stebėjimo sistema, viešai skelbianči statistinius duomenis apie aukštųjų mokyklų absolventų profesinius pasiekimus.

Niekas neabejojo, kad permainos aukštojo mokslo sistemoje būtinos, yra palaikančių reformą, yra ir ją kritikuojančių, viena aišku – reforma turėtų būti sklandesnė ir atnešti tą naudą, kurios iš jos tikimasi.

³⁹ Kriščiukaitienė G. Studijų kokybė – reformos šviesoje. <http://www.mokslasirtechnika.lt/mokslo-naujienos/studij-kokyb-reformos-sviesoje.html>

⁴⁰ Kriščiukaitienė G. Studijų kokybė – reformos šviesoje. <http://www.mokslasirtechnika.lt/mokslo-naujienos/studij-kokyb-reformos-sviesoje.html>

1.5 Lietuvos vidinė ir išorinė kokybės užtikrinimo sistema

Tam kad išlaikyti studijų kokybę ir kokybę apskritai, aukštosios mokyklos privalo turėti vidinę ir išorinę kokybės užtikrinimo sistemą. Vidinėje kokybės užtikrinimo sistemoje numatyta, kaip ir koku dažnumu vykdomos aukštųjų mokyklų veiklos savianalizės, kurios metu atskleidžiami studijų, programų, tyrimų ir t.t. kokybės pranašumai ir trūkumai, numatomi keliai trūkumams šalinti, remiantis ir kitų panašių užsienio institucijų patirtimi.

Vidinės kokybės užtikrinimo tikslai yra tokie:

- „Padėti taikant įvairias priemones užtikrinti puikią paslaugų kokybę ir tobulus standartus.
- Teikti studentams, darbdaviams ir kitiems visuomenės nariams patikimą ir išsamią informaciją apie kiekvienos aukštosios mokyklos studijų kokybę, mokslo pasiekimus, aukštosios mokyklos valdymą.
- Užtikrinti, kad tos veiklos sritys, kurių kokybė yra nepakankama, būtų įvardytos ir imtasi skubių priemonių kokybei pagerinti.
- Garantuoti aukštosios mokyklos viešą atsiskaitomybę už gautas iš valstybės lėšas.“⁴¹

Tam, kad šie tikslai būtų pasiekti, kiekviena šalies aukštoji mokykla privalo būti įdiegusi vidinę kokybės užtikrinimo sistemą. Vidinė kokybės užtikrinimo sistemoje turi dalyvauti visi studijų proceso dalyviai – studentai, dėstytojai, mokslininkai, administracija.

Išorinis mokslo ir studijų kokybės vertinimas Lietuvoje pradėtas 1995 metais, kai Švietimo ir mokslo ministerija įsteigė Studijų kokybės vertinimo centrą. Pirmaisiais nepriklausomybės metais, dėl patirties stokos, buvo sudėtinga objektyviai įvertinti aukštojo mokslo ir studijų kokybę, todėl įvertinti Lietuvos aukštąjį mokslą buvo pakviesti tarptautiniai ekspertai. 1995 metais pasirašytas susitarimas dėl Lietuvos mokslo potencialo įvertinimo tarp Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir Norvegijos Karališkosios švietimo, mokslo ir bažnyčios reikalų ministerijos bei Norvegijos mokslo tarybos. 1999-2000 metais Lietuvos švietimo sistemos ir vykdomos reformos analizę atliko Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) ekspertai.

EBPO ekspertai rekomendavo derinti studijų programas su įvairiais studijų sričių tarptautiniais standartais bei parengti decentralizuotą kokybės vertinimo ir užtikrinimo sistemą, pabrėžė didesnės universitetų atskaitomybės ir akreditavimo proceso skaidrumo būtinybę. Šiuo metu Lietuvoje aukštojo mokslo studijų kokybės vertinimui, kaip ir daugelyje Europos šalių, taikomas akreditavimo procesas. Šį procesą 2002-2004 metais reglamentavo Švietimo

⁴¹ Stumbrys E. Vidinis ir išorinis aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1. p.163.

ir mokslo ministro patvirtintas dokumentas – Sprendimų dėl įvertintų aukštojo mokslo studijų programų priėmimo tvarka, o 2004 metais jį pakeitė kitas dokumentas – Studijų programų akreditavimo tvarkos aprašas. Dokumentas apima tris studijų programų akreditavimo proceso kriterijus: programos tikslų pagrįstumas ir jų įgyvendinimo lygis, programos turinio bei mokslo ir technologijų pažangos dermė, intelektinių ir materialųjų sąlygų teikti reikiamą išsilavinimą pakankamumas. Studijų programų akreditavimo tvarkos apraše numatoma, kad įvertinus programą, ji gali būti akredituojama be sąlygų, lygtinai ir ribojamai. Studijų programų vertinimo ir akreditavimo periodas yra aštuoneri metai, kaip teigia E. Stumbrys: „tai vienas iš išorinio vertinimo trūkumų, nes viskas greitai kinta, ypač mokslo ir studijų srityje, per aštuonerius metus įvyksta esminių pokyčių, todėl akreditavimas tokiam ilgam laikotarpiui netinkamas.“⁴²

Išoriniam vertinimui Studijų kokybės vertinimo centras formuoja ekspertų grupę, kuria sudaro kompetentingi asmenys. Išorinis kokybės vertinimas garantuoja vidinės kokybės užtikrinimo sistemos procedūrų patikimumą ir efektyvumą. Jį sudaro savianalizė, ekspertų grupės sudarymas, vertinimo išvadų suformulavimas, vertinimo rezultatų paskelbimas.

Savianalizė yra pirmoji ir sudėtinė vidinės kokybės užtikrinimo sistemos dalis. Labai svarbu, kad į savianalizę kuo aktyviau įsitrauktų studentai, dėstytojai, mokslininkai. Paprastai savianalizės suvestinė yra pateikiama išoriniams vertintojams, apie tai aukštosios mokyklos informuojamos iš anksto. Savianalizės suvestinę ekspertų grupė išnagrinėja iš anksto, iki savo vizito į aukštąją mokyklą. Ekspertų grupės paprastai sudaro nuo trijų iki šešių asmenų, arba gali būti sudaryti atskiri ekspertų pogrupiai. Parenkant ekspertus dėmesys skiriamas jų vertinimo veiklos žinioms ir asmeninėms savybėms, objektyvumui, geranoriškumui, gebėjimui dirbti grupėje, nešališkumui; stengiamasi, kad ekspertų grupėje būtų potencialių darbdavių atstovas. Jeigu sudaroma tarptautinė vertinimo grupė, ekspertus siūlo užsienio šalių vertinimo organizacijos. Apie ekspertų grupės vizitą į aukštąją mokyklą susitariama iš anksto, sudaroma vizito darbotvarkė. Jeigu atliekamas studijų programų vertinimas, vizito metu susitinkama su aukštosios mokyklos ir padalinio administracija, savianalizės rengėjais, dėstytojais, studentais, socialiniais partneriais, absolventais. Ekspertų grupė susipažįsta su laboratorine įranga, biblioteka, auditorijomis. Vertinimo išvados priklauso nuo to, kas buvo vertinama, studijų programos, mokslinių tyrimai ar aukštosios mokyklos veikla. Vertinant studijų programas, vertinimo rezultatuose analizuojami: studijų programos tikslai ir uždaviniai; programos turinys ir studijų metodai; programos sandara; studijų realizavimas ir parama studentams;

⁴² Stumbrys E. Vidinis ir išorinis aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1. p.163.

materialinės sąlygos; vidinis studijų kokybės užtikrinimas; programos pranašumai ir trūkumai; išoriniai santykiai.

Išvados baigiamos apibendrinamuoju programų įvertinimu, yra aptariamos ekspertų grupėje, su jų turiniu supažindinama vertinamoji aukštoji mokykla, kuri gali pareikšti pastabas, ištaisyti netikslumus, ekspertai pateikia rekomendacijas ir siūlymus aukštosioms mokykloms. Vertinimo išvados bei Mokslo ir studijų institucijų veiklos vertinimo ekspertų tarybos siūlymai ir rekomendacijos yra skelbiami viešai.

Lietuvos aukštosioms mokykloms norint konkuruoti su Europos ir pasaulio aukštojo mokslo institucijomis būtinas studijų, mokslo ir institucijos veiklos kokybės užtikrinimas. Vidinės kokybės užtikrinimo sistemos įdiegimas aukštosiose mokyklose yra viena iš priemonių tokiam tikslui pasiekti. Išorinis kokybės vertinimas padeda šią sistemą tobulinti ir garantuoja jos veiksmingumo didinimą.

II. UNIVERSITETINIŲ STUDIJŲ KOKYBĖS, JOS DIMENSIJŲ IR KRITERIJŲ, SAMPRATA

2.1 Studijų kokybės samprata

Lietuvos aukštojo mokslo įstatyme teigiama, kad studijos – asmens mokymasis aukštojoje mokykloje pagal tam tikrą studijų programą. Apibūdinant universitetines ir neuniversitetines studijas pabrėžiama, kad jos turi sudaryti sąlygas įgyti atitinkamą kvalifikaciją, jos apima daugybę įvairių sąlygų, suteikiamų asmens saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti aukštojoje mokykloje.

„Kokybė – ypatybė, vertė, tikimo/tinkamumo laipsnis, tobulumo laipsnis, atitikimo standartams laipsnis. Ypatybė, padaranti objektą gerą arba blogą, pagirtiną arba smerktiną.“⁴³ „Kokybė (profesinio mokymo) – sąlygų tinkamumas plėtoti besimokančiojo asmenybės saviugdą ir pasirengimą konkuruoti kintančioje darbo rinkoje, įvertinant nustatytus kokybės reikalavimus, institucijos tikslus ir vartotojų poreikius.“⁴⁴ Visuose kokybės apibrėžimuose akcentuojamas gerumas, tinkamumas, tobulumas. Susiejus kokybės sąvoką su studijų sąvoka galima teigti, kad **„studijų kokybė – sąlygų, suteikiamų asmens saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti universitete arba kolegijoje, tinkamumas.“**⁴⁵

Pastaraisiais metais studijų kokybei ir mokymo kokybei skiriama vis daugiau dėmesio. Mokslinėje literatūroje nagrinėjami kokybės sociologiniai, edukaciniai, ekonominiai, filosofiniai, ir t.t. aspektai. Apibrėžti kokybę yra problematiška todėl, kad neįmanoma sukurti vieno bendro kokybės apibrėžimo, nes sunku objektyviai pamatuoti kokybę.

T. Sallis⁴⁶ išskiria dvi kokybės koncepcijas: absoliučią – siekimas geriausio statuso ar pozicijos pranašumui pasiekti; ir santykinę – atitikimas standartų reikalavimams; atitikimas vartotojų poreikiams. Pagal absoliučios kokybės koncepciją, kokybė - yra visa tai, kas atliekama siekiant aukščiausių standartų ir visa tai, kas naudojama statuso ar pozicijos pranašumui pasiekti. Pagal santykinės kokybės koncepciją – kokybė apibrėžiama ne kaip paslaugų kokybės atributas, bet kaip kažkas, kas jam priskiriama.

⁴³ Savickienė I., Pukelis K. Studijų kokybės vertinimas instituciniu lygmeniu: dimensijos, standartai ir kriterijai. Studijų kokybės užtikrinimo sistemos modeliavimas pasaulinės patirties kontekste. Vytauto Didžiojo universitetas. 2003. p. 32.

⁴⁴ Profesinio mokymo metodikos centras. Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas. Vilnius. 2008. p.10.

⁴⁵ Savickienė I., Pukelis K. Studijų kokybės vertinimas instituciniu lygmeniu: dimensijos, standartai ir kriterijai. Studijų kokybės užtikrinimo sistemos modeliavimas pasaulinės patirties kontekste. Vytauto Didžiojo universitetas. 2003. p.32.

⁴⁶ Česnaitė B. Studijų kokybė: aukštųjų mokyklų absolventų vertinimai. Filosofija, sociologija. 2002/3. p. 27.

Šiuo požiūriu kokybė gali būti nagrinėjama 2 aspektais:

- Atitikimas reikalavimams – švietimo įstaigoje kokybė pasireiškia per kokybės užtikrinimo sistemą, garantuojančią paslaugų atitikimą kokybės reikalavimams.

- Atitikimas vartotojų poreikiams – nors pirminiai studijų vartotojai yra studentai, bet visuomeniniu požiūriu galutinis profesinio rengimo vartotojas yra nacionalinis ir tarptautinis ūkis. Profesinio parengimo vartojimas pasireiškia per visuminį darbdavių ir darbuotojų santykį. Be to, studentai, dėstytojai, darbdaviai, valdžios atstovai skirtingai supranta kokybę, tai apsunkina jos objektyvų vertinimą ir palyginimą tarp skirtingų sistemų. Mokymo kokybė ministerijai – priimtų ir pašalintų studentų skaičiaus koeficientas; mokymo institucijai – pažangumas, absolventų įsidarbinimas; dėstytojams – geras akademinis studento pasirengimas, palanki mokymo aplinka; studentams – indėlis į jų ugdymąsi ir pasirengimas sėkmingai karjerai; darbdaviams – gebėjimas derinti teoriją su praktika, prisitaikyti prie konkrečių įmonės sąlygų, specialisto noras gerai dirbti, savarankiškumas, gebėjimas dirbti šiuolaikiniais įrengimais, gebėjimas taikyti naujas technologijas.

Erčulj J.⁴⁷ teigimu, kokybės apibrėžimas labai priklauso nuo konteksto, kuriame ji atsirado. Pagrindiniai veiksniai, turintys įtakos mokymo kokybei, yra nacionalinė kultūra, tradicijos, mokyklų sistemos ir organizavimas, centralizacijos laipsnis, mokyklos autonomiškumas, mokytojų pasirengimas.

Pasaulinėje deklaracijoje dėl aukštojo mokslo 21-jame amžiuje pažymima, jog:

- „kokybė aukštajame moksle yra plati sąvoka, apėmianti visas jo funkcijas bei veiklą: mokymą, akademines programas, tyrimus ir stipendijas, personalą, studentus, pastatus, infrastruktūrą, įrangą, paslaugas visuomenei bei akademinę aplinką;

- kokybė taip pat reikalauja, kad aukštąjį mokslą apibūdintų ir tarptautinis aspektas: žinių mainai, dialoginiai kompiuteriniai tinklai, dėstytojų ir studentų mobilumas, tarptautiniai tyrimų projektai, atsižvelgiant į nacionalines kultūrines vertybes bei aplinkybes;

- norint pasiekti ir išlaikyti nacionalinę regioninę ar tarptautinę kokybę, svarbu: kruopšti personalo atranka bei tolesnis personalo kvalifikacijos tobulinimas, ypač skatinant atitinkamas programas, skirtas akademinio personalo kvalifikacijai tobulinti, mobilumas tarp šalių, tarp aukštųjų mokymo institucijų bei tarp aukštųjų mokymo institucijų ir darbo pasaulio.“⁴⁸

⁴⁷ Erčulj J. Which way are you going, Quality?. 2000. p. 38.

⁴⁸ World Conference on Higher Education. Higher Education in the Twenty-First Century. Vision and Action. Paris, 5-9 October 1998. World Declaration on Higher Education for the Twenty-First Century: Vision and Action. p.17.

2.2 Universitetinių studijų kokybės dimensijos

Tam, kad vertinti sąlygų tinkamumą, reikėtų jų visumą analizuoti pagal konkrečias dimensijas. Dimensija kildinama iš lotyniško žodžio *dimensio* ir reiškiančio – matmenį. Anglų kalbos žodyne dimensijai priskiriamos tokios reikšmės:

1. „tai – matavimas, remiantis tam tikra skale, pavyzdžiui, aukščiu, ilgiu arba pločiu;
2. didumas, apimtis;
3. vienas iš elementų arba veiksmų, sudarančių asmenybę arba visumą; aspektas, kuriuo kažką svarstome.“⁴⁹

„Studijų kokybės dimensiją galėtumėm suprasti kaip aukštosios mokyklos veiklos sritį, kuri yra reikšminga studijų kokybei ir daugiau arba mažiau lemia studijuojančio asmens saviugdą bei įgyjamą kvalifikaciją.“⁵⁰

Remiantis reikalavimais, kuriuos formuluoja skirtingų šalių aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo organizacijos, priklausančios – International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education tinklui, galima teigti, jog įvairių šalių dimensijos yra panašios, visose šalyse išskiriamas tokios studijų kokybės dimensijos: institucijos valdymas; universiteto misija; personalo kompetentingumas; plėtros strategija ir sprendimų priėmimas; studentai; studijų tobulinimas; studijų organizavimas; studijų valdymas; dėstymo kokybė; tyrimų strategija ir organizavimas; tyrimų kokybė; paslaugos bendruomenei; kokybės užtikrinimo sistema; suinteresuotų grupių pasitenkinimas; misijos įgyvendinimas ir tikslų pasiekimas; visuomenės informavimas ir išoriniai ryšiai.

Beveik visos šios dimensijos yra svarbios, tinkamos ir aktualios mūsų šalies aukštojo mokslo sistemos tobulinimui. Lietuvos aukštajam mokslui yra aktualios tokios dimensijos:

- Misijos formuluotės ir misijos įgyvendinimo dimensijų yra susijusios su institucijos misija. Jos yra labai svarbios ir jas būtina analizuoti tam, kad galima būtų išnagrinėti, kaip įgyvendinama misija, būtina išanalizuoti ar misija ir tikslai tinkamai suformuluoti.
- Valdymo, politikos ir sprendimų priėmimo dimensijos yra susijusios ir dalinai apimtos misijos ir tikslų dimensijoje.
- Personalo kompetentingumas yra svarbus siekiant užtikrinti asmens tinkamos, kokybiškos kvalifikacijos įgijimą. Ši dimensija atsispindi studijų kokybės vertinime, taip pat ji apimanti ir dėstymo kokybę, kuri priklauso nuo akademinio personalo kvalifikacijos.

⁴⁹ The American Heritage Dictionary of the English Language. Boston. 2000. p.385.

⁵⁰ Savickienė I., Pukelis K. Institucinis studijų kokybės vertinimas: dimensijos, kriterijai ir rodikliai. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1.p.29.

- Studentai – plati dimensija, nes visos sąlygos, suteikiamos asmens studijoms, gali priklausyti šiai dimensijai, yra analizuojamas studentų priėmimas į universitetą, paramos studentams teikimą ir jų tobulėjimas.

- Finansavimo dimensija – finansavimas priklauso ne tik nuo pačios aukštojo mokslo institucijos, bet ir nuo išorinių veiksnių. Finansų paskirstymo tinkamumas yra svarbus vidinis veiksnys studijų kokybei užtikrinti.

- Studijų tobulinimo ir valdymo, organizavimo dimensija siejama su kitomis dimensijomis ir nuo jų priklauso – kokybės užtikrinimo sistemos, valdymo, politikos ir sprendimų priėmimo, personalo kompetencijos. Ši dimensija yra vertinama pagal kitų dimensijų kriterijus.

- Tyrimų politika ir organizavimas bei tyrimų kokybė dimensija yra panašios apimties kaip ir studijų kokybė. Studijų kokybei užtikrinti labai svarbi studijų ir tyrimų sinergija.

- Kokybės užtikrinimo sistemos dimensija lemia studijų kokybės lygį. Nors Lietuvoje analizuojami studijų kokybės vertinimo ir gautų duomenų valdymo procesai, kurie yra kokybės užtikrinimo pagrindas.

- Ryšių su kitomis institucijomis ir organizacijomis dimensija, tai organizacijų ir institucijų tarpusavio bendradarbiavimas, kuris teigiamai veikia studijų kokybę.

Šiuo metu Lietuvos universitetuose yra taikomos sekančios dimensijos:

- Misijos ir tikslų įgyvendinimas.
- Administravimo efektyvumas.
- Studentų priėmimas ir paramos jiems organizavimas.
- Studentų tobulėjimas.
- Akademinio personalo kvalifikacijos tobulinimas.
- Materialinių išteklių valdymas.
- Išorinių ryšių palaikymas ir plėtojimas.
- Studijų kokybės užtikrinimas.

2.3 Universitetinių studijų kokybės kriterijai

„Kriterijus – iš graikiškojo žodžio kriterion, reiškiančio matą, matavimo vienetą, saiką.“⁵¹
„Kriterijus tai požymis, pagal kurį kas nors vertinama, nustatoma, klasifikuojama. Vertinimo ir sprendimo priėmimo pagrindas.“⁵²

Mokslininkai vartoja panašius žodžius, kad kriterijus yra požymis arba matas, kuriuo remiantis priimamas sprendimas dėl programos, produkto arba veiklos gerumo, kad kriterijus yra vertės nustatymo pagrindas. Savickienės I., Pukelio K. Teigimu: **„studijų kokybės vertinimo kriterijai – požymiai, kuriais remiamasi nustatant sąlygų asmens saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti aukštojo mokslo institucijoje būklę; o įvertinimo kriterijai – požymiai, pagal kuriuos priimamas sprendimas dėl tokių sąlygų tinkamumo.“**⁵³

Tam, kad galima būtų įvertinti, ar studijų kokybė atitinka jai keliamus reikalavimus, būtina apibrėžti kriterijus, pagal kuriuos nustatoma sąlygų būklė, suteikiamų asmens saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti universitete.

- Misijos ir tikslų įgyvendinimą apibūdinantys kriterijai turėtų nusakyti ko universitetas siekia, kokiomis priemonėmis, nurodyti universiteto išskirtinumą aukštojo mokslo sistemoje.
- Administravimo efektyvumą lemia vadovo sugebėjimai spręsti sudėtingas problemas, vadovo asmenybė, iniciatyvumas, vadovavimo stilius – autokratinis, demokratinis arba liberalusis. Vadovui svarbu pasirinkti tam tikroje situacijoje tinkamą stilių. Bendravimo su pavaldiniais būdas taip pat įtakoja vadovavimo veiksmingumą.

Universitetų administracijos darbuotojai ir dėstytojai privalo skirti laiko studentų konsultacijoms studijų klausimais. Suteikti parama studijuojantiems, išsiaiškinti, ar tinkamas studentų akademinis krūvis. Studentai turi būti informuojami apie studijų naujienas ir pasikeitimus. Parama studijuojantiems apima sąlygų neigaliųjų studijoms sudarymą, todėl svarbu, kad universiteto patalpos bei įranga būtų šiems studentams pritaikytos.

- Akademinio personalo kvalifikacijos tobulinimas – norint įvertinti akademinio personalo kvalifikaciją svarbu išanalizuoti, ar ji formaliai ir realiai yra tinkama, svarbu įvertinti jos tobulinimo sistemingumą ir sąlygas; išanalizuoti ar dėstytojai geba atlikti didaktinę, studijų dalykų turinio tobulinimo ir mokslinę veiklą, ar dėstytojų kvalifikacija atitinka reikalavimus, suformuluotus Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatyme, kuriame teigiama, kad aukštųjų mokyklų dėstytojai turi dalyvauti moksliniuose tyrimuose ir taikomojoje mokslinėje veikloje,

⁵¹ Tarptautinių žodžių žodynas. <http://www.zodynas.lt/tarptautiniu-zodziu/K/kriterijus>

⁵² Savickienė I., Pukelis K. Institucinis studijų kokybės vertinimas: dimensijos, kriterijai ir rodikliai. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1.p.28.

⁵³ Savickienė I., Pukelis K. Institucinis studijų kokybės vertinimas: dimensijos, kriterijai ir rodikliai. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1.p. 29.

taip pat metodinėje veikloje. Didaktinė veikla apima: studentų darbo organizavimą ir vertinimą; studijų dalykų turinio tobulinimo veiklą – studijų medžiagos rengimą, dalyvavimą studijų programų kūrimo, tobulinimo ir vertinimo procese; mokslinė veikla – dalyvavimą moksliniuose tyrimuose ir mokslo taikomojoje veikloje, straipsnių ir knygų rašymą gautų duomenų pagrindu, pranešimų skaitymą konferencijose, publikacijų redagavimą, mokslinių ekspertizių atlikimą.

- Studentų priėmimas ir paramos jiems organizavimas. Universitetai turėtų vadovautis tinkama studentų priėmimo sistema, kurią sudarytų logiški ir pagrįsti reikalavimai bei komplektavimo strategija. Informacijos apie studijas busimiems studentams teikimas, kad jiems būtų aiškios studijų sąlygos, galimybės ir reikalavimai. Taip pat, pirmojo kurso studentams turėtų būti padedama prisitaikyti prie studijų sąlygų ir reikalavimų, kad jie galėtų lengviau ir greičiau tapti universiteto bendruomenės dalimi.

- Studentų tobulėjimas – studijų metu studentai turėtų visokeriopai tobulėti akademinio, profesinio požiūriu ir kaip asmenybės. Studijuojantieji universitetuose turėtų įgyti dalykinių žinių, mokėjimų, įgūdžių kurie užtikrins jiems sėkmingą karjerą ateityje. Turi būti plėtojamos asmeninės savybės, savarankiškumas, atsakomybė, kūrybingumas, kritinis mąstymas ir t.t.

- Materialinių išteklių valdymas apima: auditorijas, laboratorijas ir bibliotekas bei jų įrangą ir aparatūrą, jų tinkamumą ir prieinamumą; ar auditorijos ir laboratorijos patogios bei pritaikytos studijoms, ar jų pakanka visiems studentams, ar jos neperpildytos; ar studijų metu naudojami įrenginiai ir aparatūra yra tinkami dirbti pagal studentų programą; ar universitete užtenka kompiuterių; ar kompiuterinės programos pritaikytos reikalingoms užduotims atlikti; ar bibliotekoje yra užtekinai knygų pritaikytų visiems studijų dalykams.

- Išorinių ryšių palaikymas ir plėtojimas – studijų programų savianalizės metodikoje, Mokslo ir studijų institucijų vertinimo taisyklėse minimi institucijos ryšiai su socialiniais partneriais bei kitomis aukštosiomis mokyklomis, pramonės, kultūros institucijomis. Dalyvavimas tarptautinėse studentų ir akademinio personalo mainų programose. Analizuojamas aukštųjų mokyklų bendradarbiavimas su kitomis institucijomis ir organizacijomis, darbdaviais ir absolventais; ar studentai ir dėstytojai dalyvaudami tarptautinėse programose įgyja, pritaiko studijose arba akademinėje veikloje įgytą patirtį.

- Studijų kokybės užtikrinimas – yra tiriamas studijų kokybės sistemos efektyvumą, analizuojama kaip sistema veikia universitete. Ypatingas dėmesys yra skiriamas vertinimo proceso analizei, nes vertinimui tenka svarbus vaidmuo kokybės užtikrinimo sistemoje. Atliekamas dėstytojų darbo vertinimas, vidinis studijų kokybės auditas. Vertinimo metu yra renkama informacija, išanalizuojama ir panaudojama studijų kokybės gerinimui. Vertinimas turėtų vykti planingai, pagal tam tikrą sistemą ir apimti visas dimensijas, kurios turi įtakos studijų kokybei. Vertinimo rezultatai turėtų būti skelbiami viešai.

Visos studijų kokybės dimensijos turi savo kriterijų grupes, kuriomis remiantis rekomenduojama atlikti institucinį studijų kokybės vertinimą. Savickienė I., Pukelis K. teigia, kad: „aukštosios mokyklos išorinių ryšių palaikymo ir plėtojimo dimensiją nusako bendradarbiavimas su įvairiomis organizacijomis, darbdaviais ir absolventais, jų dalyvavimas studijų kokybės užtikrinimo procese universitete, studentų ir akademinio personalo tarptautiniai mainai ir t. t. Norint gauti informaciją apie kiekvieną dimensiją, būtina parengti tos dimensijos esmę atitinkančius tyrimo instrumentus, kurie padėtų surinkti specifinę informaciją, leidžiančią spręsti apie aukštosios mokyklos veiklos būklę atitinkamoje srityje.“⁵¹

Kaip teigia mokslininkai – studijų kokybės dimensijų, kriterijų visuma sudaro studijų kokybės standartą – reikalavimus, kurių turi būti laikomasi siekiant sudaryti tinkamas sąlygas asmens saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti konkrečiame universitete ar kitoje aukštojoje mokykloje.

⁵³ Savickienė I., Pukelis K. Institucinis studijų kokybės vertinimas: dimensijos, kriterijai ir rodikliai. Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1.p. 33.

2.4 Vertinimo kriterijai pagal studijų kokybės dimensijas

• Dimensija I. Administravimo efektyvumas

Vertinimo kriterijai:

1. atsakomybės pasiskirstymo aiškumas;
2. valdymo struktūros veiksmingumas ir pagrįstumas;
3. sprendimų priėmimas ir įgyvendinimas;
4. administracijos darbuotojų sutelkimas universiteto tikslams siekti ir gebėjimas administruoti;
5. darbuotojų aktyvumas išorėje;
6. absolventų poreikio stebėsenos sistema.

• Dimensija II. Studentų priėmimas ir paramos jiems organizavimas

Vertinimo kriterijai:

1. paslaugų pakankamumas ir kokybė;
2. reikalavimų būsimiems studentams tinkamumas;
3. informacijos būsimiems studentams pakankamumas;
4. priimamų studentų tinkamas pasirengimas siekti studijų tikslų;
5. pagalbos studentams adaptuotis efektyvumas;
6. galimybės studentams konsultuotis su administracija ir akademinio personalu;
7. informacijos apie studijas prieinamumas;
8. akademinio krūvio paskirstymo optimalumas;
9. sąlygų studijuoti neįgaliesiems sudarymas.

• Dimensija III. Studentų tobulėjimas

Vertinimo kriterijai:

1. studijų programų ir studijų proceso organizavimo kokybė;
2. studijų programų stebėsenos kokybė;
3. studentų akademinė pažanga ir asmeninis tobulėjimas;
4. studentų pasiruošimas dirbti, siekti karjeros ir tęsti studijas;
5. absolventų įsidarbinimo lygis.

• Dimensija IV. Akademinio personalo kvalifikacijos tobulinimas

Vertinimo kriterijai:

1. kvalifikacijos atitikimas formaliems reikalavimams;

2. gebėjimas organizuoti studentų darbą;
3. studentų pasiekimų vertinimo skaidrumas ir tinkamumas;
4. dalyvavimas didaktinėje, studijų turinio tobulinimo bei mokslinėje veikloje;
5. profesinio tobulėjimo atitikimas institucijos plėtros strategijai;
6. mokslinės ir (ar) meninės veiklos rezultatyvumas;
7. mokslinis pajėgumas.

• Dimensija V. Materialinių išteklių valdymas

Vertinimo kriterijai:

1. finansinių išteklių pakankamumas ir jų valdymas;
2. žmonių išteklių pakankamumas ir jų valdymas;
3. naudojimosi auditorijomis, laboratorijomis, įrengimais, aparatūra, kompiuteriais;
4. naudojimosi kompiuterinėmis programomis, internetu ir bibliotekos fondais;
5. priemonių pakankamumas, tinkamumas, prieinamumas ir pritaikomumas studijoms.

• Dimensija VI. Išorinių ryšių palaikymas ir plėtojimas.

Vertinimo kriterijai:

1. bendradarbiavimo su kitomis aukštosiomis mokyklomis;
2. bendradarbiavimo su pramonės, mokslo, karinėmis, meno ir kultūros organizacijomis;
3. bendradarbiavimo su darbdaviais bei absolventais;
4. studentų ir dėstytojų aktyvumas tarptautinėse mainų programose;
5. mainų programose įgytos patirties pritaikomumas studijoms bei akademinėi veiklai.

• Dimensija VII. Studijų kokybės užtikrinimas

Vertinimo kriterijai:

1. vidinės sistemos veiksmingumas;
2. studijų kokybės tobulinimo sistemingumas ir bendruomenės informavimas apie tai;
3. kokybės užtikrinimo planingumas, išsamumas ir reprezentatyvumas;
4. kokybės kultūros ugdymas

Šiame darbe universitetinių studijų kokybės tyrimas atliktas remiantis Izabelos Savickienės ir Kęstučio Pukelio pateiktomis studijų kokybės dimensijomis ir šių dimensijų vertinimo kriterijais. Taip pat, remiantis Studijų kokybės vertinimo centro metodiniais patarimais institucijų veiklos savianalizei vykdyti ir suvestinei rengti (priedas 2).

III skyrius. VPU STUDENTŲ STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO TYRIMAS

3.1 Tyrimo organizavimas, metodika ir tiriamieji

Išanalizavus mokslinę literatūrą apie Lietuvos ir Europos Sąjungos šalių studijų kokybės vertinimą; universitetinių studijų kokybę ir jos rodiklius buvo iškeltas klausimas, kaip studijų kokybę vertina studentai. Siekiant tai sužinoti buvo atliktas Vilniaus pedagoginio universiteto studentų studijų kokybės vertinimo tyrimas. 2010 m. balandžio mėnesį, padedant Vilniaus pedagoginio universiteto dėstytojams, buvo išplatintas VPU studentams studijų kokybės tyrimo klausimynas.

• **Tyrimo metodika** – VPU studentų studijų kokybės vertinimo tyrimas atliktas taikant kiekybinio tyrimo metodą – anketavimą. Kiekybinis tyrimo metodas buvo pasirinktas nes yra patogus jeigu reikia apklausti daugiau respondentų per trumpą laiką ir gauti statistinius duomenis, kurie padėtų daryti vienokias ar kitokias išvadas. Gauti duomenys apdoroti SPSS (Statistical Package for the Social Science) ir Microsoft Excel programa. Rezultatai pateikiami lentelėse, histogramose, diagramose. Skirstinių normalumui tikrinti taikytas **Kolmogorovo-Smirnovo** testas. Kai duomenys nėra pasiskirstę pagal normalųjį dėsnį taikomi neparametriniai imčių palyginimo metodai. Tyrimo buvo taikyti neparametriniai kriterijai: Chi-Square Test (Chi-kvadrato testas) ir H Kruscal-Wallis test (Kruscal'o ir Wallis'o testas).

Chi-kvadrato testas buvo taikytas lyginant skirtingų kursų studentų atsakymus į anketų klausimus, kuriuose buvo pateikti 4 atsakymų variantai. **Kruscal'o ir Wallis'o** testas taikomas daugiau negu dviem nepriklausomoms imtims palyginti (kuo vidutinis rangas didesnis, tuo labiau atitinkamas skirstinys „linkęs“ įgyti didesnes, palyginti su kitais skirstiniais, reikšmes). Šis testas buvo panaudotas lyginant vertinimus tarp 3-jų (I, II ir IV) kursų studentų (vertinamai - nuo 1 iki 10 balų).

Pasirinktas statistinio patikimumo lygmuo – 95 proc. Pateikiant duomenų analizės statistinio patikimumo duomenis, nurodomas pasikliautinumo lygmuo (p), statistinis skirtumo tarp rodiklių, reikšmingumas vertinamas pagal reikšmingumo lygmens (Significance level) koeficientą (p), kuris rodo, kad pastebėtas ryšys tarp kintamųjų yra neatsitiktinis. Šis koeficientas gali svyruoti nuo 0 iki 1. Statistikoje ryšys laikomas statistiškai patikimu, kai koeficientas $p < 0,05$.

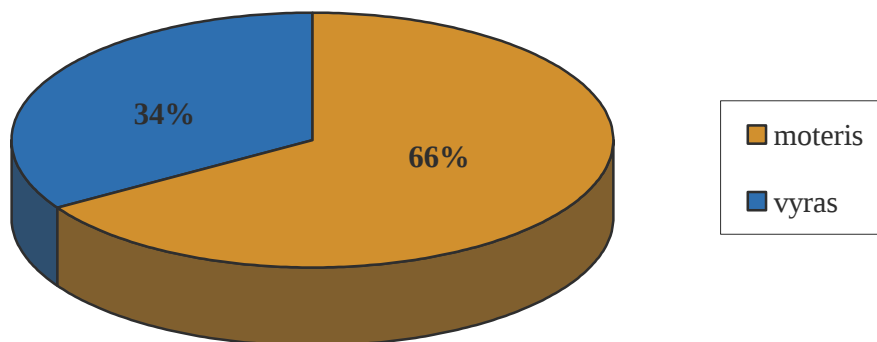
● **Tyrimo klausimynas** – tam, kad įvertinti sąlygų tinkamumą, reikėtų jų visumą analizuoti pagal konkrečias dimensijas. Studijų kokybės dimensijas galime suprasti kaip aukštosios mokyklos veiklos sritys, kurios yra reikšmingos studijų kokybei ir lemia studijuojančio asmens saviugdą bei įgyjamą kvalifikaciją. Yra 8 dimensijos (misijos ir tikslų įgyvendinimo; administravimo efektyvumo; studentų priėmimo ir paramos jiems organizavimo; studentų tobulėjimo; akademinio personalo kvalifikacijos tobulinimo; materialinių išteklių valdymo; išorinių ryšių palaikymo ir plėtojimo; studijų kokybės užtikrinimo), kurios padeda atskleisti studijų kokybės lygį, tas dimensijas pateikė Izabela Savickienė ir Kęstutis Pukelis, kurių teorija mes remiamės. Atsižvelgiant į šias dimensijas buvo sukurtas klausimynas. Į klausimyną nebuvo įtraukta misijos ir tikslų įgyvendinimo dimensija, kadangi jos vertinimui labiau tinka dokumentų analizė nei apklausa.

Anketą sudaro (1 priedas) 32 klausimai. Pirmieji 28 klausimai skirti išsiaiškinti kaip VPU studentai vertina studijų kokybę, tolesni 4 klausimai skirti nustatyti respondentų lytį, amžių, specialybę ir studijų metus. Anketa buvo sudaryta remiantis A. Valiuškevičiūtės, R. Druskytės, I. Mikutavičienės studijų kokybės vertinimo klausimynu, Studijų kokybės vertinimo centro metodiniais patarimais institucijų veiklos savianalizei vykdyti ir suvestiniai rengti (2 priedas); ir Jungtinės Karalystės patirtimi. Anketa sudaro uždaro tipo klausimai (3, 5, 6, 8, 9, 12, 15, 16, 17, 18, 21, 24, 27, 28) – pateikiami 4 pasirinkimo variantai (taip; dažniausiai taip; dažniausiai ne; ne); uždaro tipo klausimai (4, 7, 10, 11, 13, 14, 19, 20, 22, 23, 25, 26) kur kiekvienas klausimas buvo vertinamas 10 balų skalėje (nuo 1 iki 4 balų – blogai, 5 – silpnai, 6 – patenkinamai, 7 – vidutiniškai, 8 – gerai, 9 – labai gerai, 10 – puikiai). Taip pat du pusiau uždari klausimai (1, 2). Kiekvieną studijų kokybės dimensiją vertino skirtingų specialybių ir studijų metų respondentai.

● **Tyrimo imtis** – kadangi mūsų darbe nagrinėjamas VPU atvejis, tam kad išsiaiškinti kaip studijų proceso dalyviai vertina studijų kokybę, studentų apklausa buvo atlikta Vilniaus pedagoginiame universitete. Atsitiktiniu parinkimo būdu buvo atrinkti skirtingų specialybių ir studijų metų studentai. Apklausoje dalyvavo 127 respondentai. Anketos buvo pildomos tiesiogiai susitikus su respondентаis.

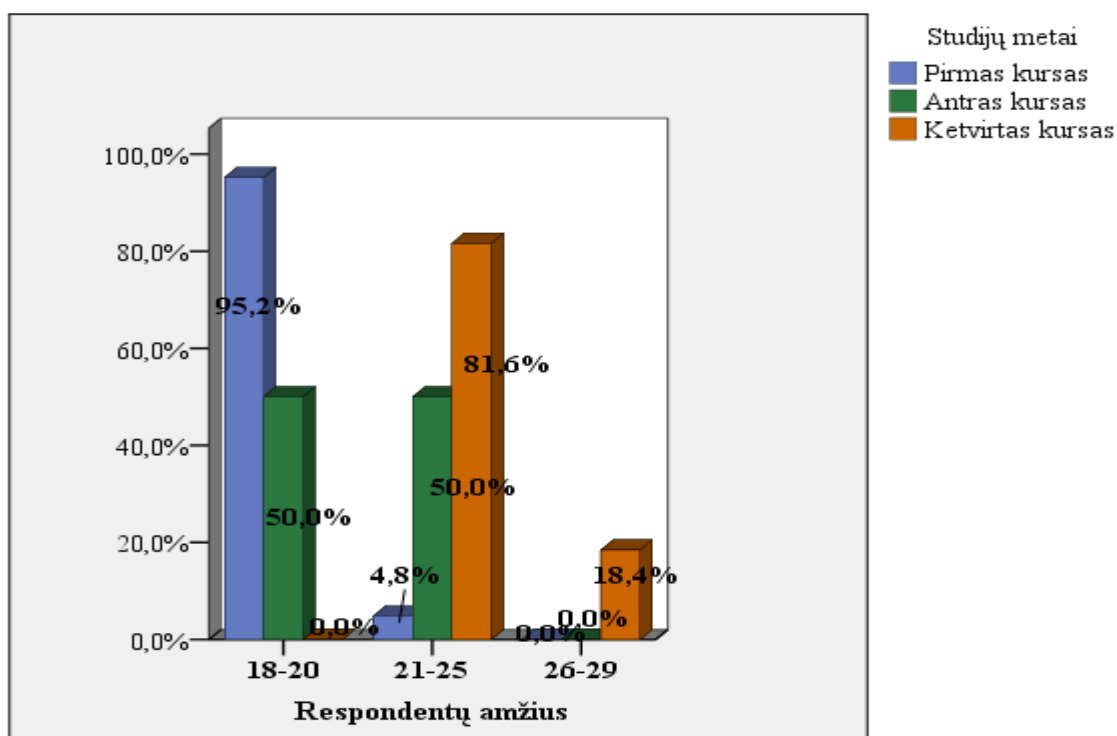
- **Tiriamųjų lytis ir amžius:**

Respondentų pasiskirstymas pagal lytį, %

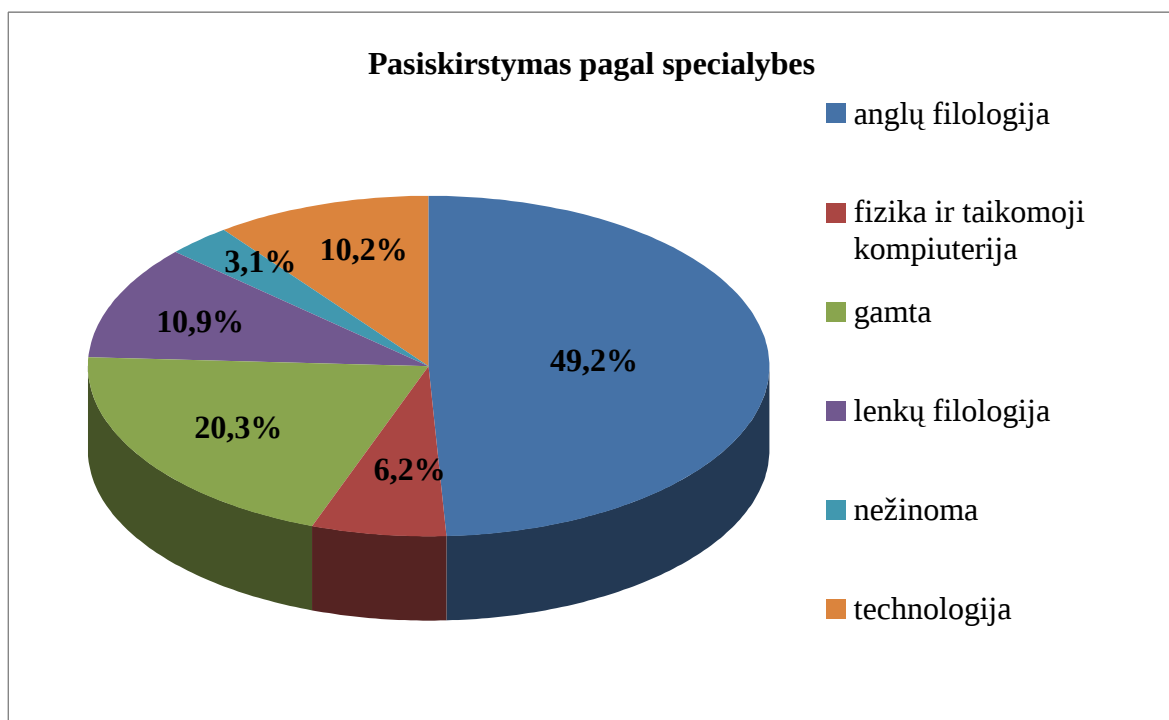
Tyrime dalyvavo 127 respondentai, didžiąją dalį apklaustųjų sudaro moterys – 66% (N=84), vyrai – 44% (N=43), (žr. **1 pav.**)

Moterys sudaro didžiąją dalį apklausoje dalyvavusių respondentų, kadangi pedagogines specialybes ir studijas Vilniaus pedagoginiame universitete dažniausiai renkasi moterys. Tiriamųjų amžius yra nuo 18 iki 29 metų. 95,2% visų I kurso studentų amžius yra nuo 18 iki 20; tokio pat amžiaus yra 50% visų apklausoje dalyvavusių II kurso studentų. IV kurso studentų amžius yra nuo 21 iki 25 metų (81,6% visų apklaustų IV kurso studentų). Tokio paties amžiaus yra 50% II kurso studentų ir 4,8% I kurso studentų. Nuo 26 iki 29 metų yra 18,4% IV kurso studentų (žr. **2 pav.**)

2pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių ir studijų metus.(proc.)

Respondentų specialybės – pagal specialybę didžiąją dalį respondentų sudaro anglų filologijos studentai 49,2% visų apklaustų respondentų skaičių, 20,3% gamtos specialybės studentų, 10,9% - lenkų filologijos, 10,2% - technologijos, 6,2% fizikos ir taikomosios kompiuterijos; 3,1% respondentų savo specialybės nenurodė (žr. 3 pav.).

3pav. Respondentų pasiskirstymas pagal specialybę.(proc.)

Studijų metai	Specialybė	lytis				
		moteris		vyras		Viso
		Dažnis	%	Dažnis	%	
Pirmas kursas	anglų filologija	51	82,3	11	17,7	62
	nežinoma	0	0	1	100	1
	Viso	51	81	12	19	63
Antras kursas	gamta	17	65,4	9	34,6	26
	Viso	17	65,4	9	34,6	26
Ketvirtas kursas	fizika ir taikomoji kompiuterija	0	0	8	100	8
	lenkų filologija	12	85,7	2	14,3	14
	nežinoma	3	100	0	0	3
	technologija	1	7,7	12	92,3	13
	Viso	16	16	22	22	38

1lentelė. Respondentų pasiskirstymas.

Pagal gautus rezultatus matyti, kaip respondentai pasiskirstė grupėse (žr. **1 lentelė**). Taigi, tyrime dalyvauja anglų filologijos pirmojo kurso studentai, iš jų 51 – moteris ir 11 – vyrų, vienas respondentas specialybės nenurodė, bet kadangi nurodė studijų metus, mes priskiriame jį prie anglų filologijos I kurso studentų grupės, iš viso apklausoje dalyvavo 63 – pirmakursiai.

Gamtos specialybės II kurso studentų dalyvavo – 17 moterų ir 9 vyrai, iš viso 26 respondentai. IV kurso studentų pasiskirstymas pagal specialybes: 8 vyrai – fizikos ir taikomosios kompiuterijos specialybės studentai;

12 moterų ir 2 vyrai – lenkų filologijos specialybės studentai, iš viso 14 studentų;

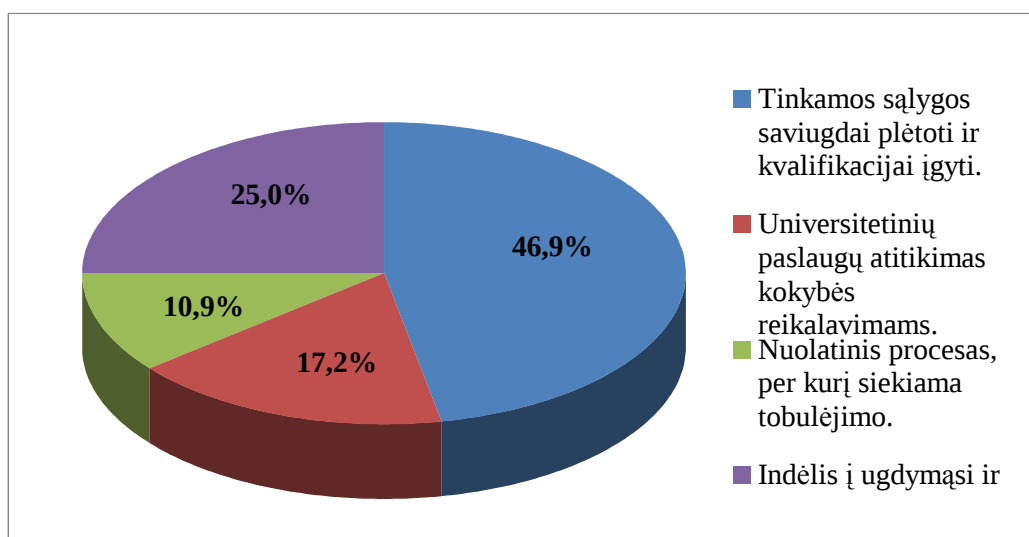
1 moteris ir 12 vyrų – technologijos specialybės, iš viso 13 studentų;

trys respondentai nenurodė specialybės, bet pažymėjo studijų metus ir lytį, todėl priskiriami prie IV kurso respondentų grupės, iš viso apklausoje dalyvavo 38 IV kurso studentai.

3.2 VPU studentų studijų kokybės vertinimas ir jų lūkesčiai.

Siekiant išsiaiškinti VPU studentų požiūrį į studijų kokybę ir nustatyti jų lūkesčius, respondentams buvo užduoti 32 klausimai.

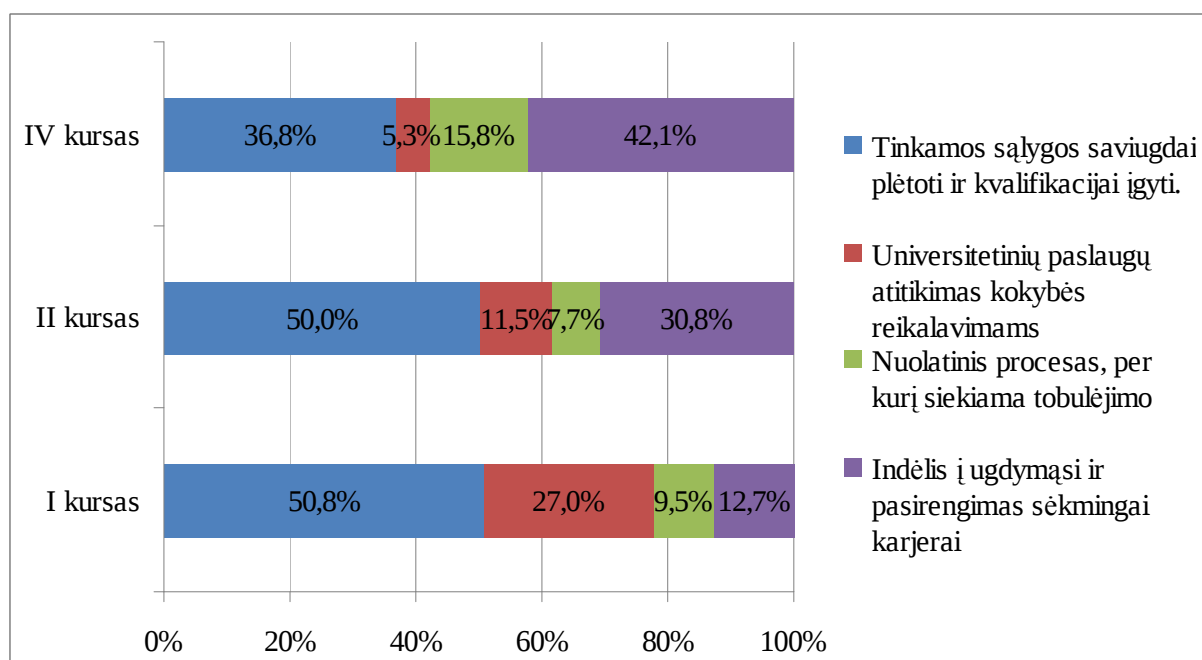
1. Klausimas – kas yra studijų kokybė ?

4pav. Respondentų atsakymai į klausimą "kas yra studijų kokybė?".(proc.)

4 paveiksle matome, kad didžioji respondentų grupė - 46,9% nurodė, kad studijų kokybė yra – **tinkamos sąlygos saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti**. Ketvirtadalis (25%) respondentų studijų kokybę supranta kaip, **indėlį į ugdymąsi ir pasirengimą sėkmingai karjerai**; 17,2% apklaustųjų studijų kokybė yra – **universitetinių paslaugų atitikimas kokybės reikalavimams**; 10,9% respondentų nurodė, kad studijų kokybė yra **nuolatinis procesas, per kurį siekiama tobulėjimo**.

Išsamesnį respondentų pasiskirstymą atsakant į šį klausimą matome paveiksle (žr. 5 pav.).

5.pav. Respondentų atsakymai į klausimą „kas yra studijų kokybė?“. (proc.)

Iš gauto rezultato (žr.5 pav.) matome, kad 50,8% I kurso studentų studijų kokybę supranta kaip, *tinkamas sąlygas saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti*. Taip pat šį atsakymą atsakė 50,0% II kurso ir 36,8% IV kurso studentų. Kaip matome, I kurso ir II kurso studentų nuomonės beveik sutapo, dauguma jų nurodė tuos pačius prioritetus, šiek tiek skiriasi IV kurso daugumos respondentų nuomonė, jie pažymėjo ketvirtą atsakymą.

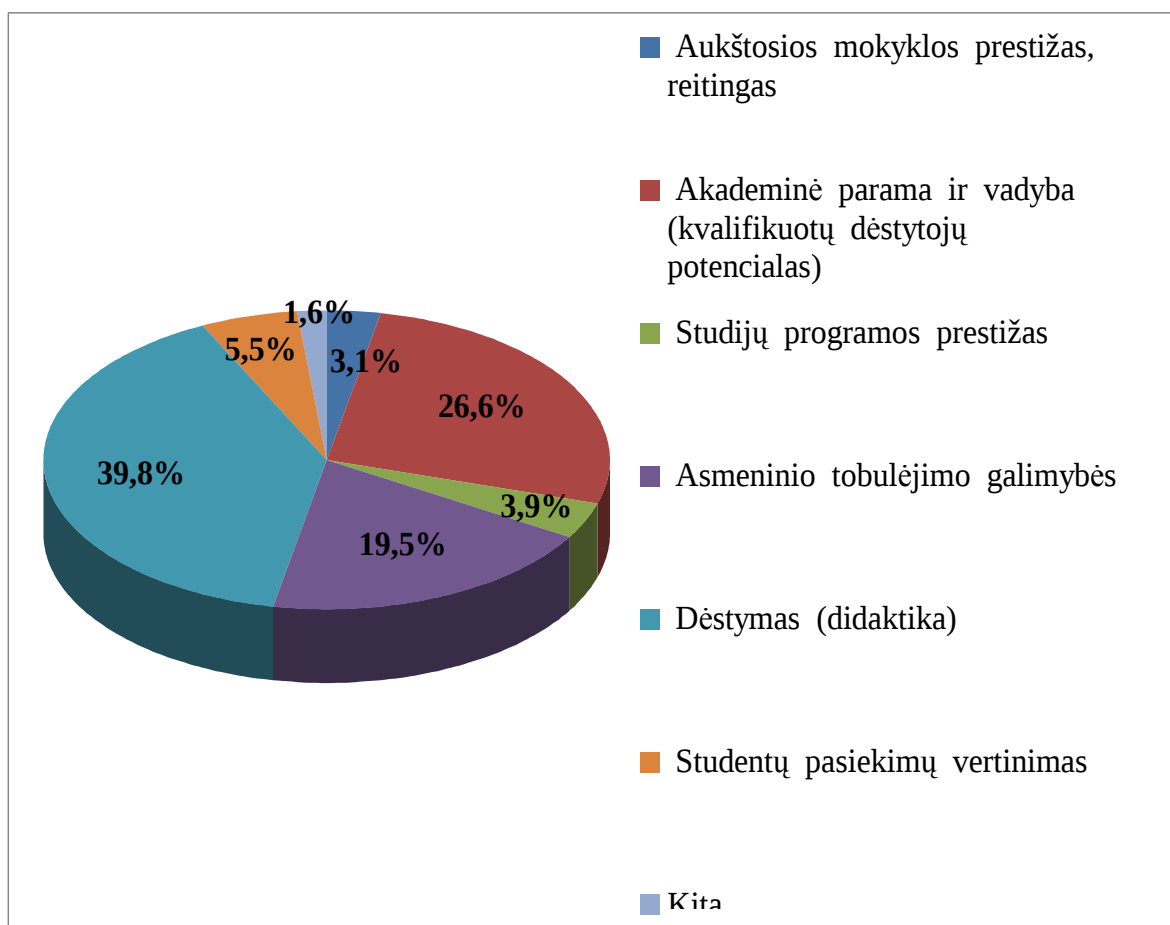
Studijų kokybę kaip, *universitetinių paslaugų atitikimo kokybės reikalavimams*, pažymėjo 27,0% I kurso, 11,5% II kurso ir 5,3% IV kurso studentų.

Studijų kokybę kaip, *nuolatinį procesą per kurį siekiama tobulėjimo*, supranta – 9,5% I kurso, 7,7% II kurso ir 15,8% IV kurso studentų.

Studijų kokybę kaip, *indėlį į ugdymąsi ir pasirengimą sėkmingai karjerai*, pažymėjo 12,7% I kurso, 30,8% II kurso ir 42,1% IV kurso studentų.

Galime teigti, kad skirtingų kursų studentai, nurodo skirtingus prioritetus atsakant į klausimą „kas yra studijų kokybė“. Galime daryti prielaidą, kad I ir II kursų studentai pažymėjo tuos pačius prioritetus, nes pagrindinis jų tikslas pirmais/antrais studijų metais – tinkamos kvalifikacijos įgijimas. Tuo tarpu IV kurso studentai jau galvoja apie sėkmingą karjerą baigus studijas. Didžiausias pasirinktų prioritetų skirtumas yra pastebimas lyginant I ir IV kursų studentų atsakymus.

2. Klausimas – koks veiksnys, Jūsų manymu, labiausiai įtakoja studijų kokybę ?

6 pav. Respondentų atsakymai į klausimą „koks veiksnys, Jūsų manymu, labiausiai įtakoja studijų kokybę ?“. (proc.)

6 paveiksle matome, kad dauguma, 39,6% visų apklausoje dalyvavusių respondentų atsakė – *dėstymas (didaktika)*. 26,6% respondentų pabrėžė *akademinės paramos ir vadybos (kvalifikuotų dėstytojų potencialo)* svarbą. 19,5% apklaustųjų akcentuoja *asmeninio tobulėjimo galimybes* (žr. 6 pav.).

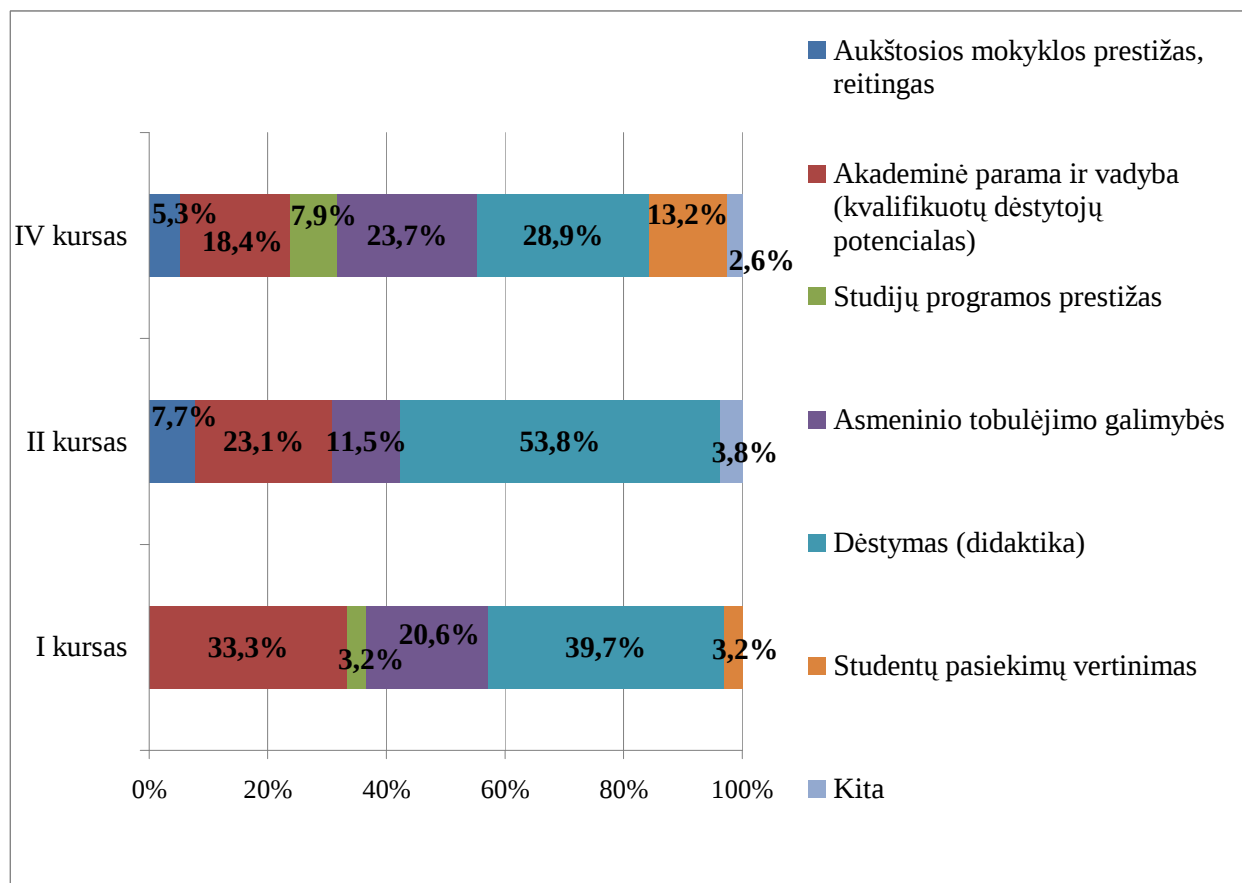
Žymiai mažiau respondentų mano, kad „*studentų pasiekimų vertinimas*“ turi įtakos studijų kokybei, atsakymą pažymėjo 5,5% apklaustųjų. *Studijų programos prestižo* įtaką studijų kokybei pažymėjo 3,9% apklaustųjų, panašiai ir *aukštosios mokyklos prestižą* – 3,1%.

Savus veiksnius turinčius įtaką studijų kokybei nurodė 1,6% respondentų, jie pabrėžė *dėstytojų profesionalumo, tinkamos aplinkos ir inventoriaus būklę*; taip pat, *materialinės bazės svarbą*.

Kaip žinome, visuomenėje svarbus universitetiniu studijų kokybės veiksnys yra aukštosios mokyklos ir studijų programos prestižas ir jos reitingas, bet kaip matome iš respondentų

atsakymų, tai neturi didelės įtakos studijų kokybei. Anot apklaustųjų svarbiausias studijų kokybei turintis įtaką veiksnys yra **dėstymas ir kvalifikuotų dėstytojų potencialas**.

Išsamiau matyti kaip pasiskirstė respondentų atsakymai į klausimą, koks veiksnys, labiausiai įtakoja studijų kokybę 7 paveiksle (žr. 7 pav.).

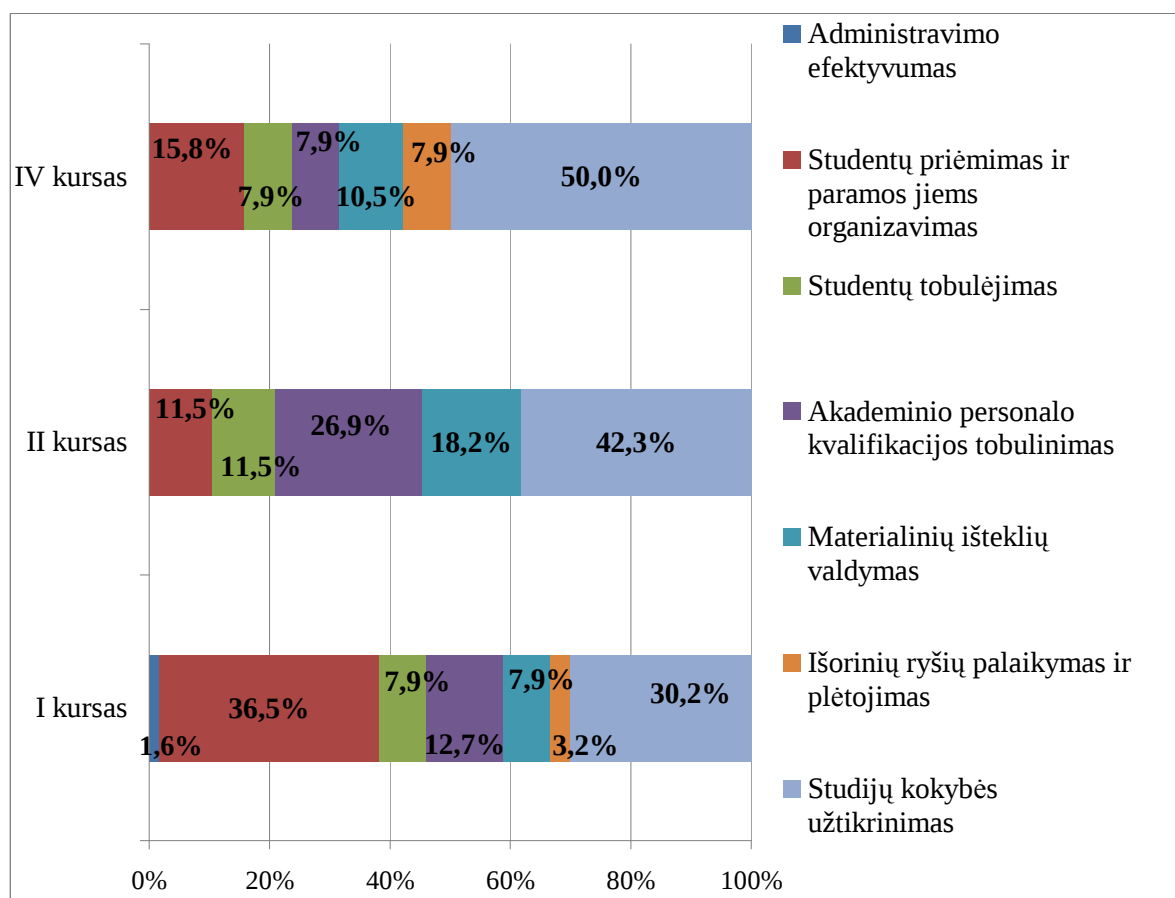

7pav. Respondentų atsakymai į klausimą "koks veiksnys, Jūsų manymu, labiausiai įtakoja studijų kokybę ?" . (proc.)

Matome, kad labiausiai dėstymo (didaktikos) svarbą studijų kokybei akcentuoja II kurso 53,8% ir I kurso 39,7% studentai. Panaši dalis pirmakursių 33,3% akcentuoja akademinės paramos ir vadybos (kvalifikuotų dėstytojų potencialo) svarbą. Beveik vienodai I kurso studentai- 20,6% ir IV kurso studentai - 23,7% pažymėjo asmeninio tobulėjimo galimybių įtaką studijų kokybei.

Neliko nepažymėtas nei vienas veiksnys, todėl galime teigti, kad studentai pripažįsta visų veiksnių svarbą ir įtaką studijų kokybei, bet labiausiai akcentuoja tokius prioritetus kaip, **dėstymas (didaktika), akademinė parama ir vadyba (kvalifikuotų dėstytojų potencialas), asmeninio tobulėjimo galimybės**.

3. Klausimas – studijų kokybė susideda iš dimensijų. Pažymėkite kurią dimensiją labiausiai, Jūsų manymu, būtina tobulinti.

8pav. Respondentų atsakymai į klausimą “kurią dimensiją labiausiai, jūsų manymu, būtina tobulinti”.(proc.)

Paveiksle (žr. 8 pav.) matome, kad I kurso studentai labiausiai akcentuoja *studentų priėmimo, paramos jiems organizavimo* 36,5% ir *studijų kokybės užtikrinimo* 30,2% dimensijų tobulinimo būtinumą. Kur kas mažiau I kurso studentų pažymėjo, kad būtina tobulinti *akademinio personalo kvalifikacijos tobulinimo dimensiją*, 12,7 %. Vienodas procentas apklaustųjų I kurso studentų mano, kad labiausiai būtina tobulinti *studentų tobulėjimo* ir *materialinių išteklių valdymo* dimensijas – 7,9%. Mažiausiai pirmakursiams kliūna *išorinių ryšių palaikymo ir plėtojimo* dimensija, 3,2% ir *administravimo efektyvumo* dimensija, 1,6%.

Galime teigti, kad dauguma I kurso studentų akcentuoja **studentų priėmimo ir paramos jiems organizavimo** dimensijos efektyvumo gerinimo būtinumą, galime daryti prielaidą, kad I kurso studentams trūksta įgūdžių ir patirties, todėl jiems reikia daugiau kitų paramos ir pagalbos prisitaikyti prie studijų sistemos. Be to, 30,2% I kurso studentų, 42,3% II kurso ir pusė (50,0%) apklausoje dalyvavusių IV kurso studentų, nėra patenkinti *studijų kokybės užtikrinimo*

dimensijos būkle. Labiausiai šios dimensijos tobulinimo būtinumą akcentuoja IV kurso studentai, o kadangi jie studijuoja jau ne pirmus metus ir gali tiksliau vertinti šios dimensijos būklę, galime daryti prielaidą, kad ši dimensija turi spragų ir nėra efektyvi.

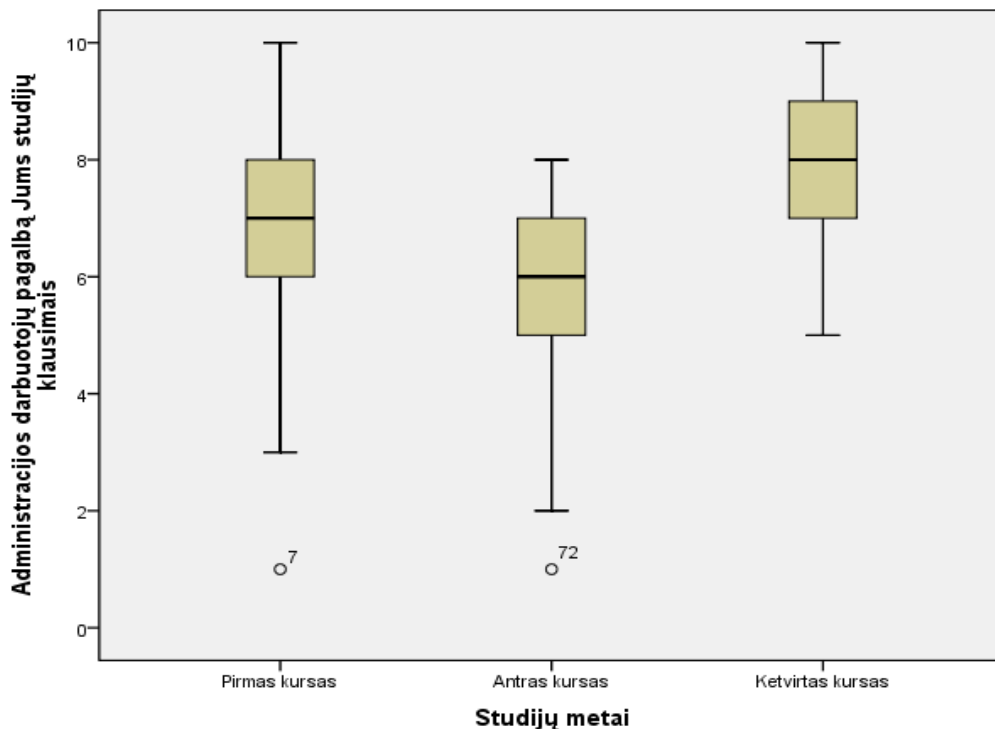
Kur kas mažiau IV kurso studentų 15,8% mano, kad labiausiai būtina tobulinti *studentų priėmimo ir paramos jiems organizavimo* dimensiją. Galime teigti, kad IV kurso studentams šios dimensijos efektyvumas nėra toks aktualus kaip I kurso studentams. 10,5% IV kurso studentų manymu, labiausiai būtina tobulinti *materialinių išteklių valdymą*. Vienodas IV kurso studentų procentas, 7,9% akcentuoja būtinybę tobulinti *išorinių ryšių palaikymo ir plėtojimo* dimensiją, *akademinio personalo kvalifikacijos tobulinimo* dimensiją ir *studentų tobulėjimo* dimensiją.

II kurso studentai, kaip ir IV, pirmiausiai akcentuoja *studijų kokybės užtikrinimo* dimensijos tobulinimo būtinumą. Taip pat, 26,9% apklausoje dalyvavusių II kurso studentų mano, kad labiausiai būtina tobulinti *akademinio personalo kvalifikacijos tobulinimo* dimensiją, 18,2% akcentuoja *materialinių išteklių valdymo* dimensijos tobulinimo svarbą. Vienoda respondentų dalis, 11,5% mano, kad labiausiai būtina tobulinti *studentų priėmimo, paramos jiems organizavimo* ir *studentų tobulėjimo* dimensijas. Mažiausiai respondentams kliūna *administravimo efektyvumo* dimensija, II ir IV kurso studentai šia dimensija, kaip tą, kuria labiausiai būtina tobulinti – nepažymėjo. Taip pat II kurso studentai nepažymėjo *išorinių ryšių palaikymo ir plėtojimo* dimensijos tobulinimo būtinumą.

Galime teigti, kad skirtingų kursų studentai turi skirtingą požiūrį į dimensijų tobulinimo būtinumą, nurodo skirtingas sritis, II ir IV kurso studentų manymu labiausia būtina tobulinti **studijų kokybės užtikrinimo** dimensiją, o I kurso studentų manymu – **studentų priėmimo ir paramos jiems organizavimo** dimensiją.

Galime teigti, kad studentai tikisi iš universitetinių studijų tinkamų sąlygų saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti, indėlio į ugdymąsi ir pasirengimo sėkmingai karjerai, universitetinių paslaugų atitikimo kokybės reikalavimams. Tikisi, kad universitete dirbą aukšto lygio specialistai ir yra sudarytos tinkamos sąlygos asmeniniam tobulėjimui. Ištobulinta studijų kokybės užtikrinimo sistema, efektyvus studentų priėmimo ir paramos jiems organizavimo sistemos veikimas.

4. Klausimas – įvertinkite (10 balų skalėje) administracijos darbuotojų pagalbą Jums studijų klausimais.

9pav. Klausimo – administracijos darbuotojų pagalbą Jums studijų klausimais, respondentų vertinimas.

Paveiksle (žr. **9 pav.**) matome, kad I kurso studentų vertinimai pasiskirstė nuo 3 iki 10 balų, 50% I kurso studentų vertino nuo 6 iki 8 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo 7 (mediana). Mažiausią, 1 balo įvertinimą parašė vienas respondentas, paveiksle matome pažymėta išskirtį (7 – anketos numeris).

II kurso studentai vertino nuo 2 iki 8 balų, 50% II kurso studentų vertino nuo 5 iki 7 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo 6 (mediana). Mažiausia, 1 balo įvertinimą parašė vienas respondentas, paveiksle matome pažymėta išskirtį.

IV kurso studentai vertino pagalbą įstojus į universitetą, nuo 5 iki 10 balų, 50% IV kurso studentų vertino nuo 7 iki 9 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo 8 (mediana).

Tikrinant ar vertinimai pasiskirstė pagal normalųjį dėsnį buvo atliktas normalaus skirstinio testas (žr. **2 lentelė**).

	Studijų metai	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Administracijos darbuotojų pagalbą Jums studijų klausimais.	Pirmas kursas	,170	63	,000	,927	63	,001
	Antras kursas	,180	26	,031	,883	26	,007
	Ketvirtas kursas	,175	38	,005	,916	38	,007

2lentelė.

Kai imties grupei tenka mažiau negu 50 stebėjimų, reikėtų vadovautis Shapiro ir Wilk testo rezultatais. Kaip matome, visais atvejais p-reikšmė (Sig.) yra mažiau negu 0,05, reiškia kad duomenys nėra pasiskirstę pagal normalųjį dėsnį ir skirstinių palyginimui reikia taikyti neparametrinius kriterijus, todėl atliktas Kruscal'o ir Wallis'o testas (žr. **3 lentelė**).

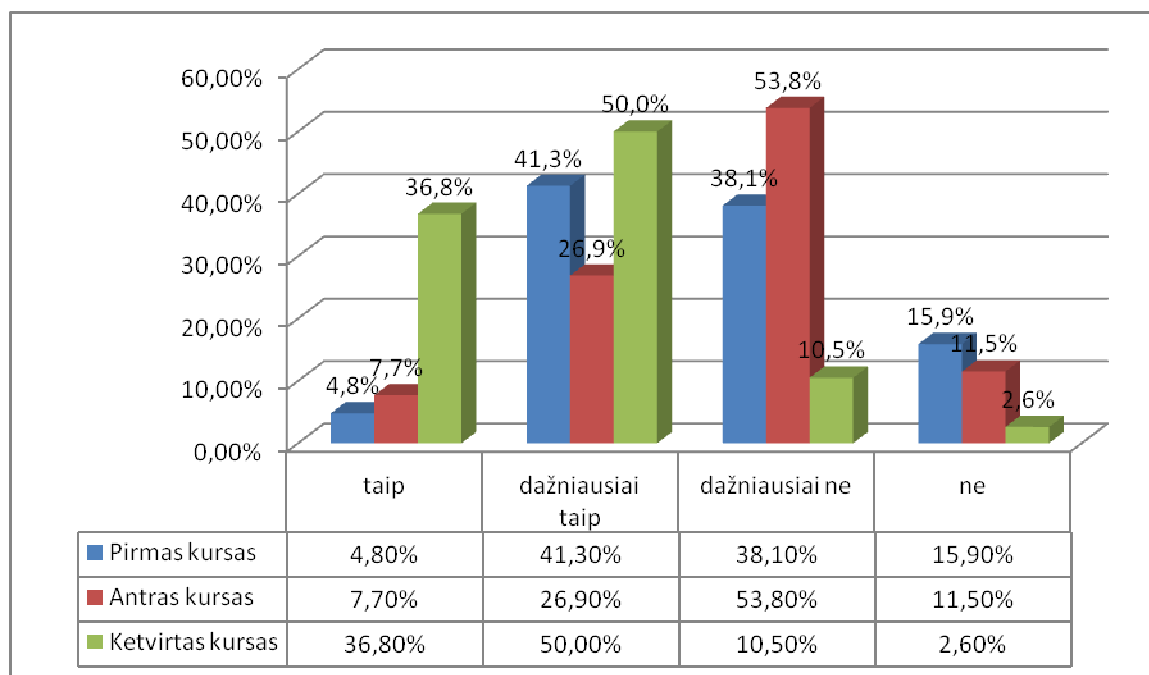
Studijų metai	N	Mean Rank
Pirmas kursas	63	56,22
Antras kursas	26	43,15
Ketvirtas kursas	38	91,16
Total	127	

Testo statistika	
Chi-Square	32,991
laisvės laipsniai (df)	2
p-reikšmė.	,000

3lentelė. Kruscal'o ir Wallis'o testas

Iš testo rezultatų matome, kad IV kurso studentų vertinimai maksimaliai ($p=0,000$) skiriasi nuo I ir II kursų studentų vertinimo. IV kurso studentai aukščiausia vertino (jų vidutinis rangas yra 91,16) administracijos darbuotojų pagalbą studijų klausimais. Galime daryti prielaidą, kad toks skirtumas yra, nes IV kurso studentai turi daugiau įgūdžių ir yra labiau savarankiški. Daugumą su studijomis susijusių klausimų pajėgus spręsti patys. Galime teigti, kad žemesniųjų kursų studentai kelia daugiau priekaištų administracijos darbuotojams dėl pagalbos studentams studijų klausimais, negu IV kurso studentai.

5. Klausimas – ar universiteto administracija (rektorius, prorektorius) informuoja studentus dėl tolesnio universiteto vystymo planų ir kitų svarbių valdymo klausimų ?

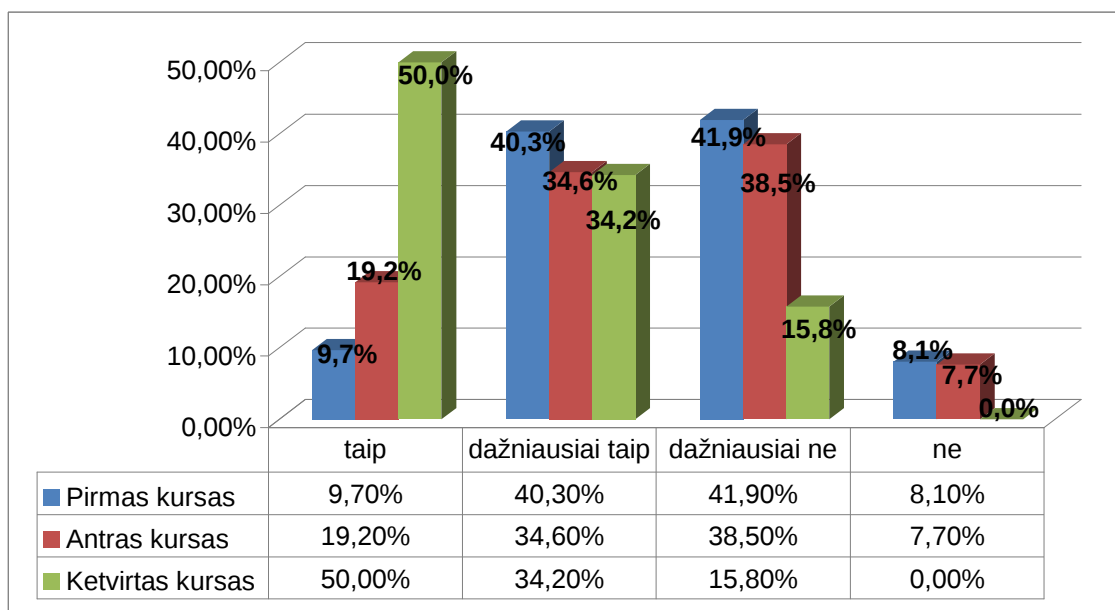
10pav. Respondentų atsakymai į klausimą “ar universiteto administracija (rektorius, prorektorius) informuoja studentus dėl tolesnio universiteto vystymo planų ir kitų svarbių valdymo klausimų? ”.(proc.)

Kaip matome paveiksle (žr. **10 pav.**) dauguma 41,3% I kurso ir IV kurso studentų 50,0% atsakė “dažniausiai taip”. Mažesnė I kurso studentų dalis 38,1% atsakė – dažniausiai ne, tuo tarpu ši variantą pažymėjo daugiau negu puse visų II kurso studentų 53,8% ir 10,5% IV kurso studentų. Taip – atsakė 4,8% pirmakursių, 7,7% II kurso studentų ir 36,8% IV kurso studentų. Atsakymą “ne” pažymėjo 15,9% I kurso, 11,5% II kurso ir 2,6% IV kurso studentų.

Galime teigti, kad daugumą IV kurso studentų, universiteto administracijos informacija dėl tolesnio universiteto vystymosi planų ir kitų svarbių valdymo klausimų – pasiekia. Taip pat ši informacija dažniausiai pasiekia I kurso studentus, nors nemažai I kurso studentų informacija pasiekia retai, rečiausiai ši informacija pasiekia II kurso studentus.

Galime daryti prielaidą, kad ar informacija pasiekia studentus ar ne, priklauso ir nuo pačių studentų suinteresuotumo šiuose klausimuose. Žemesniųjų kursų studentai turi daugiau priekaištų universiteto administracijai, negu IV kurso studentai. Galima to priežastis – silpnas administracijos darbuotojų ir studentų bendradarbiavimas, universiteto administracija turėtų labiau rūpintis studentų informavimu, taip pat motyvuoti studentus aktyviau dalyvauti universiteto veikloje. Studijų kokybės gerinime svarbus visų studijų proceso dalyvių aktyvus dalyvavimas universiteto veikloje.

6. Klausimas – ar Jus tenkina grįžtamasis ryšys tarp studentų ir administracijos (rektorius, prorektorius) ar studentai turi galimybę teikti pasiūlymus ?

11pav. Respondentų atsakymai į klausimą “ar tenkina grįžtamasis ryšys tarp studentų ir administracijos (rektorius, prorektorius) ar studentai turi galimybę teikti pasiūlymus?”.(proc.)

Kaip matome paveiksle (žr. **11 pav.**), beveik vienodas I kurso apklaustų studentų procentas grįžtamojo ryšio dažniausiai yra patenkintas 40,3% ir 41,9% dažniausiai nepatenkintas. Visiškai patenkinti yra 9,7% I kurso studentų ir visiškai nepatenkinti grįžtamojo ryšio tarp studentų ir administracijos yra 8,1% I kurso studentų.

38,5% II kurso studentai dažniausiai nepatenkinti grįžtamojo ryšio, dažniausiai patenkinti yra 34,6%. Visiškai tenkina grįžtamasis ryšys 19,2% II kurso studentų, visiškai netenkina 7,7% II kurso studentų.

IV kurso studentų vertinimai išsiskiria labiausiai, kadangi pusė visų apklaustųjų IV kurso studentų 50,0% visiškai patenkinti grįžtamojo ryšio, 34,2% dažniausiai patenkinti ir 15,8% “dažniausiai ne”, visiškai nepatenkintų nėra.

Galime teigti, kad kuo vyresnio kurso studentai, tuo mažiau jie turi priekaištų dėl grįžtamojo ryšio tarp studentų ir administracijos (rektorius, prorektorius) ir galimybės teikti pasiūlymus.

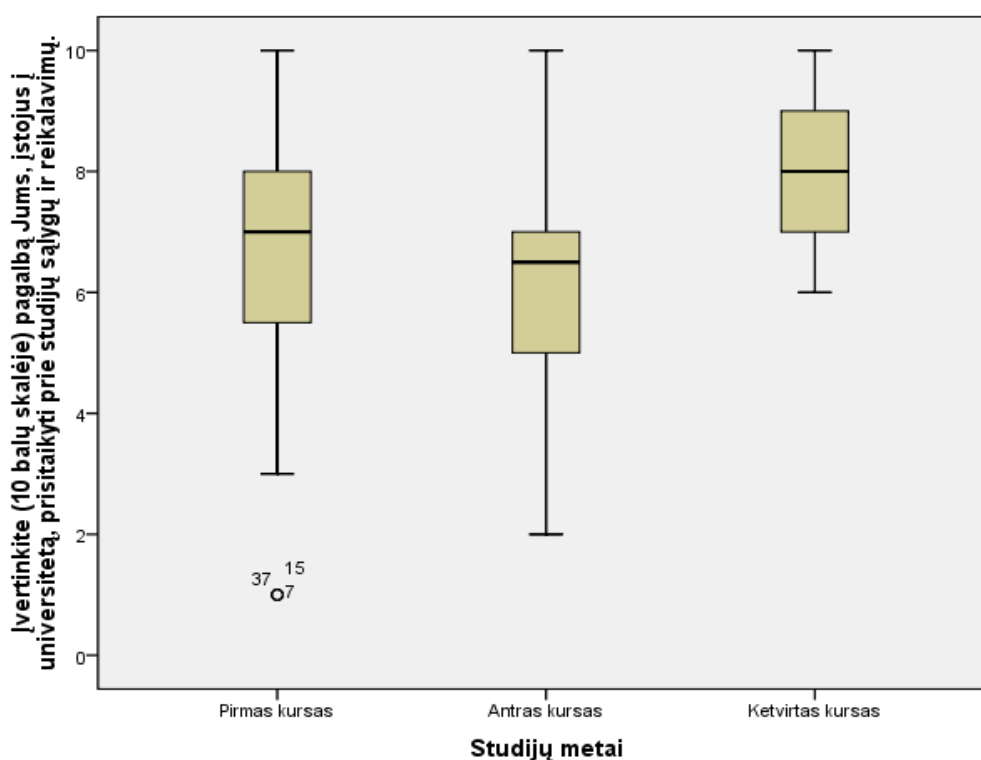
Mūsų manymu, taip yra kadangi IV kurso studentai labiau žino ko nori ir ko siekia, kokie pasiūlymai yra tinkami ir gali būti nagrinėjami administracijos darbuotojų, o kokie gali būti atmesti, dėl netinkamumo arba tiesiog todėl, kad juos įgyvendinti nėra galimybių. Tai kad, kiekvieno kurso studentai pažymėjo visus variantus, išskyrus IV kurso studentus (atsakymas “ne” 0,0%), byloja, kad visi studentai, kelia skirtingus reikalavimus administracijai, turi

skirtinga supratimą apie grįžtamąjį ryšį tarp studentų ir administracijos, teikia skirtingus pasiūlymus.

Galime daryti prielaidą, kad dėl patirties trūkumo, žemesniųjų kursų studentai turi nevienodas galimybes teikti pasiūlymus universiteto administracijai, todėl yra labiau nepatenkinti grįžtamojo ryšiu, negu ketvirtos kurso studentai. Svarbu informuoti ir paaiškinti pradinių kursų studentams, kad jie gali teikti pasiūlymus administracijai, kad studentų nuomonė yra labai svarbi ir jie visada bus išklausyti. Taip studentai bus motyvuoti aktyviau dalyvauti ir domėtis universiteto veikla.

Studentų priėmimo ir paramos jiems dimensijos VPU studentų vertinimas

7. Klausimas – įvertinkite (10 balų skalėje) pagalbą Jums, įstojus į universitetą, prisitaikyti prie studijų sąlygų ir reikalavimų.

12pav. Klausimo – pagalbą jums, įstojus į universitetą, prisitaikyti prie studijų sąlygų ir reikalavimų, respondentų vertinimas.

Kaip matome paveiksle (žr. **12 pav.**), I kurso studentų vertinimai pasiskirstė nuo 3 iki 10 balų, 50% I kurso studentų vertino nuo 5 iki 8 balų, iš jų dažniausiai vertinimai buvo mažiau negu 7 (mediana). Trys I kurso respondentai pagalbą įstojus į universitetą, prisitaikyti prie studijų sąlygų ir reikalavimų įvertino 1 balu, paveiksle matome pažymėta išskirtį.

II kurso studentai vertino nuo 2 iki 10 balų, 50% II kurso studentų vertino nuo 5 iki 7 balų, iš jų dažniausiai vertinimai mažiau negu 7 (mediana). IV kurso studentai žymiai aukščiau vertino pagalbą įstojus į universitetą, nuo 6 iki 10 balų, 50% IV kurso studentų vertino 7, 8 ir 9 balais, iš jų dažniausias vertinimas buvo 8 (mediana).

Skirstinių palyginimui taikyti neparametriniai kriterijai, atliktas Kruscal'o ir Wallis'o testas (žr. 4 lentelė).

Studijų metai	N	Mean Rank
Pirmas kursas	63	57,50
Antras kursas	26	48,75
Ketvirtas kursas	38	85,21
Total	127	

Testo statistika	
Chi-Square	19,694
laisvės laipsniai (df)	2
p-reikšmė.	,000

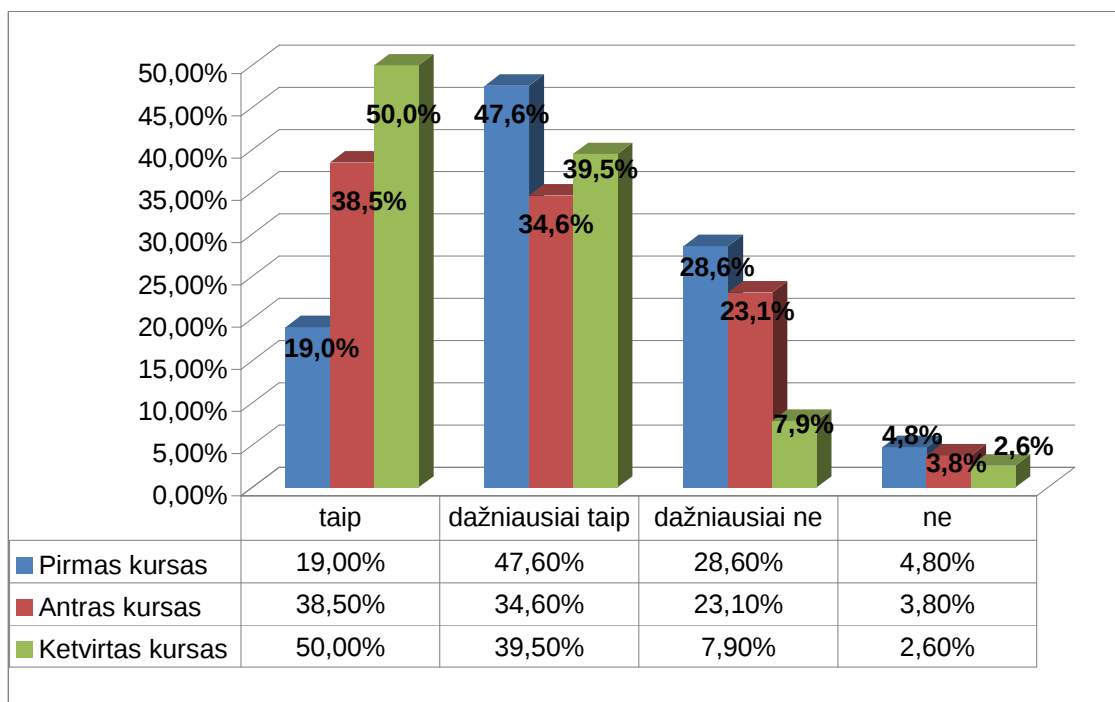
4lentelė. Kruscal'o ir Wallis'o testas

Iš testo rezultatų matome, kad IV kurso studentų vertinimai labai stipriai ($p=0,000$) skiriasi nuo I ir II kurso studentų vertinimų. IV kurso studentai aukščiausia vertino (jų vidutinis rangas yra 85,21) pagalbą įstojus į universitetą, prisitaikyti prie studijų sąlygų ir reikalavimų.

Galime daryti prielaidą, kad I ir II kursų studentų vertinimai šiuo klausimų yra žymiai mažesni, nes jie kelia skirtingus reikalavimus, tikisi žymiai daugiau pagalbos iš universiteto darbuotojų, todėl turi daugiau priekaištų šiuo klausimu, negu IV kurso studentai.

Galime teigti, kad kiekvienais metais studijų sąlygos ir reikalavimai kinta, todėl žemesniųjų studentų pagalbos ir paramos poreikiai skiriasi nuo vyresniųjų kursų studentų poreikių. Pradinių kursų studentams reikalingas didesnis dėmesys iš universiteto administracijos. Didesnė pagalba ir parama studentams, iš universiteto darbuotojų, padės jiems greičiau priprasti prie studijų sąlygų ir reikalavimų, padės geriau įsiliesti į universiteto veiklą, motyvuos siekti geresnių studijų rezultatų.

8. Klausimas – ar dėstytojai skiria Jums pakankamai laiko konsultuodami studijų dalyko klausimais ?

13pav. Respondentų atsakymai į klausimą “ar dėstytojai skiria jiems pakankamai laiko konsultuodami studijų dalyko klausimais? ”.(proc.)

Kaip matome paveiksle (žr. **13 pav.**) dauguma I kurso studentų -47,6% atsakė – dažniausiai taip, nemaža jų dalis atsakė – dažniausiai ne- 28,6%. Visiškai patenkintų yra 19,0% I kurso studentų, “ne” pažymėjo 4,8% I kurso studentų. II kurso studentų dauguma pažymėjo “taip” 38,5%, panaši dalis antrojo kurso studentų atsakė – dažniausiai taip 34,6%. “Dažniausiai ne” pažymėjo 23,1%, o “ne” 3,8% II kurso studentų. Labiausiai teigiamai vertino šį klausimą IV kurso studentai, pusė jų- 50,0% pažymėjo variantą “taip”; 39,5% - dažniausiai taip. Kad dėstytojai dažniausia nepakankamai skiria laiko konsultuodami studijų dalyko klausimais, pažymėjo -7,9%, kad visiškai nepakankamai 2,6% IV kurso studentų.

Galime teigti, kad daugumai pradinių ir vyresniųjų kursų studentams dėstytojai skiria pakankamai arba dažniausiai pakankamai laiko konsultuodami studijų dalyko klausimais.

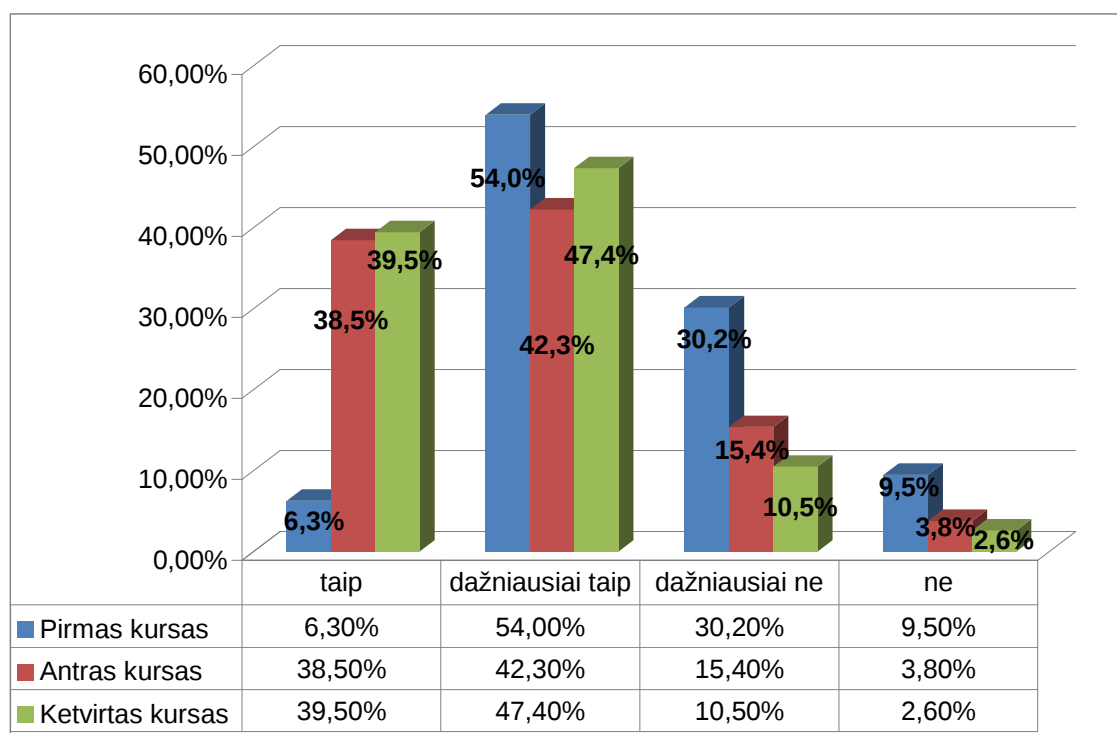
Teigiamiausiai vertino IV kursas. Galime daryti prielaidą, kad teigiamus atsakymus įtakojo, nes vyresniųjų kursų studentai geriau pažįsta dėstytojus, nesivaržo klausti, taip pat dažniausiai gerai susipažinę su dėstytojų tvarkaraščiu ir žino kada dėstytojas turi laisvo laiko studento konsultacijai.

Žemesniųjų kursų studentai mažiau patenkinti tuo, kiek dėstytojai skiria jiems laiko konsultuodami studijų dalyko klausimais ir turi daugiau priekaištų negu IV kurso studentai, todėl galime daryti prielaidą kad, nemažai žemesniųjų kursų studentų nėra susipažinę su dėstytojo budėjimo katedroje tvarkaraščiu.

Kadangi žemesniųjų kursų studentams trūksta įgūdžių ir patirties, yra svarbu, kad universiteto dėstytojai skirtų jiems daugiau laiko konsultuodami studijų dalyko klausimais.

Mūsų manymu, sklandus studentų ir dėstytojų bendradarbiavimas, abipusė pagarba ir supratimas yra svarbi studijų kokybės užtikrinimo sąlyga, be to skatina siekti geresnių studijų dalyko rezultatų.

9. Klausimas – ar Jus pasiekia informacija apie studijų naujienas ir pasikeitimus ?

14pav. Respondentų atsakymai į klausimą “ar jus pasiekia informacija apie studijų naujienas ir pasikeitimus?”.(proc.)

Kaip matome paveiksle (žr. **14 pav.**) daugiau negu pusė 54,0% I kurso apklausoje dalyvavusių studentų į šį klausimą atsakė “dažniausiai taip”, nemaža jų dalis - 30,2% pažymėjo atsakymą “dažniausiai ne”. Tiksliai atsakė, kad informacija apie studijų naujienas ir pasikeitimus juos pasiekia- 6,3% I kurso studentų. Visiškai nepasiekia ši informacija 9,5% I kurso studentų.

Kaip matome, daugumą I kurso studentų informacija dažniausiai pasiekia, galime daryti prielaidą, kad studentai, kuriuos informacija dažniausiai nepasiekia, ne visada žino kur teirautis informacijos apie studijų naujienas ir pasikeitimus ir kur ji būna patalpinama.

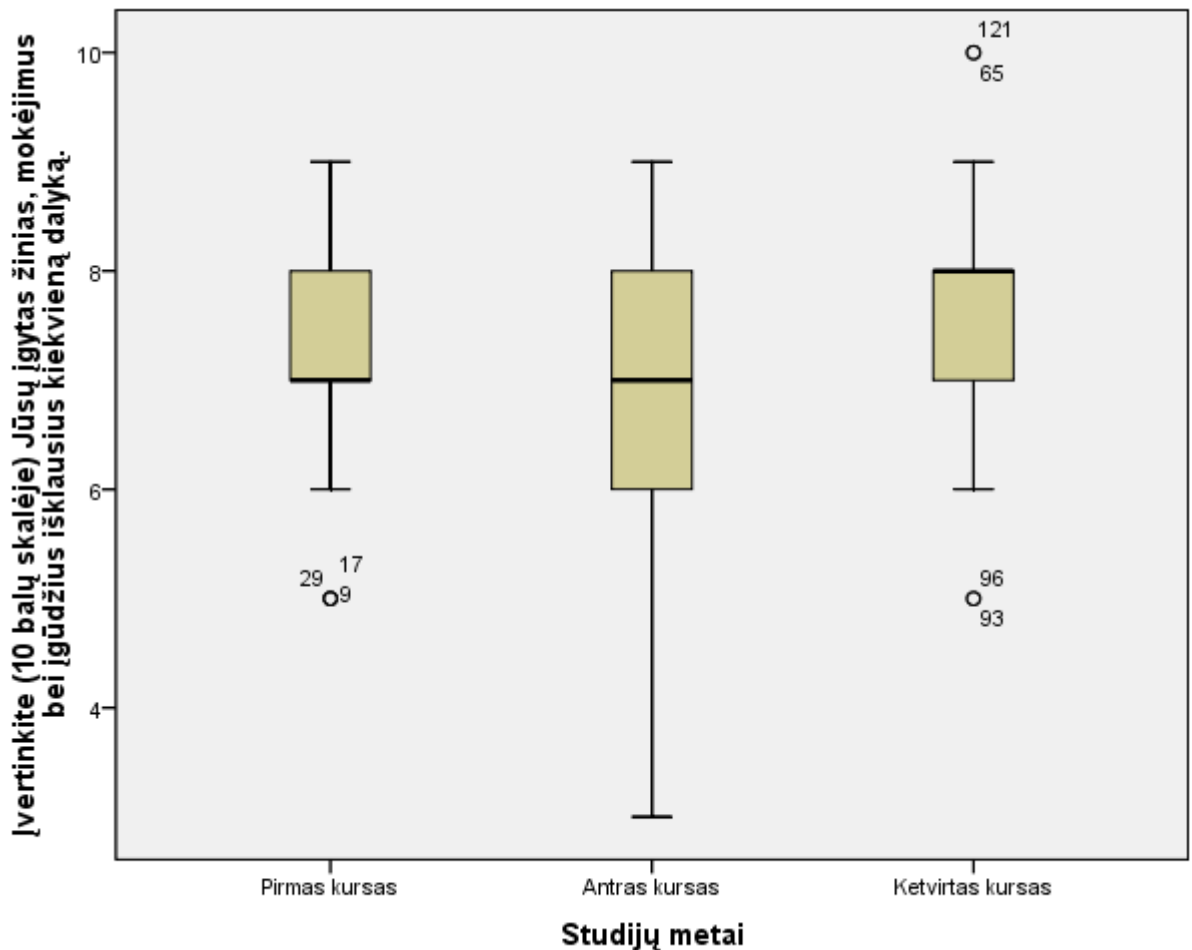
Universiteto darbuotojai ir studijų proceso dalyviai turėtų labiau aiškinti studentams, kur ieškoti informacijos apie visas studijų naujienas ir pasikeitimus. Taip galima būtų užtikrinti studentų, dėstytojų bei administracijos darbuotojų bendros veiklos sklandumą studijų proceso eigoje.

II kurso studentai daugiausiai pažymėjo atsakymą – dažniausiai taip- 42,3% ir atsakymą – taip- 38,5%. Informacija dažniausiai nepasiekia 15,4% II kurso studentų, visiškai neinformuoti apie studijų naujienas ir pasikeitimus yra 3,8% II kurso studentų.

Kaip matome, dauguma II kurso studentų pažymėjo, kad informacija juos dažniausiai pasiekia, galime daryti prielaidą, kad taip yra todėl, kad II kurso studentai žymiai geriau orientuojasi universiteto aplinkoje negu I kurso studentai. Beveik pusė IV kurso studentų informacija dažniausiai pasiekia- 47,4%. Taip pat nemažai IV kurso studentų pažymėjo atsakymą „taip“ – 39,5%. Atsakymą „dažniausiai ne“ pažymėjo 10,5% IV kurso studentų, 2,6% atsakė „ne“.

Galime teigti, kad daugumą visų kursų studentų informacija apie studijų naujienas ir pasikeitimus pasiekia, arba dažniausiai pasiekia. Sunkiausiai yra I kurso studentams, kadangi jie dar nėra prisitaikę prie universitetinių studijų sistemos, universiteto administracijai reikėtų labiau rūpintis pradinių kursų studentų informavimu, tai padės studentams greičiau priprasti ir pasijusti studijų proceso dalimi.

10. Klausimas – įvertinkite (10 balų skalėje) Jūsų įgytas žinias, mokėjimus bei įgūdžius išklausius kiekvieną dalyką.

15pav. Klausimo – įvertinkite jūsų įgytas žinias, mokėjimus bei įgūdžius išklausius kiekvieną dalyką, respondentų vertinimas.

Kaip matome paveiksle (žr. 15 pav.) I kurso studentų vertinimai pasiskirstė nuo 6 iki 9 balų, 50% I kurso studentų vertino nuo 7 iki 8, iš jų dažniausiai vertinimai buvo daugiau negu 7 (mediana). Trys I kurso respondentai įvertino savo įgytas žinias, mokėjimus bei įgūdžius išklausius kiekvieną dalyką – 5 balais, paveiksle matome pažymėta išskirtį.

II kurso studentai vertino nuo 3 iki 9 balų, 50% II kurso studentų vertino nuo 6 iki 8 balų, iš jų dažniausias vertinimas 7 (mediana).

IV kurso studentai įvertino savo įgytas žinias, mokėjimus bei įgūdžius išklausius kiekvieną dalyką, nuo 6 iki 9 balų, 50% IV kurso studentų vertino nuo 7 iki 8 balų, iš jų dažniausias

vertinimas buvo 8 (mediana). Du IV kurso respondentai įvertino savo įgytas žinias, mokėjimus bei įgūdžius išklausiui kiekvieną dalyką – 10 balų, o du – 5 balais, paveiksle matome pažymėta išskirtys.

Skirstinių palyginimui taikyti neparametriniai kriterijai, atliktas Kruscal'o ir Wallis'o testas (žr. 5 lentelė).

Studijų metai	N	Mean Rank
Pirmas kursas	63	61,48
Antras kursas	26	55,27
Ketvirtas kursas	38	74,16
Total	127	

Testo statistika

Chi-Square	5,067
laisvės laipsniai (df)	2
p-reikšmė.	,079

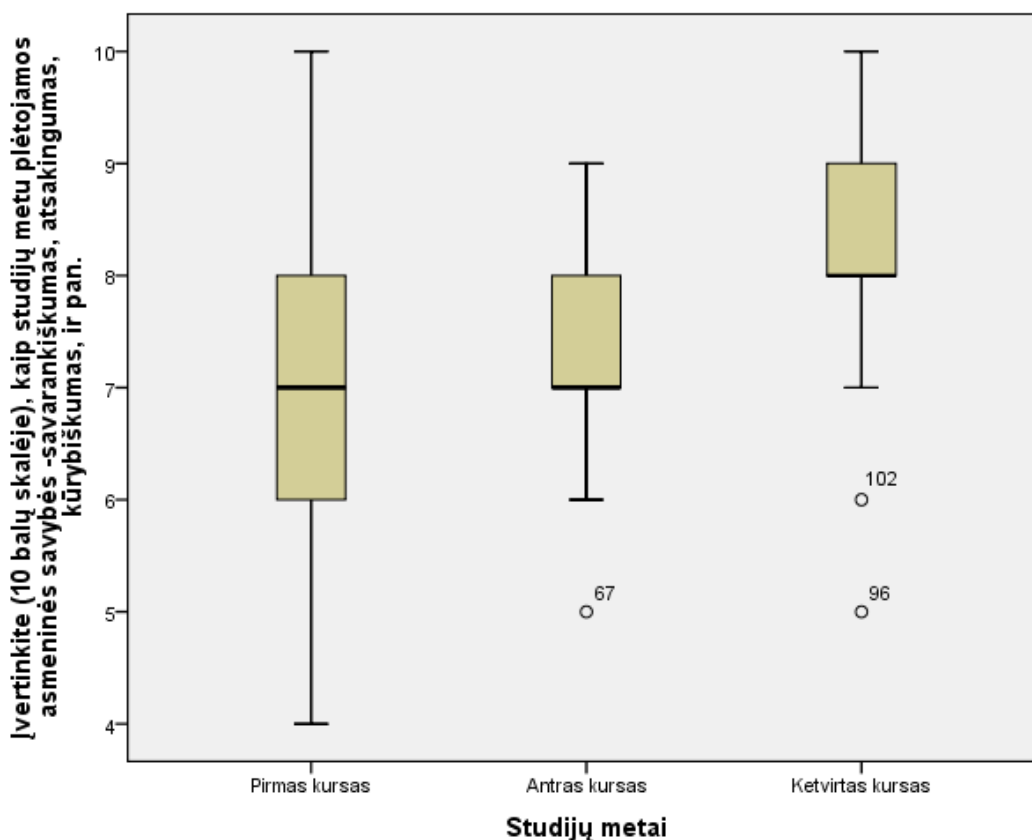
5lentelė. Kruscal'o ir Wallis'o testas

Iš testo rezultatų matome, kad vertinimai šiuo klausimų reikšmingai nesiskiria ($p=0,079$) visų kursų studentai įvertino savo įgytas žinias, mokėjimus bei įgūdžius išklausiui kiekvieną dalyką panašiai. Vidutinis rangas: I kurso – 61,48; II kurso – 55,27; IV kurso – 74,16.

Galime teigti, kad labiausiai panašūs pradinį kursų studentų vertinimai, jie yra žemesni už IV kurso studentų vertinimus. Galime daryti prielaidą, kad šiuos skirtumus sąlygoja nevienodos studijų programos, jų sunkumo lygiai, nevienodi respondentų studijų metai, įgūdžių ir patirties stoka.

Sprendžiant šią problemą, mūsų manymu, dėstytojams reikėtų taikyti tinkamesnius mokymo metodus, tai labiau motyvuotų studentus siekti geresnių studijuojamo dalyko rezultatų, aktyviau dirbti paskaitos metu ir dažniau reikšti savo nuomonę.

11. Klausimas – įvertinkite (10 balų skalėje), kaip studijų metu plėtojamoms asmeninėms savybėms – savarankiškumas, atsakingumas, kūrybiškumas, ir pan.

16pav. Klausimo – įvertinkite, kaip studijų metu plėtojamoms asmeninėms savybėms – savarankiškumas, atsakingumas, kūrybiškumas, ir pan., respondentų vertinimas.

Paveiksle matome (žr. **16 pav.**), kad I kurso studentų vertinimai pasiskirstė nuo 4 iki 10 balų, 50% I kurso studentų vertino 6, 7 ir 8 balais, iš jų dažniausias vertinimas buvo 7 (mediana).

II kurso studentai vertino nuo 6 iki 9 balų, 50% II kurso studentų vertino nuo 7 iki 8 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo daugiau negu 7 (mediana). Vienas II kurso studentas įvertino, kaip studijų metu plėtojamoms asmeninėms savybėms – savarankiškumas, atsakingumas, kūrybiškumas, ir pan., 5 balais paveiksle matome pažymėtą išskirtį.

IV kurso studentai žymiai aukščiau vertino, kaip studijų metu plėtojamoms asmeninėms savybėms, nuo 7 iki 10 balų, 50% IV kurso studentų vertino nuo 8 iki 9 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo daugiau negu 8 (mediana). Du IV kurso studentai įvertino žymiai mažiau, vienas jų – 5 balais, o kitas – 6 balais, paveiksle matome pažymėtas išskirtis.

Tikrinant ar studentų vertinimai pasiskirstė pagal normalųjį dėsnį, buvo atliktas normalaus skirstinio testas (žr. 6 lentelė).

studijų metai	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Pirmas kursas	,219	63	,000	,933	63	,002
Antras kursas	,252	26	,000	,878	26	,005
Ketvirtas kursas	,199	38	,001	,909	38	,005

žr.6lentelė. Normalaus skirstinio testas

Kaip matome, visais atvejais p-reikšmė (Sig.) yra mažiau negu 0,05, reiškia, kad duomenys nėra pasiskirstę pagal normalųjį dėsnį ir skirstinių palyginimui reikia taikyti neparametrinius kriterijus, todėl atliktas Kruscal'o ir Wallis'o testas (žr. 7 lentelė).

Studijų metai	N	Mean Rank
Pirmas kursas	63	53,03
Antras kursas	26	57,92
Ketvirtas kursas	38	86,34
Total	127	

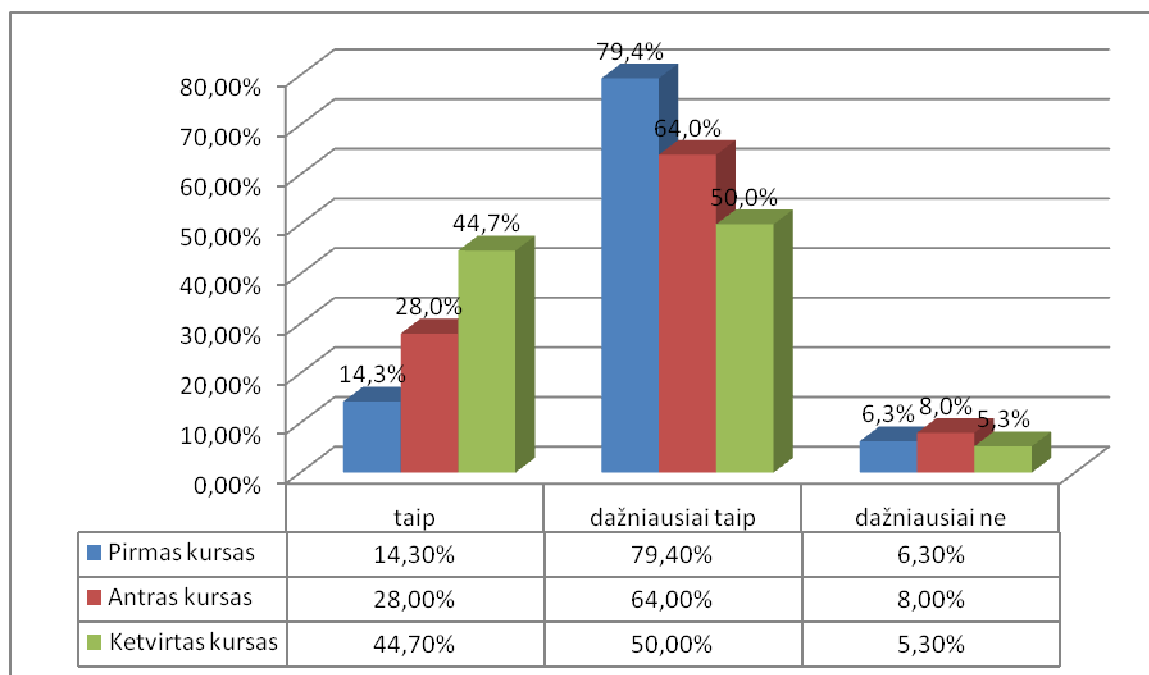
Testo statistika	
Chi-Square	21,497
laisvės laipsniai (df)	2
p-reikšmė.	,000

žr.7lentelė. Kruscal'o ir Wallis'o testas

Iš testo rezultatų matome, kad IV kurso studentų vertinimai ryškiai ($p=0,000$) skiriasi nuo I ir II kursų studentų vertinimų. IV kurso studentai aukščiausia vertino (jų vidutinis rangas yra 86,34) kaip studijų metu plėtojamos asmeninės savybės – savarankiškumas, atsakingumas, kūrybiškumas, ir pan.

Galime daryti prielaidą, kad IV kurso studentų vertinimai šiuo klausimu yra aukštesni, nes jie turi daugiau patirties, yra rengiami pedagoginei praktikai ir pedagoginiam darbui, todėl daugiausiai dirba savarankiškai, mokosi taikyti įvairius mokymo metodus, kūrybiškai ir įdomiai pateikti medžiagą mokiniam. Tuo tarpu pradinių kursų studentai labiau mokomi teorinių žinių nei praktinių, dėstytojams vertėtų labiau plėtoti žemesniųjų kursų studentų savarankiškumą, kūrybiškumą, kritinį mąstymą bei sprendimų priėmimo įgūdžius. Tai padėtų jiems labiau pasitikėti savimi ir motyvuotų juos siekti geresnių studijų rezultatų.

12. Klausimas – ar teorinius ir praktinius užsiėmimus dėstytojai praveda planingai ?

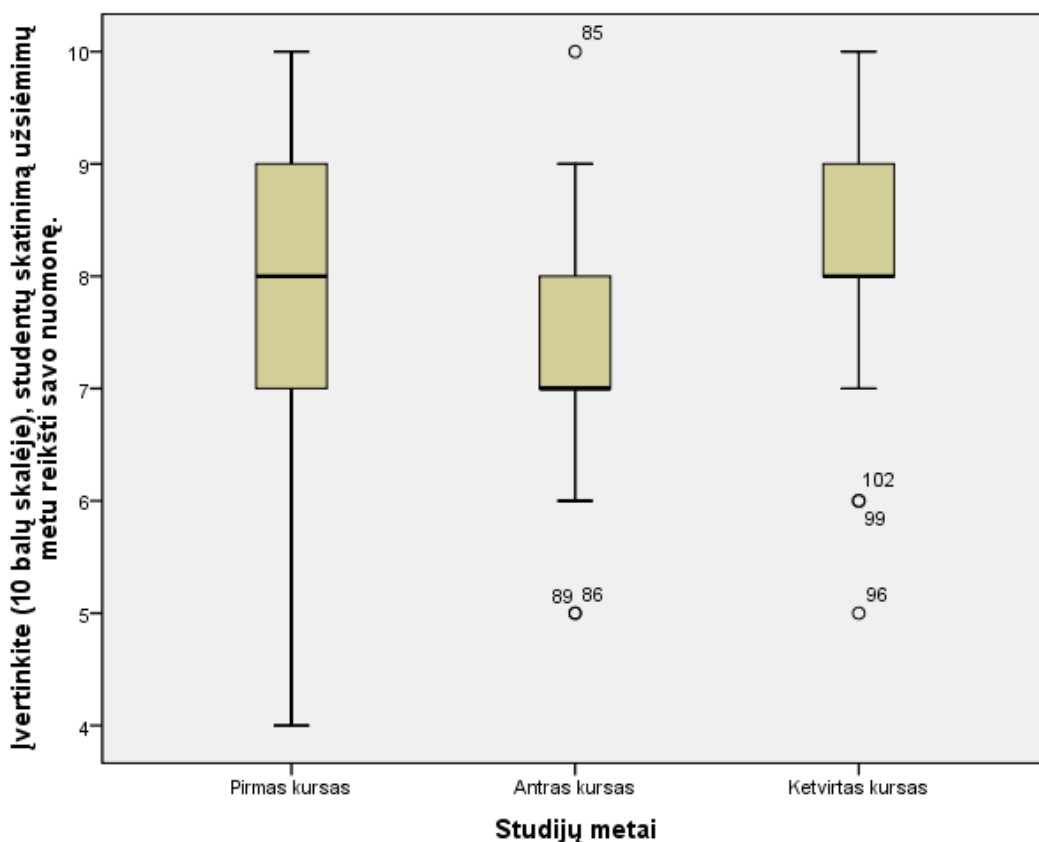

17pav. Respondentų atsakymai į klausimą „ar teorinius ir praktinius užsiėmimus dėstytojai praveda planingai?“. (proc.)

Kaip matome paveiksle (žr. **17 pav.**) daugiau negu pusė visų kursų studentų pažymėjo, kad teorinius ir praktinius užsiėmimus dėstytojai praveda dažniausiai planingai, „dažniausiai taip“ atsakė I kurso studentų - 79,4%, 64,0% - II kurso studentų ir 50,0% IV kurso studentų. Tiksliai „taip“ pažymėjo 14,3% I kurso studentų, „dažniausiai ne“ 6,3% I kurso studentų. Atsakymą „ne“ nepažymėjo nei vienas pirmakursis. Atsakymą „taip“ pažymėjo 28,0% II kurso studentų, o „dažniausiai ne“ 8,0% II kurso studentų. Dauguma IV kurso studentų yra visiškai patenkinti, kaip dėstytojai praveda užsiėmimus, 44,7% jų pažymėjo atsakymą „taip“. Atsakymą „dažniausiai ne“ pažymėjo 5,3% IV kurso studentų.

Galime teigti, kad dauguma visų kursų studentų priekaištų dėstytojams beveik neturi, žymiai daugiau negu pusė studentų yra patenkinti kaip dėstytojai praveda užsiėmimus, todėl galime daryti prielaidą, kad dėstytojai tinkamai planuoja užsiėmimų laiką ir teorines studentų žinias pagilina praktinėmis užduotimis. Taip pat galime daryti prielaidą, kad studentai yra patenkinti užsiėmimuose dėstytojų taikomais dėstymo ir studijų metodais, teorinių ir praktinių užsiėmimų kiekiu.

13. Klausimas – įvertinkite (10 balų skalėje), studentų skatinimą užsiėmimų metu reikšti savo nuomonę.

18pav. Klausimo – įvertinkite studentų skatinimą užsiėmimų metu reikšti savo nuomonę, respondentų vertinimas.

Kaip matome paveiksle (žr. **18 pav.**) I kurso studentų vertinimai pasiskirstė nuo 4 iki 10 balų, 50% I kurso studentų vertino nuo 7 iki 9 balų, iš jų dažniausias vertinimas daugiau negu 8 (mediana).

II kurso studentai vertino nuo 6 iki 9 balų, 50% II kurso studentų vertino nuo 7 iki 8 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo daugiau negu 7 (mediana). Du II kurso studentai įvertino studentų skatinimą užsiėmimų metu reikšti savo nuomonę, 5 balais, o vienas respondentas – 10 balų, paveiksle matome pažymėtas išskirtis.

IV kurso studentai vertino studentų skatinimą užsiėmimų metu reikšti savo nuomonę, nuo 7 iki 10 balų, 50% IV kurso studentų vertino nuo 8 iki 9 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo daugiau negu 8 (mediana). Du IV kurso studentai įvertino studentų skatinimą užsiėmimų metu reikšti savo nuomonę, mažiau, vienas jų – 5 balais, o kitas – 6 balais, paveiksle matome pažymėtas išskirtis.

Tam, kad patikrinti ar vertinimai pasiskirstė pagal normalųjį dėsnį, atliktas normalaus skirstinio testas (žr. **8 lentelė**).

Studijų metai	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Pirmas kursas	,193	63	,000	,937	63	,003
Antras kursas	,166	26	,064	,944	26	,163
Ketvirtas kursas	,181	38	,003	,916	38	,007

8lentelė. Normalaus skirstinio testas

Kadangi imties grupei tenka mažiau negu 50 stebėjimų, tyrime mes vadovavomės Shapiro ir Wilk testo rezultatais. Iš rezultatų matome, kad duomenys nėra pasiskirstę pagal normalųjį dėsnį, todėl skirstinių palyginimui yra taikomi neparametriniai kriterijai ir atliktas Kruscal'o ir Wallis'o testas (žr.**9lentelė**).

Ranks

Studijų metai	N	Mean Rank
Pirmas kursas	63	60,03
Antras kursas	26	53,40
Ketvirtas kursas	38	77,83
Total	127	

Testo statistika

Chi-Square	8,680
laisvės laipsniai (df)	2
p-reikšmė.	,013

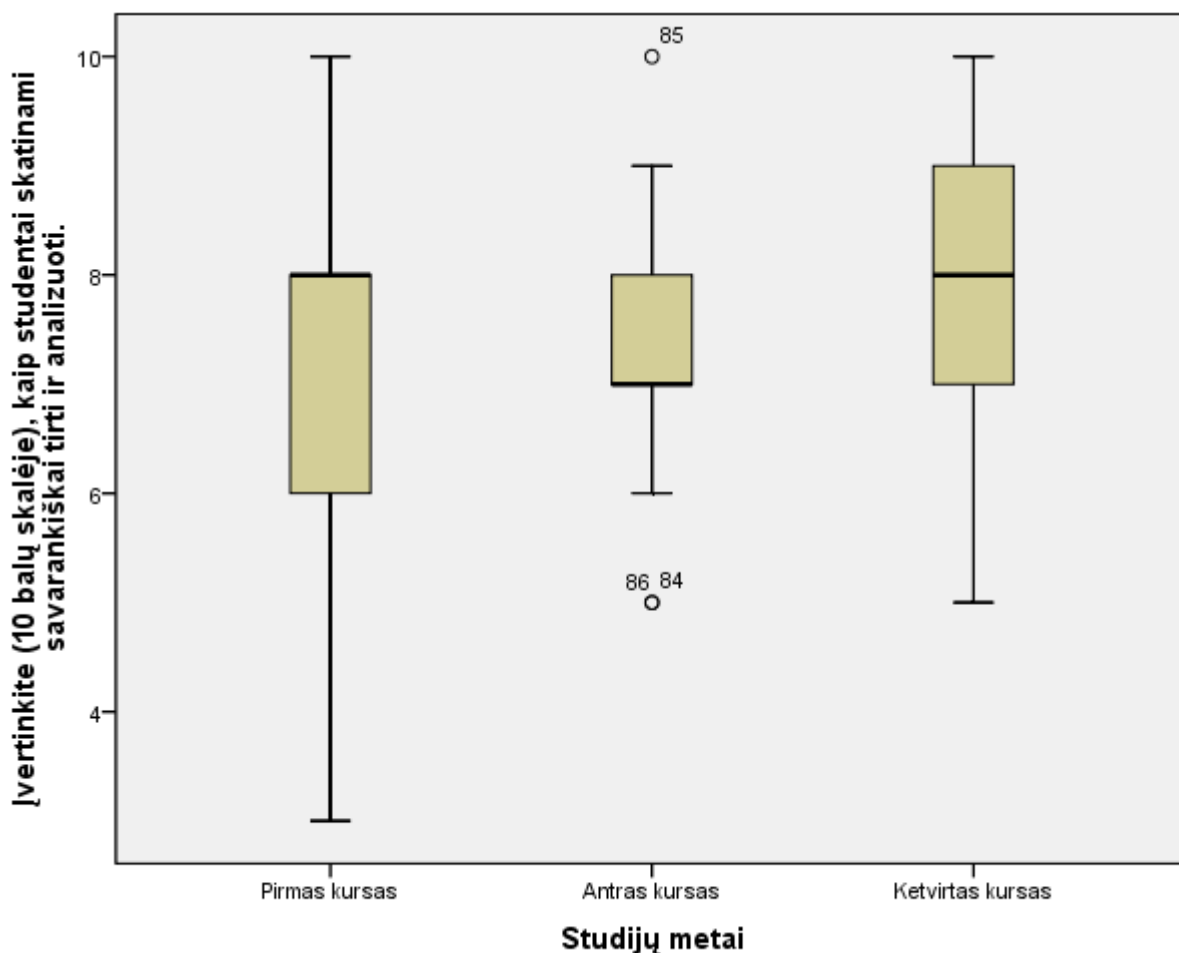
9lentelė. Kruscal'o ir Wallis'o testas

Iš testo rezultatų matome, kad IV kurso studentų vertinimai reikšmingai ($p=0,013$) skiriasi nuo I ir II kurso studentų vertinimų. IV kurso studentai aukščiausia vertino studentų skatinimą užsiėmimų metu reikšti savo nuomonę, jų vidutinis rangas yra 77,83.

Galime daryti prielaidą, kad šiuos skirtumus sąlygoja nevienodi studijų metai, IV kurso studentai labiau skatinami imtis iniciatyvos ir reikšti savo nuomonę, todėl, kad yra ruošiami pedagoginiai praktikai ir pedagoginiam darbui – tai pagrindinis jų dėstytojų uždavinys. Be to,

žemesniųjų kursų studentams neretai trūksta pasitikėjimo savimi, jie rečiau reiškė savo nuomonę, nes bijo suklysti. Dėstytojams reikėtų parinkti dėstyimo metodus kurie labiau motyvuotų ir skatintų studentus aktyviau reikšti savo nuomonę.

14. Klausimas – įvertinkite (10 balų skalėje), kaip studentai skatinami savarankiškai tirti ir analizuoti.

19pav. Klausimo – įvertinkite kaip studentai skatinami savarankiškai tirti ir analizuoti, respondentų vertinimas.

Paveiksle matome (žr. **19pav.**), kad I kurso studentų vertinimai pasiskirstė nuo 3 iki 10 balų, 50% I kurso studentų vertino nuo 6 iki 8 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo mažiau negu 8 (mediana).

II kurso studentai vertino nuo 6 iki 9 balų, 50% II kurso studentų vertino nuo 7 iki 8 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo daugiau negu 7 (mediana). Du II kurso studentai įvertino kaip studentai skatinami savarankiškai tirti ir analizuoti - 5 balais, o vienas – 10 balų, paveiksle matome pažymėtas išskirtys.

IV kurso studentai vertino kaip studentai skatinami savarankiškai tirti ir analizuoti, nuo 5 iki 10 balų, 50% IV kurso studentų vertino nuo 7 iki 9 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo 8

(mediana). Tam, kad patikrinant ar vertinimai pasiskirstę pagal normalųjį dėsnį, atliktas normalaus skirstinio testas (žr. **10 pav.**).

Studijų metai		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Įvertinkite (10 balų skalėje), kaip studentai skatinami savarankiškai tirti ir analizuoti.	Pirmas kursas	,222	63	,000	,923	63	,001
	Antras kursas	,252	26	,000	,889	26	,009
	Ketvirtas kursas	,155	38	,021	,915	38	,007

10lentelė. Normalaus skirstinio testas

Kadangi imties grupei tenka mažiau negu 50 stebėjimų, mes vadovaujamės Shapiro ir Wilk testo rezultatais. Iš testo rezultatų matome, kad duomenys nėra pasiskirstę pagal normalųjį dėsnį, todėl skirstinių palyginimui buvo taikyti neparametriniai kriterijai ir atliktas Kruskal'o ir Wallis'o testas (žr. **11 lentelė**).

Ranks

Studijų metai		N	Mean Rank
Įvertinkite (10 balų skalėje), studentų skatinimą užsiėmimų metu reikšti savo nuomonę.	Pirmas kursas	63	60,03
	Antras kursas	26	53,40
	Ketvirtas kursas	38	77,83
	Total	127	

Testo statistika

Chi-Square	8,680
laisvės laipsniai (df)	2
p-reikšmė.	,013

11lentelė. Kruskal'o ir Wallis'o testas

Iš testo statistikos matome, kad rezultatai panašūs kaip buvo prieš tai interpretuojamame klausime. IV kurso studentų vertinimai reikšmingai ($p=0,013$) skiriasi nuo I ir II kurso studentų vertinimo. IV studentai aukščiausia vertino (jų vidutinis rangas yra 77,83) kaip studentai skatinami savarankiškai tirti ir analizuoti.

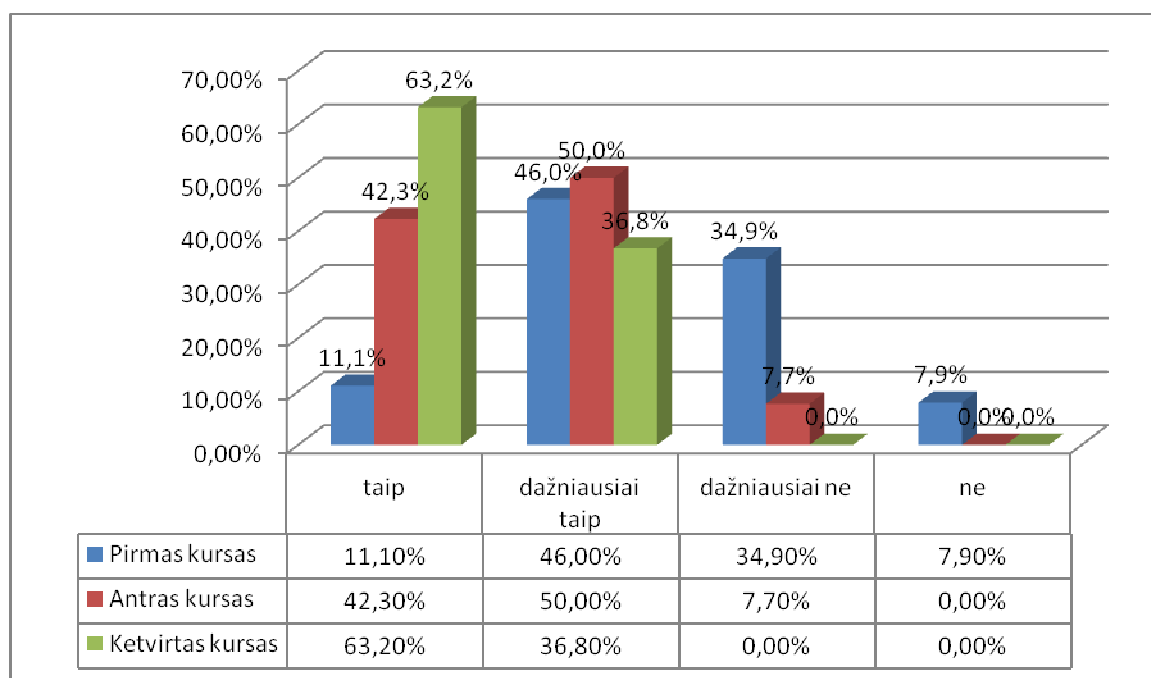
Galime daryti prielaidą, kad taip yra, nes pirmais ir antrais studijų metais studijų programos labiau orientuotos į teorinių žinių perteikimą, o aukštesniais metais į studentų paruošimą pedagoginei praktikai ir pedagoginiam darbui. IV kurso studentai mokomi vesti pamokas,

taikyti įvairius mokymo metodus, labiau skatinamas savarankiškas darbas. Taip pat galime daryti prielaidą, kad tokius skirtumus sąlygoja nevienodos studijų programos ir skirtingi studijų programų uždaviniai.

Dėstytojams vertėtų parinkti efektyvesnes savarankiško darbo formas, kadangi studentai mokėdami labiau savarankiškai tirti ir analizuoti, ateityje turės daugiau galimybių įsidarbinti.

Akademinio personalo kvalifikacijos tobulinimo dimensijos VPU studentų vertinimas

15. Klausimas – ar Jūsų manymu dėstytojas laikosi paskaitų tvarkaraščio – laiku atvyksta ir baigia paskaitas, nepraleidžia užsiėmimų ir pan. ?

20pav. Respondentų atsakymai į klausimą “ar jūsų manymu dėstytojas laikosi paskaitų tvarkaraščio - laiku atvyksta ir baigia paskaitas, nepraleidžia užsiėmimų ir pan.?”.(proc.)

Kaip matome paveiksle (žr. **20 pav.**), dauguma I kurso studentų į šį klausimą atsakė “dažniausiai taip”- 46,0%, bet nemažai I kurso studentų pažymėjo atsakymą “dažniausiai ne” -34,9%. Atsakymą “taip” pažymėjo 11,1% I kurso studentų, atsakymą “ne” – 7,9%. Galime teigti, kad dauguma I kurso studentų patvirtina, kad dėstytojai dažniausiai laiku atvyksta ir baigia paskaitas, nepraleidžia užsiėmimų, laikosi paskaitų tvarkaraščių.

Pusė II kurso apklausoje dalyvavusių studentų pažymėjo atsakymą “dažniausiai taip” 50,0%. Nemažai II kurso studentų atsakė “taip” – 42,3%. Atsakymą “dažniausiai ne” pažymėjo 7,7% II kurso studentų. Nei vienas II kurso studentas nepažymėjo atsakymo “ne”.

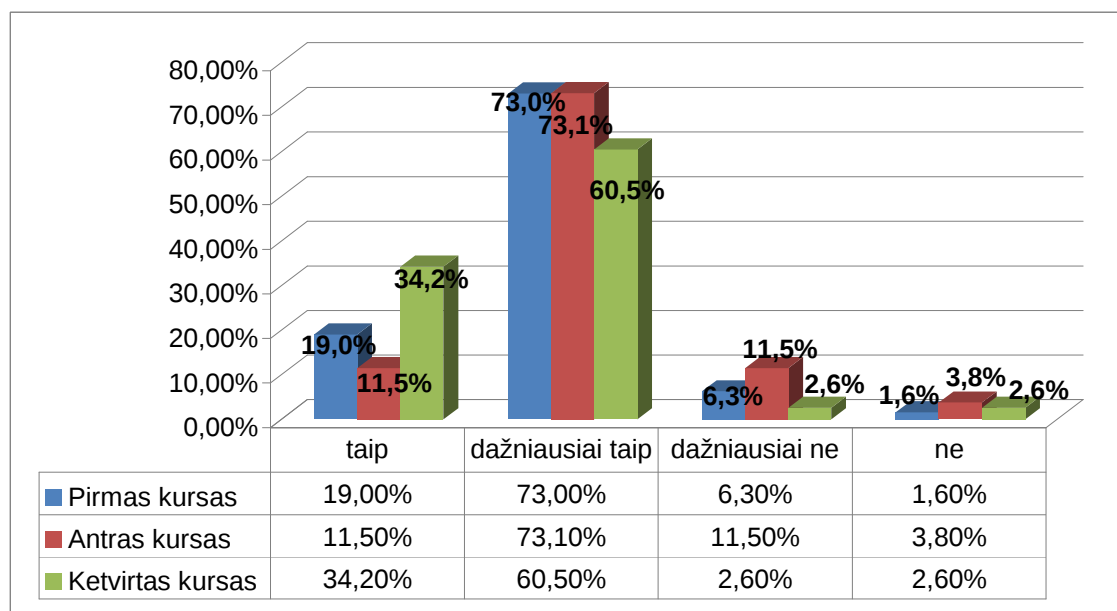
Galime teigti, kad II kurso studentai beveik neturi priekaištų dėstytojams. Galime daryti prielaidą, kad taip yra, nes jie pripratę prie studijų sistemos, prie paskaitų trukmės ir prie dėstytojų metodų, toleruoja nežymius užlaikymus, arba vėlavimus.

Daugiau negu puse IV kurso studentų į klausimą, ar jūsų manymu dėstytojas laikosi paskaitų tvarkaraščio - laiku atvyksta ir baigia paskaitas, nepraleidžia užsiėmimų ir pan., atsakė „taip“ – 63,2%. Atsakymą „dažniausiai taip“ pažymėjo 36,8% IV kurso studentų.

Galime teigti, kad IV kurso studentai turi mažiausiai priekaištų dėstytojams, yra labiau kantrūs ir supratingi. Neretai universitetams neužtenka kvalifikuotų dėstytojų, todėl tie patys dėstytojai dėsto keliose institucijose, dėl intensyvaus darbo grafiko pasitaiko nežymus vėlavimai.

Mūsų manymu, kadangi nemažai studentų patvirtina, kad dėstytojai ne visada laikosi paskaitų tvarkaraščio, dėstytojams vertėtų labiau laikytis darbo grafiko laiko, kitaip neišvengiamas studentų mokymosi motyvacijos sumažėjimas. Be to, yra įtampos užsiėmimo metu ir nesusikalbėjimo rizika tarp studijų dalyvių, kas gali turėti įtaką studentų studijų rezultatams

16. Klausimas – ar dėstytojai pateikia dėstomo dalyko medžiagą suprantamai ir priimtina forma ?

21pav. Respondentų atsakymai į klausimą „ar dėstytojai pateikia dėstomo dalyko medžiagą suprantamai ir priimtina forma?“.(proc.)

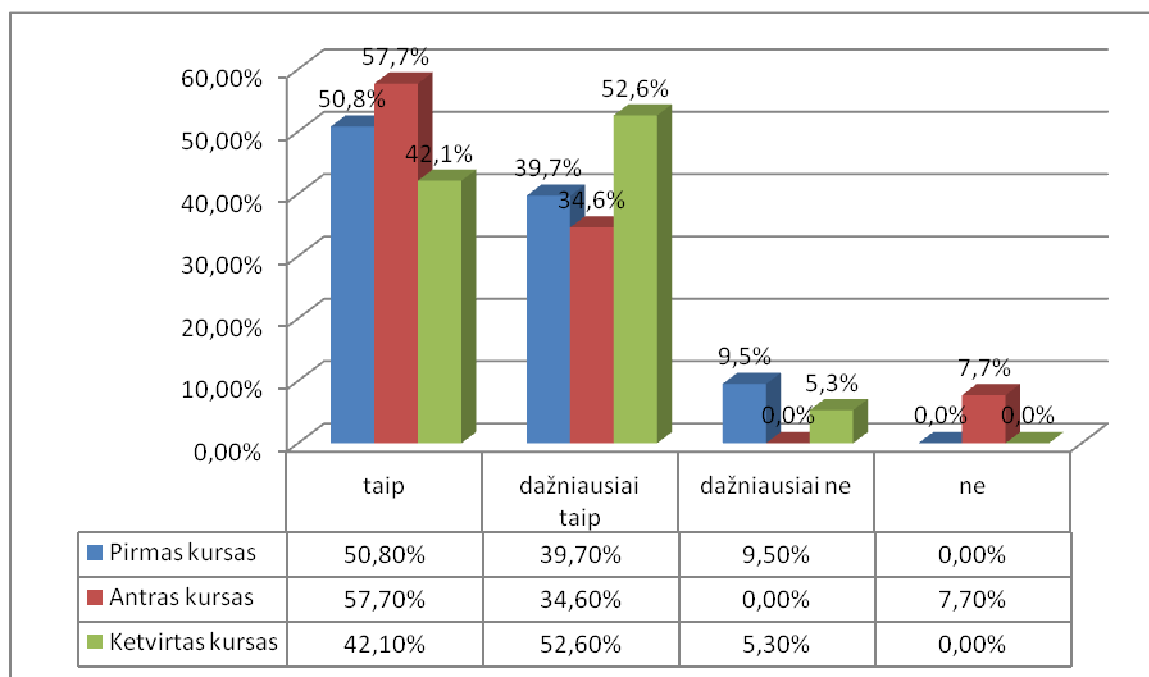
Kaip matome paveiksle (žr. 21 pav.), dauguma visų kursų studentų į šį klausimą atsakė „dažniausiai taip“, 73,0% I kurso studentų, 73,1% II kurso studentų ir 60,5% IV kurso studentų. Absoliučiai sutiko su tuo, kad dėstytojai pateikia dėstomo dalyko medžiagą

suprantamai ir priimtina formą, 19,0% I kurso studentų, 11,5% II kurso studentų ir 34,2% IV kurso studentų. Dažniausiai nesuprantamai dėstytojai pateikia dėstomo dalyko medžiagą, anot 6,3% I kurso studentų, 11,5% II kurso studentų, 2,6% IV kurso studentų. Atsakymą “ne” pažymėjo 1,6% I, 3,8% II ir 2,6% IV kursų studentai.

Galime teigti, kad visų kursų studentų atsakymai šiuo klausimu reikšmingai nesiskiria, daugumai studentų dėstytojai pateikia dėstomo dalyko medžiagą dažniausiai suprantamai ir priimtina formą. Galime daryti prielaidą, kad dėstytojai savo darbe taiko tinkamus dėstymo ir studijų metodus, stengėsi pateikti dėstomo dalyko medžiagą kuo priimtinesne studentams forma, rūpinasi, kad studentai kuo geriau suprastų ir išmoktų jų dėstomą dalyką.

Mūsų manymu, galima būtų įvairinti mokymo metodus, dažniau dalyko medžiagą ir pavyzdžius pateikti pasitelkus vaizdo, garso priemonėmis ir kitų technologijų pagalbą. Tai padės studentams lengviau įsiminti dalyko medžiagą bei motyvuos labiau domėtis studijuojama programa.

17. Klausimas – ar dėstytojai iš anksto informuoja Jus apie vertinimo sistemą ?

22pav. Respondentų atsakymas į klausimą “ar dėstytojai iš anksto informuoja Jus apie vertinimo sistemą? ” . (proc.)

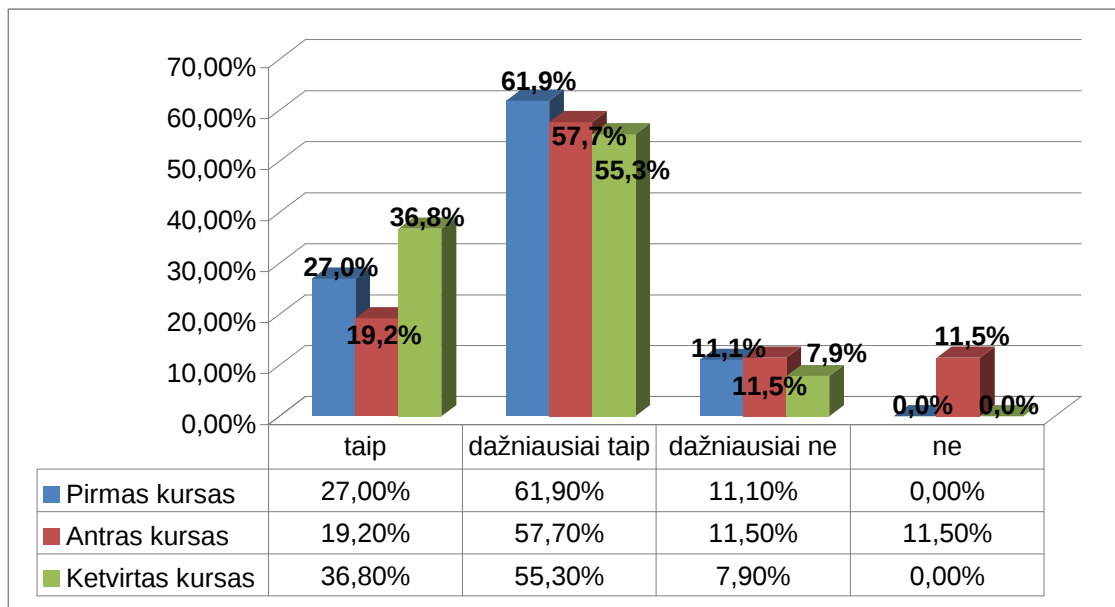
Kaip matome paveiksle (žr. 22 pav.), dauguma I kurso studentų atsakymų patvirtina, kad dėstytojai juos informuoja apie vertinimo sistemą, 50,8% atsakė “taip”. Atsakymą “dažniausiai taip” pažymėjo 39,7% I kurso studentų. Retai informuojami apie vertinimo sistemą yra 9,5% I kurso studentų, visiškai neinformuotų nėra. II kurso studentų atsakymai,

kaip ir I kurso studentų atsakymai, patvirtina, kad dauguma jų yra informuojami, “taip” pažymėjo - 57,7%; “dažniausiai taip” - 34,6%. Retai informuojamų apie vertinimo sistemą II kurso studentų nėra, bet yra tokių, kurių informacija nepasiekia visiškai, “ne” pažymėjo 7,7% II kurso studentų. Dauguma (52,6%) IV kurso studentų patvirtina, kad dažniausiai yra informuojami apie vertinimo sistemą, kad visada informuojami pažymėjo 42,6%, kad retai informuojami 5,3%. Nei vienas IV kurso studentas atsakant į šį klausimą nepažymėjo variantą “ne”.

Galime teigti, kad visų kursų studentų atsakymai reikšmingai nesiskiria. Dauguma kiekvieno kurso studentų yra informuojami arba dažniausiai informuojami apie vertinimo sistemą. Galime daryti prielaidą, kad tai priklauso nuo kiekvieno konkretaus dėstytojo ir jo dėstyto metodo. Taip pat dažnai dėstytojai suteikę studentams informacijos apie vertinimo sistemą tik pirmuose užsiėmimuose, tad negalima atmesti, kad tie kurie praleido pirmus užsiėmimus dėl vienokių ar kitokių priežasčių, gali apie vertinimo sistemą nežinoti. Taip pat negalime pamiršti, kad tai nauja informacija I kurso studentams, ir jie gali ją neįsiminti.

Dėstytojams vertėtų dažniau priminti studentams apie vertinimo sistemą ir jos kriterijus, be to studentai, ypač pradiniais studijų metais ne visada supranta vertinimo sistemas ir vertinimo kriterijus, būtina paaiškinti ir suteikti daugiau informacijos.

18. Klausimas – ar vertinant Jūsų žinias dėstytojas laikosi iš anksto paskelbtų vertinimo kriterijų ?

23pav. Respondentų atsakymai į klausimą “ar vertinant jūsų žinias dėstytojas laikosi iš anksto paskelbtų vertinimo kriterijų?”.(proc.)

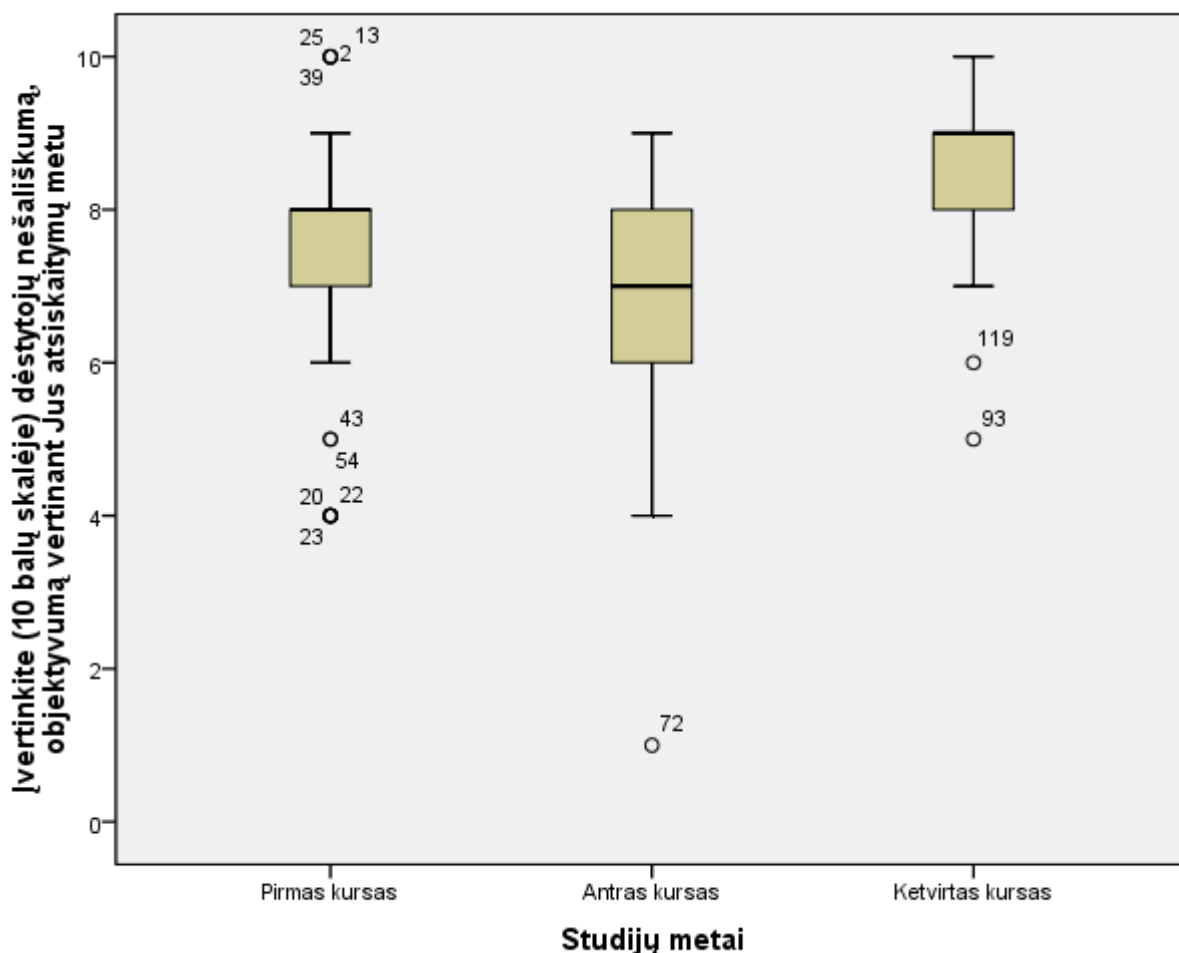
Kaip matome paveiksle (žr. 23 pav.), daugiau negu pusė I kurso studentų patvirtino, kad vertinant jų žinias dėstytojais dažniausiai laikosi iš anksto paskelbtų vertinimo kriterijų, 61,9% pažymėjo atsakymą “dažniausiai taip”. Nemaža dalis I kurso studentų atsakė į šį klausimą “taip” – 27,0%. Atsakymą “dažniausiai ne” pažymėjo 11,1% I kurso studentų. Atsakymą “ne” nepažymėjo nei vienas I kurso studentas.

II kurso studentai, kaip ir I kurso studentai patvirtina, kad dažniausiai dėstytojai laikosi iš anksto paskelbtų vertinimo kriterijų, taip mano 57,7% II kurso studentų. Atsakymą “taip” pažymėjo 19,2% II kurso studentų. Taip pat tarp II kurso studentų yra manančių, kad dėstytojai dažniausiai nesilaiko iš anksto paskelbtų vertinimo kriterijų, atsakymą “dažniausiai ne” pažymėjo 11,5%, tiek pat II kurso studentų pažymėjo atsakymą “ne”.

Dauguma IV kurso studentų į šį klausimą atsakė “dažniausiai taip” – 55,3%. Nemažai IV kurso studentų pažymėjo atsakymą “taip” – 36,8%. Taip pat yra teigiančių, kad dėstytojai dažniausiai nesilaiko iš anksto paskelbtų vertinimo kriterijų, “dažniausiai ne” pažymėjo - 7,9% IV kurso studentų. Nei vienas IV kurso studentas nepažymėjo atsakymą “ne”.

Galime teigti, kad visų kursų studentų atsakymai į šį klausimą reikšmingai nesiskiria, studentai patvirtina, kad dėstytojai laikosi arba dažniausiai laikosi iš anksto paskelbtų vertinimo kriterijų.

19. Klausimas – įvertinkite (10 balų skalėje) dėstytojų nešališkumą, objektyvumą vertinant Jus atsiskaitymų metu.

24pav. Klausimo – įvertinkite dėstytojų nešališkumą, objektyvumą vertinant jus atsiskaitymų metu, respondentų vertinimas.

Kaip matome paveiksle (žr. 24 pav.), I kurso studentų vertinimai pasiskirstė nuo 6 iki 9 balų, 50% I kurso studentų vertinas nuo 7 iki 8 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo mažiau negu 8 (mediana). Mažiausią 4 balų įvertinimą parašė trys I kurso studentai, du parašė 5 balų įvertinimą ir 4 studentai įvertino dėstytojų nešališkumą, objektyvumą vertinant juos atsiskaitymo metu – 10 balų, paveiksle matome pažymėta išskirtys.

II kurso studentai vertino nuo 4 iki 9 balų, 50% II kurso studentų vertino nuo 6 iki 8 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo 7 (mediana). Mažiausią 1 balo įvertinimą parašė vienas respondentas, paveiksle matome pažymėta išskirtį.

IV kurso studentai žymiai aukščiau vertino dėstytojų nešališkumą, objektyvumą, nuo 7 iki 10 balų, 50% IV kurso apklausoje dalyvavusių studentų, vertino nuo 8 iki 9 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo mažiau negu 9 (mediana). Du IV kurso studentai įvertino dėstytojų

nešališkumą, objektyvumą vertinat juos atsiskaitymų metų žymiai mažesniais balais, vieno studento vertinimas – 5 balai, kito – 6 balai, paveiksle matome pažymėtas išskirtys. Tam, kad galima būtų palyginti skirstinių, taikyti neparametriniai kriterijai, atliktas Kruscal'o ir Wallis'o testas (žr. **12 lentelė**).

Ranks			
Studijų metai		N	Mean Rank
Įvertinkite (10 balų skalėje) dėstytojų nešališkumą, objektyvumą vertinant Jus atsiskaitymų metu	Pirmas kursas	63	60,29
	Antras kursas	26	39,94
	Ketvirtas kursas	38	86,62
	Total	127	

Testo statistika

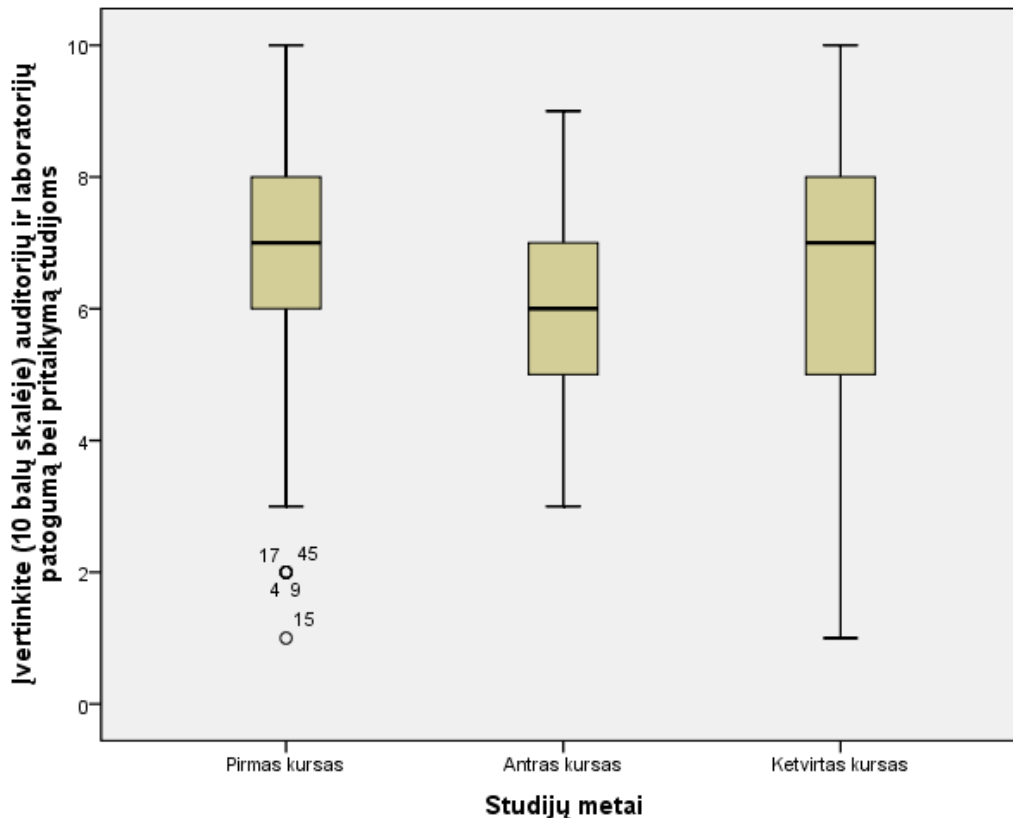
Chi-Square	27,487
laisvės laipsniai (df)	2
p-reikšmė.	,000

12lentelė. Kruscal'o ir Wallis'o testas

Iš testo rezultatų matome, kad IV kurso studentų vertinimai maksimaliai ($p=0,000$) skiriasi nuo I ir II kurso studentų vertinimo. IV kurso studentai dėstytojų nešališkumą, objektyvumą vertinant studentus atsiskaitymų metu įvertino aukščiausiai. Vidutinis IV kurso vertinimo rangas yra 86,62.

Galime teigti, kad žemesniųjų kursų studentai turi daugiau priekaištų dėstytojams dėl objektyvumo, nešališkumo, vertinant jų žinias, negu IV kurso studentai. Galime daryti prielaidą, kad taip yra nes žemesniųjų kursų studentai ne visada supranta pagal kokius vertinimo kriterijus dėstytojai vertina jų žinias, kadangi universitetinių studijų vertinimo sistema žymiai skiriasi nuo mokyklinės. Studentams reikia laiko priprasti prie naujų reikalavimų, kadangi neturėdami aiškaus supratimo apie jų žinių vertinimo kriterijus, studentai gali klaidingai suprasti dėstytojus ir padaryti klaidingų išvadų. Be to, kiekvienas dėstytojas turi savo vertinimo sistemą, todėl būtinas tinkamas studentų informavimas.

20. Klausimas – įvertinkite (10 balų skalėje) auditorijų ir laboratorijų patogumą bei pritaikymą studijoms.

25pav. Klausimo – įvertinkite auditorijų ir laboratorijų patogumą bei pritaikymą studijoms, respondentų vertinimas.

Kaip matome paveiksle (žr. **25 pav.**), I kurso studentų vertinimai pasiskirstė nuo 5 iki 10 balų, 50% I kurso studentų vertino nuo 6 iki 8, iš jų dažniausiai vertinimai buvo daugiau negu 7 (mediana). Keturi I kurso respondentai įvertino auditorijų ir laboratorijų patogumą bei pritaikymą studijoms - 2 balais, o vienas studentas – 1 balu, paveiksle matome pažymėtas išskirtys.

II kurso studentai vertino nuo 3 iki 9 balų, 50% II kurso studentų vertino nuo 5 iki 7 balų, iš jų dažniausias vertinimas 6 (mediana). IV kurso studentai įvertino auditorijų ir laboratorijų patogumą bei pritaikymą studijoms, nuo 1 iki 10 balų, 50% IV kurso studentų vertino nuo 5 iki 8 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo mažiau negu 7 (mediana).

Skirstinių palyginimui taikyti neparametriniai kriterijai, atliktas Kruscal'o ir Wallis'o testas (žr. 13 lentelė).

Ranks			
	Studijų metai	N	Mean Rank
Įvertinkite (10 balų skalėje) auditorijų ir laboratorijų patogumą bei pritaikymą studijoms	Pirmas kursas	63	64,95
	Antras kursas	26	54,87
	Ketvirtas kursas	38	68,67
	Total	127	

Testo statistika

Chi-Square	2,329
laisvės laipsniai (df)	2
p-reikšmė.	,312

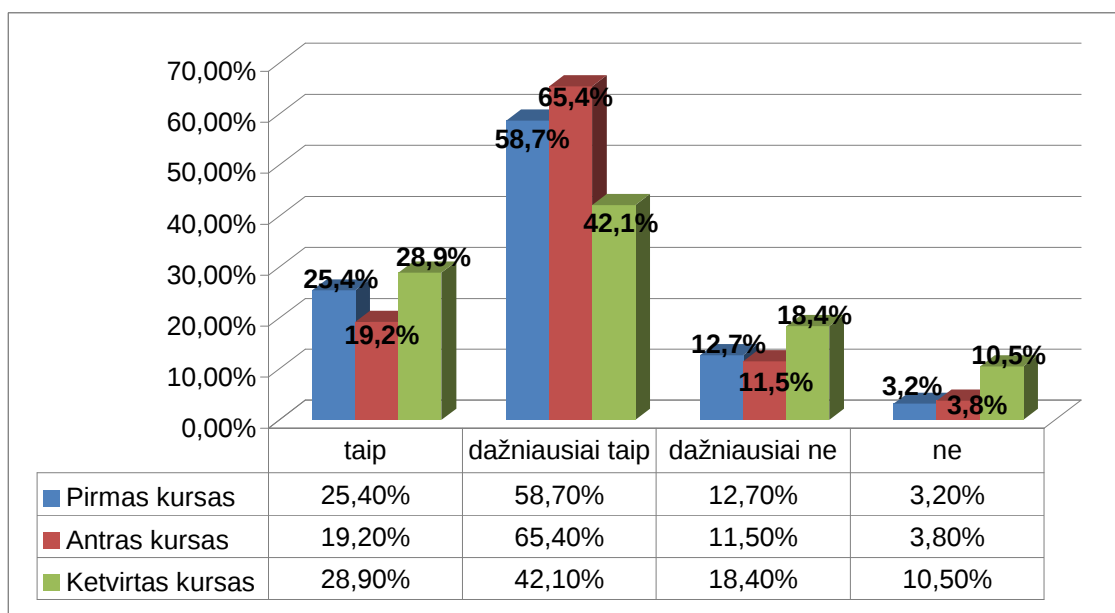
13lentelė. Kruscal'o ir Wallis'o testas

Iš testo rezultatų matome, kad visų kursų studentų vertinimai reikšmingai nesiskiria ($p=0,312$). Ir I, ir II ir IV kursų studentai panašiai įvertino auditorijų ir laboratorijų patogumą bei pritaikymą studijoms. Vidutinis I kurso studentų rangas 64,95, II kurso – 54,87, IV kurso – 68,67.

Galime teigti, kad visų kursų studentai turi priekaištų dėl auditorijų ir laboratorijų patogumo, daugiausia nepasitenkinimą reiškia II kurso studentai. Galime daryti prielaidą, kad tokius rezultatus sąlygoja nevienodos studijų programos, studijų metai ir nevienodas valandų skaičius darbui laboratorijose ir auditorijose.

Universiteto vadovybei reikėtų labiau rūpintis laboratorijų ir auditorijų pritaikymu studijoms, kadangi tai turi įtakos studentų studijų rezultatams. Be to, tinkamų sąlygų buvimas pritrauks daugiau studentų, motyvuos rinktis įvairesnes specialybes, suteiks galimybę siekti geresnių rezultatų.

21. Klausimas – ar auditorijų ir laboratorijų užteka visiems studentams ir jos yra neperpildytos?

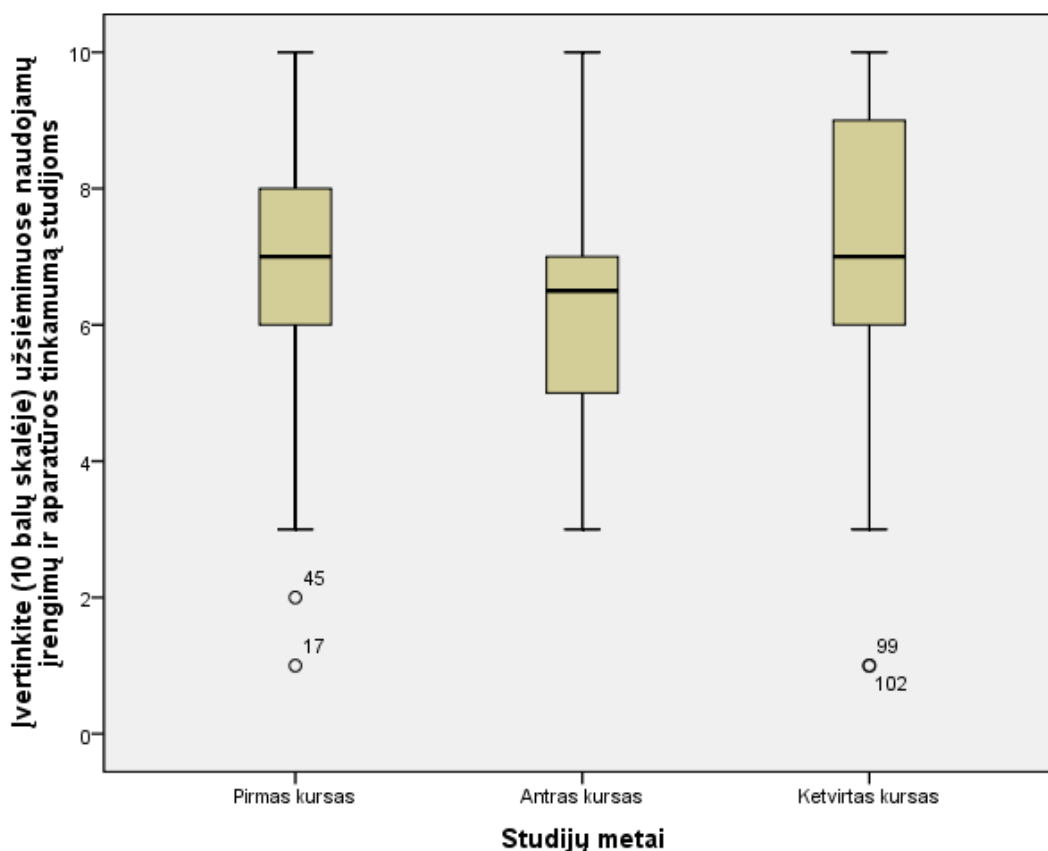
26pav. Respondentų atsakymai į klausimą, “ar auditorijų ir laboratorijų užteka visiems studentams ir jos yra neperpildytos?”.(proc.)

Kaip matome paveiksle (žr. **26 pav.**), dauguma visų kursų studentų į šį klausimą atsakė “dažniausiai taip”, kad auditorijų ir laboratorijų dažniausiai užtenka visiems studentams ir jos dažniausiai yra neperpildytos, patvirtino 58,7% I kurso studentų, 65,4% II kurso studentų ir 42,1% IV kurso studentų. Nemaža dalis kiekvieno kurso studentų pažymėjo atsakymą “taip”, kad laboratorijų ir auditorijų visada užtenka ir jos nebūna perpildytos, patvirtino: 25,4% - I, 19,2% -II ir 28,9% -IV kurso studentų. Atsakymą “dažniausiai ne” pasirinko: 12,7%- I kurso, 11,5% -II kurso ir 18,4%- IV kurso studentų. Taip pat visų kursų studentai pažymėjo atsakymą “ne”: 3,2% -I kurso studentų, 3,8% -II kurso studentų ir 10,5% -IV kurso studentų.

Galime teigti, kad daugumai kiekvieno kurso studentų auditorijų ir laboratorijų užtenka ir jos nėra arba dažniausiai nėra perpildytos, bet taip pat negalime paneigti, kad kiekviename apklausoje dalyvavusių kurse yra studentų, kuriems auditorijų ir laboratorijų dažniausiai neužtenka, arba neužtenka visiškai.

Galime daryti prielaidą, kad tai sąlygoja skirtingose specialybėse skirtingas studentų skaičius ir tai, kad užsiėmimai vyksta skirtingose patalpose, kurios ne visada yra pritaikytos dideliame studentų kiekiui. Universiteto vadovybei reikėtų jautriau reaguoti į skirtingų specialybių studentų poreikius. Tinkamų sąlygų nebuvimas slopina studentų mokymosi motyvaciją ir norą siekti geresnių rezultatų.

22. Klausimas – įvertinkite (10 balų skalėje) užsiėmimuose naudojamų įrengimų ir aparatūros tinkamumą studijoms.

27pav. Klausimo – įvertinkite užsiėmimuose naudojamų įrengimų ir aparatūros tinkamumą studijoms, respondentų vertinimas.

Kaip matome paveiksle (žr. 27 pav.), I kurso studentų vertinimai pasiskirstė nuo 3 iki 10 balų, 50% I kurso studentų vertino nuo 6 iki 8 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo 7 (mediana). Du I kurso studentai įvertino užsiėmimuose naudojamų įrengimų ir aparatūros tinkamumą studijoms, 1 ir 2 balais, paveiksle matome pažymėtas išskirtys.

II kurso studentai vertino nuo 3 iki 10 balų, 50% II kurso studentų vertino nuo 5 iki 7 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo mažiau negu 7 (mediana). IV kurso studentai vertino užsiėmimuose naudojamų įrengimų ir aparatūros tinkamumą studijoms, nuo 3 iki 10 balų, 50% IV kurso studentų vertino nuo 6 iki 9 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo daugiau negu 7 (mediana). Du IV kurso studentai įvertino užsiėmimuose naudojamų įrengimų ir aparatūros tinkamumą studijoms – vienu balu, paveiksle matome pažymėtą išskirtį.

Skirstinių palyginimui taikyti neparametriniai kriterijai ir atliktas Kruscal'o ir Wallis'o testas (žr. **14 lentelė**).

Ranks			
Studijų metai		N	Mean Rank
Įvertinkite (10 balų skalėje) užsiėmimuose naudojamų įrengimų ir aparatūros tinkamumą studijoms	Pirmas kursas	63	68,99
	Antras kursas	26	52,48
	Ketvirtas kursas	38	63,61
	Total	127	

Testo statistika

Chi-Square	3,832
laisvės laipsniai (df)	2
p-reikšmė.	,147

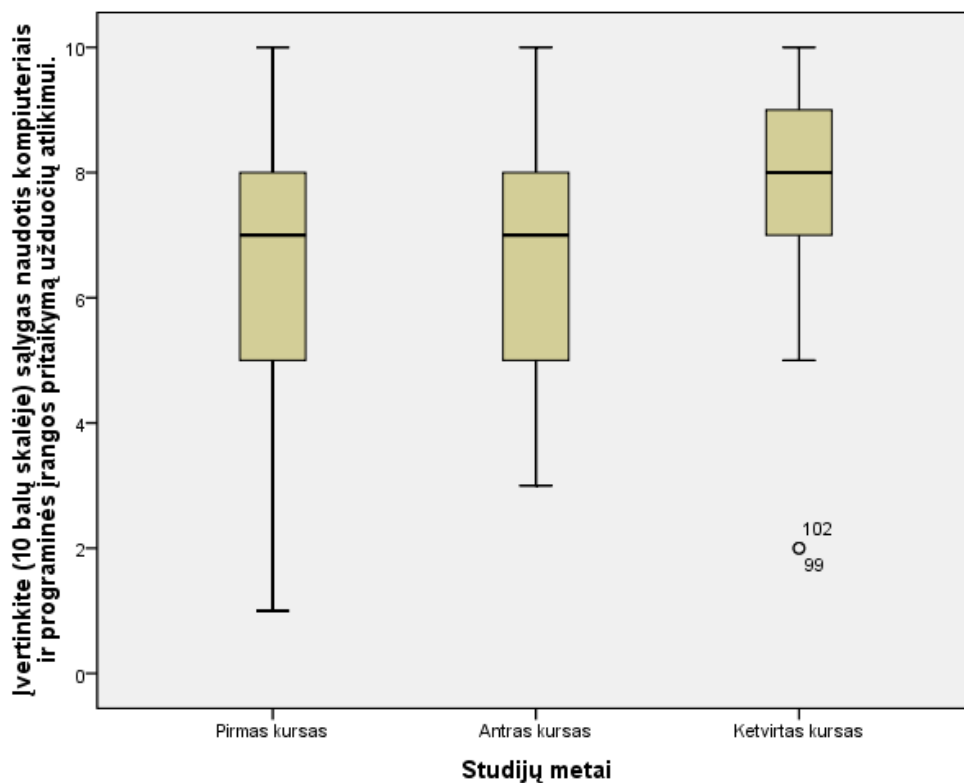
14lentelė. Kruscal'o ir Wallis'o testas

Iš testo rezultatų matome, kad visų kursų studentų vertinimai reikšmingai nesiskiria ($p=0,147$). I, II ir IV kurso studentai panašiai įvertino užsiėmimuose naudojamų įrengimų ir aparatūros tinkamumą studijoms. Vidutinis I kurso studentų rangas 68,99, II kurso – 52,48, IV kurso – 63,61.

Galime teigti, kad visų kursų studentai turi priekaištų dėl užsiėmimuose naudojamų įrengimų ir aparatūros tinkamumo studijoms, daugiausia nepasitenkinimą reiškia II kurso studentai. Galime daryti prielaidą, kad tai sąlygoja skirtingos studentų specialybės. Ne visoms studentų specialybėms yra pritaikyti tinkami įrengimai ir aparatūra, tai gali turėti neigiamą įtaką studentų studijų rezultatams, slopinti jų mokymosi motyvą, todėl universiteto vadovybei reikėtų dažniau atnaujinti naudojamą techniką ir įrengimus.

Tinkamu studijų sąlygų ir priemonių nebuvimas trukdys studentui semtis praktinių įgūdžių bei patirties, be kurių ateityje jam bus žymiai sunkiau įsidarbinti.

23. Klausimas – įvertinkite (10 balų skalėje) sąlygas naudotis kompiuteriais ir programinės įrangos pritaikymą užduočių atlikimui.

28pav. Klausimo – įvertinkite sąlygas naudotis kompiuteriais ir programinės įrangos pritaikymą užduočių atlikimui, respondentų vertinimas.

Kaip matome paveiksle (žr. **28 pav.**), I kurso studentų vertinimai pasiskirstė nuo 1 iki 10 balų, 50% I kurso studentų vertino nuo 5 iki 8 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo mažiau negu 7 (mediana). II kurso studentai vertino nuo 3 iki 10 balų, 50% II kurso studentų vertino nuo 5 iki 8 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo mažiau negu 7 (mediana). IV kurso studentai žymai aukščiau vertino sąlygas naudotis kompiuteriais ir programinės įrangos pritaikymą užduočių atlikimui, nuo 5 iki 10 balų, 50% IV kurso studentų vertino nuo 7 iki 9 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo 8 (mediana). Du IV kurso studentai įvertino sąlygas naudotis kompiuteriais ir programinės įrangos pritaikymą užduočių atlikimui 2 balais, paveiksle matome pažymėtą išskirtį.

Skirstinių palyginimui taikyti neparametriniai kriterijai, atliktas Kruskal'o ir Wallis'o testas (žr. **15 lentelė**).

Ranks

Studijų metai	N	Mean Rank
Pirmas kursas	63	57,27
Antras kursas	26	52,56
Ketvirtas kursas	38	82,99
Total	127	

Testo statistika

Chi-Square	15,111
laisvės laipsniai (df)	2
p-reikšmė.	,001

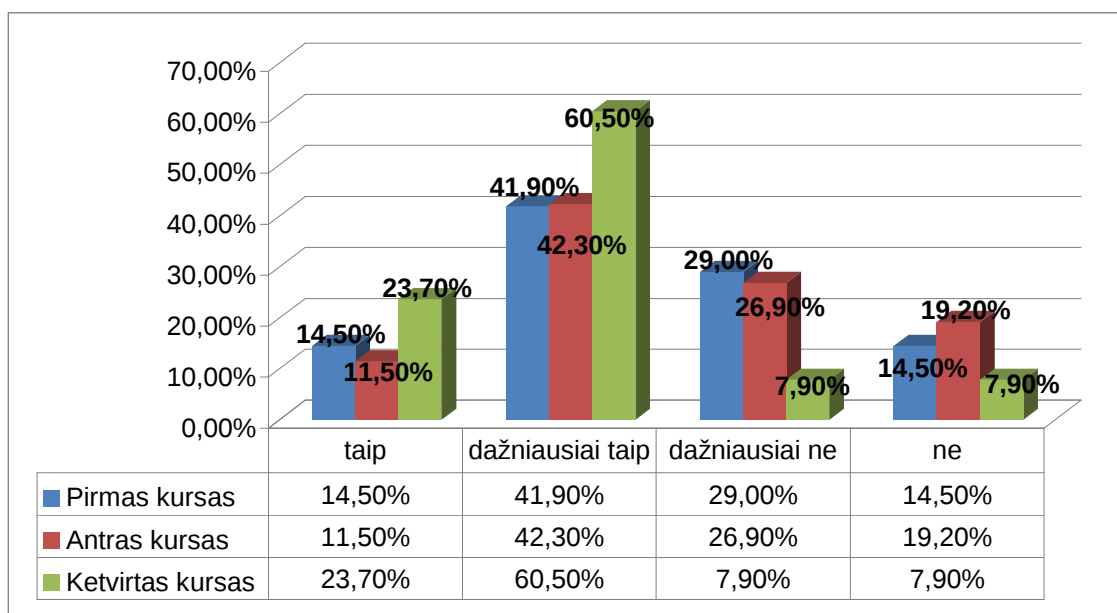
15lentelė. Kruscal'o ir Wallis'o testas

Iš testo rezultatų matome, kad IV kurso studentų vertinimai ryškiai ($p=0,001$) skiriasi nuo I ir II kurso studentų vertinimų. IV kurso studentai aukščiausia vertino (jų vidutinis rangas yra 82,99) sąlygas naudotis kompiuteriais ir programinės įrangos pritaikymą užduočių atlikimui.

Galime teigti, kad sąlygos naudotis kompiuteriais yra nevienodos. I ir II kursų studentų vertinimai žemesni, todėl galime daryti prielaidą, kad ne visoms studijų programos yra pritaikytos programinės įrangos užduočių atlikimui. Be to, skirtingose specialybėse skiriasi kompiuterių ir programinės įrangos užduočių atlikimui poreikis, neretai jų trūksta ir tai gali trukdyti studentams siekti mokslo žinių, semtis patirties bei gilinti įgūdžius.

Universiteto vadovybei reikėtų jautriau reaguoti į studentų poreikius, būtina gerinti sąlygas naudotis kompiuteriais, garantuoti pritaikytos programinės įrangos užduočių atlikimui pakankamumą, tai padės studentams įgyti tinkamą kvalifikaciją ir tapti puikiu specialistu, galinčiu konkuruoti tarptautinėje darbo rinkoje.

24. Klausimas – ar Jūsų nuomone bibliotekoje yra užtektingai knygų pritaikytų studijų dalykams ?

29pav. Respondentų atsakymai į klausimą “ar bibliotekoje yra užtektingai knygų pritaikytų studijų dalykams?”.(proc.)

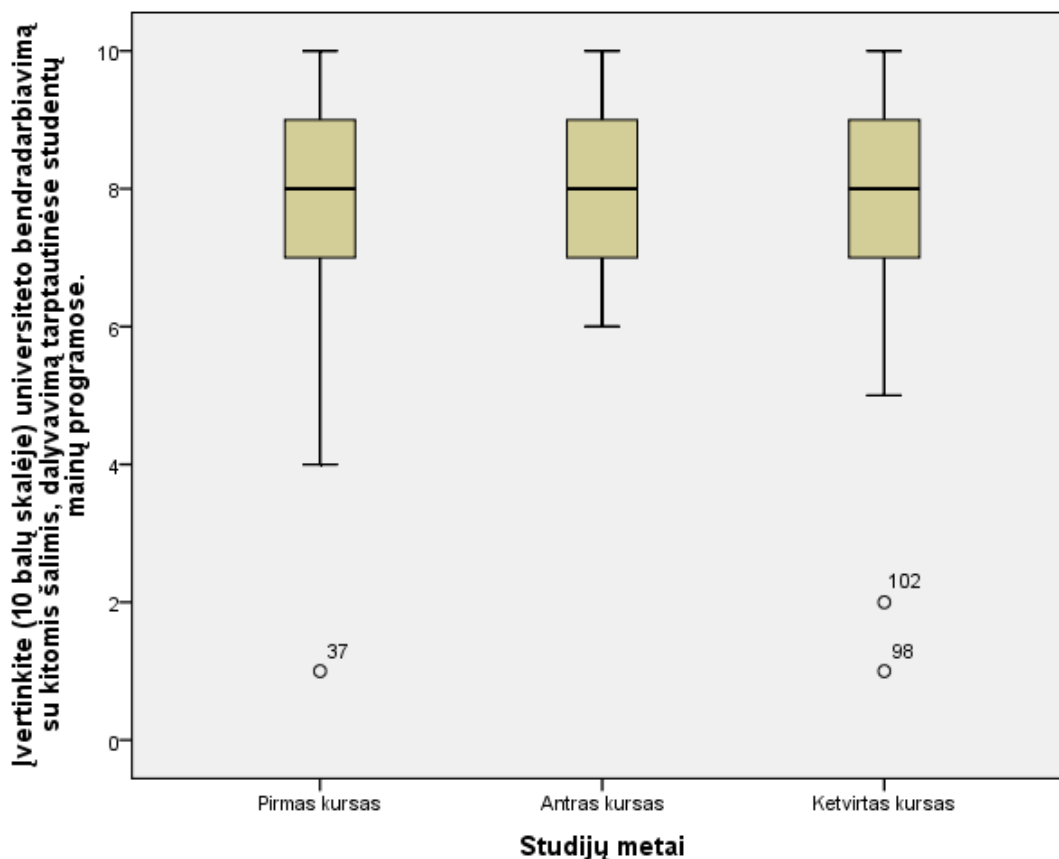
Kaip matome paveiksle (žr. **29 pav.**), didžiausia dalis -41,9% I kurso studentų į šį klausimą atsakė “dažniausiai taip”. Atsakymą “dažniausiai ne” pažymėjo - 29,0% I kurso studentų. Vienodas procentas I kurso studentų pažymėjo atsakymus “taip” ir “ne” – 14,5%.

Galime teigti, kad didesnė dalis I kurso studentų dažniausiai randa universiteto bibliotekoje knygas pritaikytas studijų dalykams, bet kaip matome nemažai studentų jaučią knygų pritaikytų studijų dalykams trūkumą.

II kurso studentai, panašiai kaip ir I kurso studentai, dažniausiai randa reikiamas studijoms knygas, “dažniausiai taip” atsakė 42,3%. Visiškai patenkinti knygų pritaikytų studijų dalykams kiekiu yra 11,5% II kurso studentų. Atsakymą “dažniausiai ne” pažymėjo 26,9% II kurso studentų, atsakymą “ne” 19,2% II kurso studentų. IV kurso studentų dauguma - 60,5% dažniausiai randa universiteto bibliotekoje studijoms reikiamą literatūrą; 23,7% IV kurso studentų, pritaikytų studijų dalykams knygų skaičiumi yra visiškai patenkinti, dažniausiai neužtenka ir visiškai neužtenka 7,9% IV kurso studentams.

Galime teigti, kad visų kursų studentai turi sunkumu su studijoms reikiamų knygų paieška, ypač knygų pritaikytų studijų dalykams trūksta žemesniųjų kursų studentams. Galime daryti prielaidą, kad I kurso studentų yra daugiau, negu studijų dalykams pritaikytų knygų, kas gali turėti įtakos jų mokymosi rezultatams. Taip pat gali būti, kad studentai nepakankamai moka naudotis universiteto bibliotekomis, būtina supažindinti studentus kaip veikia bibliotekos sistema ir paaiškinti kaip skolintis iš bibliotekos knygas.

25. Klausimas – įvertinkite (10 balų skalėje) universiteto bendradarbiavimą su kitomis šalimis, dalyvavimą tarptautinėse studentų mainų programose.

30pav. Klausimo – įvertinkite universiteto bendradarbiavimą su kitomis šalimis, dalyvavimą tarptautinėse studentų mainų programose, respondentų vertinimas.

Kaip matome paveiksle (žr. **30 pav.**), I kurso studentų vertinimai pasiskirstė nuo 4 iki 10 balų, 50% I kurso studentų vertino nuo 7 iki 9, iš jų dažniausiai vertinimai buvo 8 (mediana).

Vienas I kurso studentas įvertino universiteto bendradarbiavimą su kitomis šalimis, dalyvavimą tarptautinėse studentų mainų programose 1 balu, paveiksle matome pažymėtą išskirtį. II kurso studentai vertino nuo 6 iki 10 balų, 50% II kurso studentų vertino nuo 7 iki 9 balų, iš jų dažniausias vertinimas 8 (mediana). IV kurso studentai įvertino universiteto bendradarbiavimą su kitomis šalimis, dalyvavimą tarptautinėse studentų mainų programose, nuo 5 iki 10 balų, 50% IV kurso studentų vertino nuo 7 iki 9 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo 8 (mediana). Du IV kurso studentai parašė žemesnius balus, vienas jų įvertino šį klausimą 1 balu, kitas 2 balais, paveiksle matome pažymėtą išskirtį.

Skirstinių palyginimui taikyti neparametriniai kriterijai ir atliktas Kruskal'o ir Wallis'o testas (žr. **16 lentelė**).

Ranks

	Studijų metai	N	Mean Rank
Įvertinkite (10 balų skalėje) universiteto bendradarbiavimą su kitomis šalimis, dalyvavimą tarptautinėse studentų mainų programose.pritaikymą užduočių atlikimui.	Pirmas kursas	63	63,64
	Antras kursas	26	70,23
	Ketvirtas kursas	38	60,33
	Total	127	

Testo statistika

Chi-Square	1,185
laisvės laipsniai (df)	2
p-reikšmė.	,553

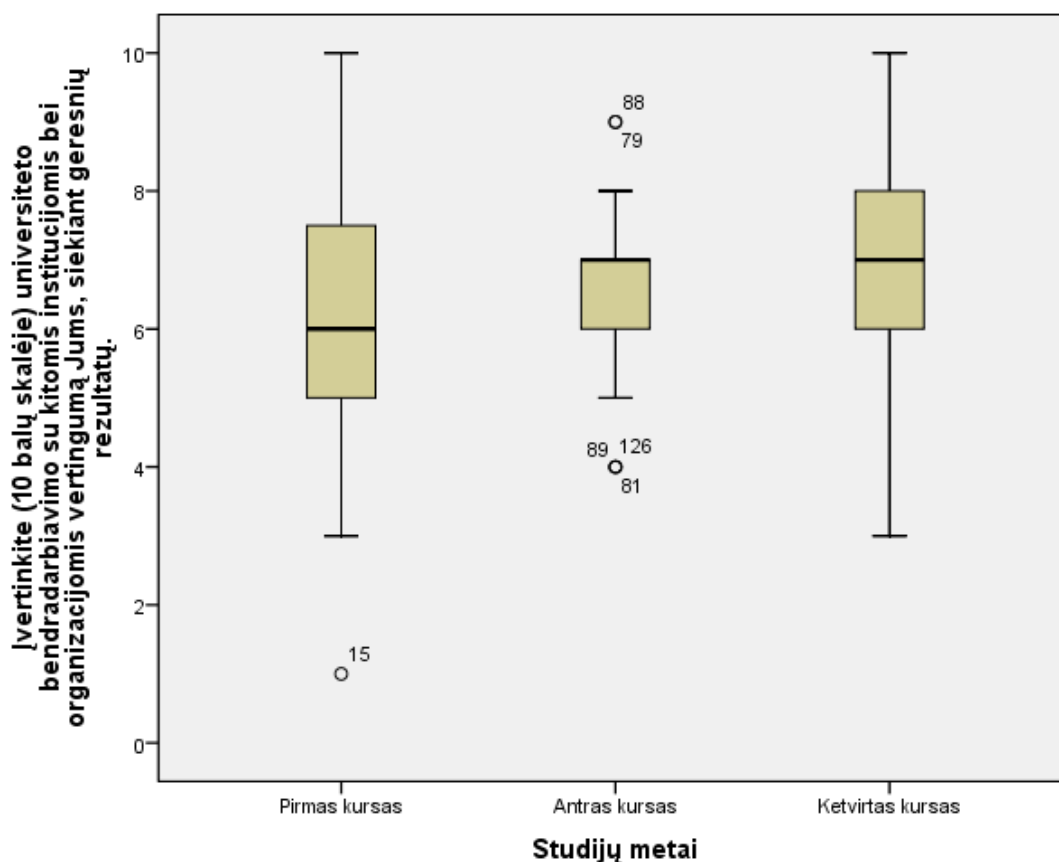
16lentelė. Kruscal'o ir Wallis'o testas

Iš testo rezultatų matome, kad visų kursų studentų vertinimai reikšmingai nesiskiria ($p=0,553$). Vidutinis I kurso rangas, vertinat universiteto bendradarbiavimą su kitomis šalimis, dalyvavimą tarptautinėse studentų mainų programose- 63,64; II kurso vidutinis rangas - 70,23; IV kurso vidutinis rangas - 60,33.

Galime teigti, kad visų kursų studentų nuomonės dėl universiteto bendradarbiavimo su kitomis šalimis ir dalyvavimo tarptautinėse studentų mainų programose yra panašios. Svarbu, kad daugumą visų kursų studentus informacija apie tarptautinės mainų programas, universiteto bendradarbiavimą su kitomis šalimis – pasiekę. Universiteto administracijai reikėtų detaliau informuoti studentus apie mainų programas, bendradarbiavimą su kitomis šalimis, aiškinti studentams, kad universiteto tarptautiniai ryšiai yra universiteto darbo ir pasiektų rezultatų pripažinimas tarptautinių mastu.

Tarptautinių ryšių dėka universitetas gali pateikti savo darbo rezultatus kitų šalių akademinės visuomenės vertinimui, naudotis kitų šalių universitetų sukaupta patirtimi dėstyto, studijų kokybės, studijų programų kokybės modernizavimui bei gerinimui ir tokia veikla visų pirma naudinga patiems studentams. Tai paskatins studentus domėtis universiteto tarptautine veikla ir aktyviau dalyvauti universiteto gyvenime.

26. Klausimas – įvertinkite (10 balų skalėje) universiteto bendradarbiavimo su kitomis institucijomis bei organizacijomis vertingumą Jums, siekiant geresnių rezultatų.

31pav. Klausimo – įvertinkite universiteto bendradarbiavimo su kitomis institucijomis bei organizacijomis vertingumą jums, siekiant geresnių rezultatų, respondentų vertinimas.

Kaip matome paveiksle (žr. 31 pav.), I kurso studentų vertinimai pasiskirstė nuo 3 iki 10 balų, 50% I kurso studentų vertino nuo 5 iki 8, iš jų dažniausiai vertinimai buvo daugiau negu 6 (mediana). Vienas I kurso studentas įvertino universiteto bendradarbiavimo su kitomis institucijomis bei organizacijomis vertingumą, siekiant geresnių rezultatų 1 balu, paveiksle matome pažymėtą išskirtį.

II kurso studentai vertino nuo 5 iki 8 balų, 50% II kurso studentų vertino nuo 6 iki 7 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo mažiau negu 7 (mediana). Trys II kurso studentai įvertino šį klausimą 4 balais, o du – 9 balais, paveiksle matome pažymėtas išskirtis.

IV kurso studentai įvertino universiteto bendradarbiavimo su kitomis institucijomis bei organizacijomis vertingumą studentams, siekiant geresnių rezultatų, nuo 3 iki 10 balų, 50% IV kurso studentų vertino nuo 6 iki 8 balų, iš jų dažniausias vertinimas buvo 7 (mediana).

Skirstinių palyginimui taikyti neparametriniai kriterijai ir atliktas Kruscal'o ir Wallis'o testas (žr. **17 lentelė**).

Ranks			
Studijų metai		N	Mean Rank
Įvertinkite (10 balų skalėje) universiteto bendradarbiavimo su kitomis institucijomis bei organizacijomis vertingumą Jums, siekiant geresnių rezultatų.	Pirmas kursas	63	57,90
	Antras kursas	26	61,42
	Ketvirtas kursas	38	74,49
	Total	127	

Testo statistika

Chi-Square	5,085
laisvės laipsniai (df)	2
p-reikšmė.	,079

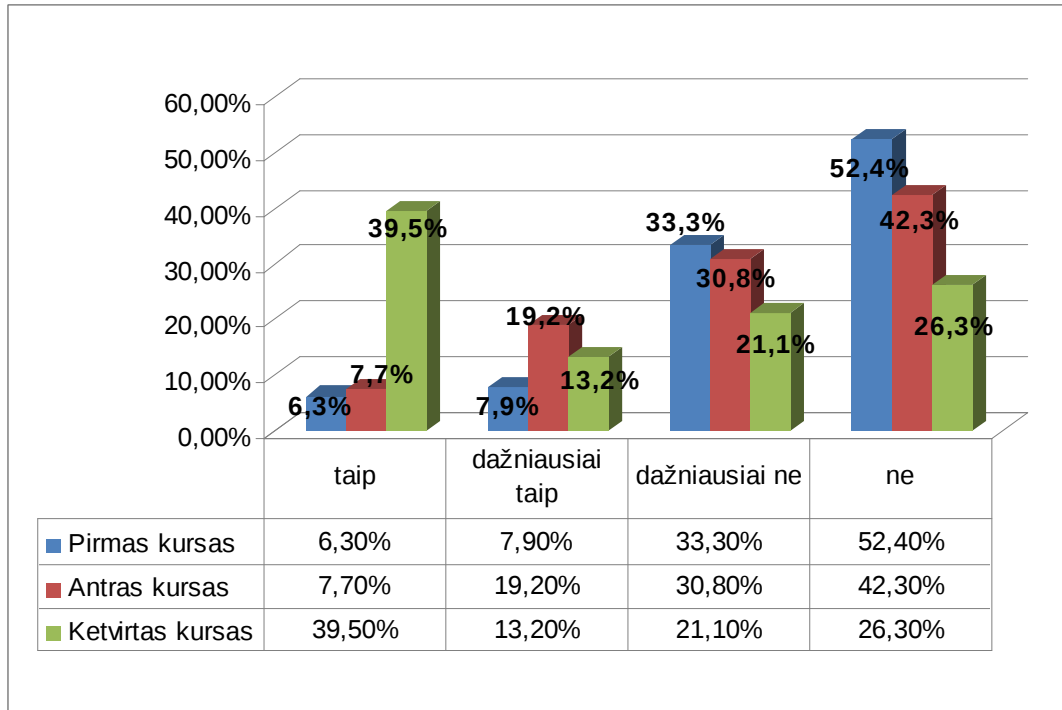
17lentelė. Kruscal'o ir Wallis'o testas

Iš testo rezultatų matome, kad vertinimai šiuo klausimų reikšmingai nesiskiria ($p=0,079$), visų kursų studentai panašiai įvertino universiteto bendradarbiavimo su kitomis institucijomis bei organizacijomis vertingumą studentams, siekiant geresnių rezultatų. Vidutinis rangas I kurso – 57,90; II – 61,42; IV – 74,49 kurso studentai.

Galime teigti, kad žemiausi yra I kurso vertinimai. Galime daryti prielaidą, kad pirmais studijų metais sunku įžvelgti universiteto bendradarbiavimo su kitomis šalimis vertingumą sau, tai patvirtina II kurso ir IV kurso studentų rezultatai, kurie yra aukštesni. Būtina, kad administracija, darbuotojai labiau informuotų studentus apie universiteto bendradarbiavimą su kitomis šalimis ir kuo bendradarbiavimas yra naudingas studentams, ko jie gali tikėtis ateityje, kokie tokios veiklos pranašumai. Būtina akcentuoti studentams, kad universitetas bendradarbiaudamas su įvairiomis organizacijomis bei kitų šalių aukštosiomis mokyklomis, kaupia skirtingų šalių universitetų moderniausias žinias ir patirtį, remiasi jomis sekdamas užtikrinti dėstyto ir studijų kokybę.

Mūsų manymu, išsamios informacijos suteikimas paskatins studentus labiau domėtis universiteto išoriniais ryšiais ir tarptautine veikla.

27. Klausimas – ar universitete atliekama apklausa, kurioje įvertinamas dėstytojų darbas?

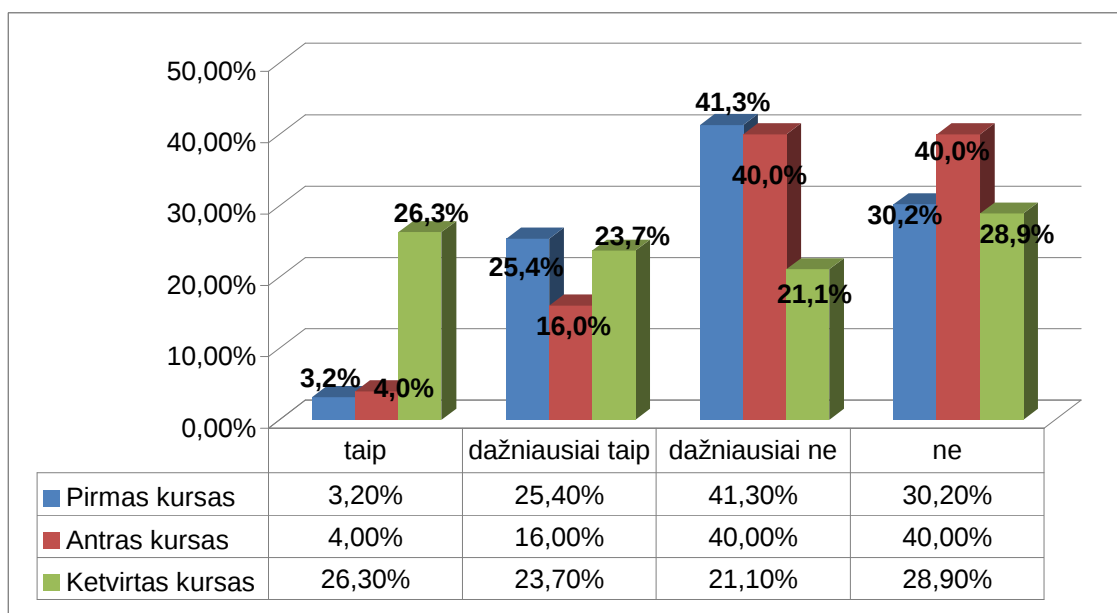
32pav. Respondentų atsakymai į klausimą “ar universitete atliekama apklausa, kurioje įvertinamas dėstytojų darbas?”.(proc.)

Kaip matome paveiksle (žr. **32 pav.**), daugiau negu pusė I kurso studentų – 52,4%; didžioji dalis II kurso studentų – 42,3%; ir nemaža dalis IV kurso studentų –26,3% atsakė į šį klausimą “ne”. Atsakymą “dažniausiai ne” pažymėjo 33,3% I kurso, 30,8% II kurso ir 21,1% IV kurso studentų.

Patvirtino, kad universitete dažniausiai atliekama apklausa, kurioje įvertinamas dėstytojų darbas: 7,9% I kurso, 19,2% II kurso ir 13,2% IV kurso studentų. Dauguma IV kurso studentų informacija apie tokią apklausą pasiekia visada, “taip” atsakė 39,5% studentų. Taip pat informacija visada pasiekia 6,3% I kurso studentų ir 7,7% II kurso studentų. Galime teigti, kad dauguma, ypač žemesniųjų kursų studentų, apie universitete atliekamą apklausą, kurioje įvertinamas dėstytojų darbas, nežino.

Administracijos darbuotojams reikėtų užtikrinti geresnį studentų informavimą, kadangi žinodami apie dėstytojų darbo vertinimo apklausas ir tokių apklausų rezultatus, studentai galėtų įsitikinti, kad jie yra mokomi aukštos kvalifikacijos specialistų. Tai motyvuotų studentus labiau stengtis, labiau vertinti dėstytojus ir jų laiką, pagerintų užsiėmimų lankomumą, kas turėtų teigiamos įtakos studentų studijų rezultatams.

28. Klausimas – ar universitete pavišinama informacija (spaufoje, universiteto internetiniame tinklapyje) apie studijų kokybės vidinio audito rezultatus ?

33pav. Respondentų atsakymai į klausimą “ar universitete pavišinama informacija (spaufoje, universiteto internetiniame tinklapyje) apie studijų kokybės vidinio audito vertinimą?”.(proc.)

Kaip matome paveiksle (žr. 33 pav.), dauguma visų kursų studentų pažymėjo atsakymus “dažniausiai ne” arba “ne”, kad dažniausia informacija apie studijų kokybės vidinio audito rezultatus (spaufoje, universiteto internetiniame tinklapyje) nėra pavišinama, pažymėjo 41,3% I kurso studentų, 40,0% II kurso studentų ir 21,1% IV kurso studentų. Anot 30,2% I kurso, 40,0% II kurso ir 28,9% IV kurso studentų- informacija apie studijų kokybės vidinio audito rezultatus nėra pavišinami išvis.

Galime teigti, kad studentams trūksta informacijos kur ieškoti studijų kokybės vidinio audito rezultatus. Taip pat, negalime atmesti prielaidą, kad trūksta pačių studentų iniciatyvos ir aktyvumo, kadangi dalis visų kursų studentų žino, kad informaciją galima rasti spaufoje arba universiteto internetiniame tinklapyje. Atsakymą “taip” pažymėjo: 26,3% IV kurso studentų, 4,0% II kurso ir 3,2% I kurso studentų. Atsakymą “dažniausiai taip” pažymėjo: 25,4% I kurso, 16,0% II kurso ir 23,7% IV kurso studentų. Galime teigti, kad daugumai visų kursų studentų trūksta informacijos kur galima rasti studijų kokybės vidinio audito rezultatus, todėl jie įsitikinę, kad tokio pobūdžio informacija dažniausiai nėra pavišinama, arba nėra skelbiama išvis.

Daugiausiai priekaištų dėl informacijos apie vidinio audito rezultatus trūkumo, turi žemesniųjų kursų studentai. Universiteto administracijai vertėtų gerinti informacijos skleidimą apie apklausas, kuriose įvertinamas dėstytojų darbas, apie vidinio studijų kokybės audito rezultatus, kadangi studentai galės įsitikinti kad jų pasirinktos studijos yra kokybiškos ir jų kokybė atitinka Europos Sąjungos kokybės nuostatas, tai motyvuos studentus siekti geresnių mokymosi rezultatų.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Vilniaus pedagoginiame universitete atliktas studentų studijų kokybės vertinimo tyrimas išryškino šiuo svarbiausius momentus :

1. Vykdant reformą visiems opus klausimas – studijų kokybė, todėl ypač svarbu išanalizuoti jos vertinimo ir užtikrinimo metodus. Atliktas tyrimas parodė, kad Lietuvoje nėra išryškintas studijų kokybės vertinimas pagal studijų kokybės dimensijas ir jų kriterijus. ES šalys turi didžiulę patirtį universitetinių studijų kokybės, pagal studijų kokybės dimensijas, vertinime ir studijų kokybės užtikrinime. Iškyla būtinybė atlikti papildomus tyrimus, iširti kitų ES šalių studijų kokybės vertinimo ir užtikrinimo metodus, išanalizuoti jų privalumus ir trūkumus, privalumus pritaikant Lietuvos aukštojo mokslo studijų kokybės vertinimo ir užtikrinimo sistemos tobulinimui.

2. Lietuvoje pagrindinis tyrėjų dėmesys sutelktas į dėstyto kokybės vertinimą, nėra rimtesnių tyrimų kuriuose būtų analizuojamas studentų požiūris į studijų kokybę. Kadangi studentai yra svarbiausi studijų proceso dalyviai, į jų nuomonę turi būti atsižvelgiama. Mes atlikome studentų studijų kokybės vertinimo tyrimą, kurio duomenys parodė, kad studentai pateikia skirtingus prioritetus. Skiriasi žemesniųjų kursų studentų supratimas kas yra studijų kokybė, nuo vyresniųjų. I ir II kurso studentai studijų kokybę supranta, kaip „tinkamas sąlygas saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti“, o IV kurso studentai, kaip „indėlį į ugdymąsi ir pasirengimą sėkmingai karjerai“. I kurso studentai (36,5%) daugiausiai trūkumų išvelgia studentų priėmimo ir paramos jiems organizavimo dimensijoje, II- (42,3%) ir IV- (50,%) kursų studentai –studijų kokybės užtikrinimo dimensijoje.

3. Remiantis atlikto tyrimo analize, pasitvirtino pirmoji hipotezė, jog *tikėtina, kad universitetinio administravimo efektyvumo trūkumai labiau kliūna žemesniųjų kursų studentams nei vyresniųjų.* Žemesniųjų kursų studentai kelia daugiau priekaištų administracijos darbuotojams dėl pagalbos studentams studijų klausimais nepakankamumo. Taip pat pradinių kursų studentai turi daugiau priekaištų dėl nepakankamo studentų informavimo apie tolesnius universiteto vystymo planus. Netenkina žemesniųjų kursų studentų grįžtamasis ryšys tarp studentų ir administracijos (rektorius, prorektorius), nėra galimybių teikti pasiūlymus. Nesuteikiama studentams informacija apie dėstytojų darbo vertinimo apklausas ir studijų kokybės vidinio audito rezultatus. Užtikrinat studijų kokybę būtinas vertinimo sistemos

sukūrimas, studijų proceso dalyvių vertinimas, sistemingas universiteto atsiskaitymas už studijų kokybę bei išvadų skelbimas viešai.

4. Antroji hipotezė, kad *aukštesnius reikalavimus studijų kokybei daugiau kelia vyresniųjų kursų studentai, nei žemesniųjų*, tyrimo metu nepasitvirtino. Dauguma IV kurso studentų kelia universitetinių studijų kokybei žymiai mažiau reikalavimų nei žemesniųjų kursų studentai. Žemesniųjų kursų studentai kelia daugiau reikalavimų negu vyresniųjų kursų studentai tokiose srityse kaip: universitetinio administravimo efektyvumas; studentų priėmimas ir paramos jiems organizavimas; studentų tobulėjimas; akademinio personalo kvalifikacijos tobulinimas; Pradinių kursų studentai tikisi žymiai daugiau iš universiteto darbuotojų pagalbos prisitaikyti prie studijų sąlygų ir reikalavimų (esamos pagalbos vertinimo studentų vidutiniai rangai: I kursas- 57,50; II kursas- 48,75; IV kursas- 85,21), jų netenkina, kaip plėtojamos asmeninės savybės studijų metu, kiek dėstytojas skiria laiko konsultacijoms studijų dalyko klausimais (dažniausiai netenkina: I kursas – 28,6% studentų; II kursas – 23,1% studentų; IV – 7,9% studentų). Žemesniųjų kursų studentai tikisi geresnės informacijos sklaidos (dažniausiai informacijos nepakanka: I kurso – 30,2% studentų, II kurso – 15,4% studentų, IV kurso – 10,5%), daugiau dėstytojų nešališkumo ir objektyvumo.

5. Trečioji hipotezė, kad *universiteto teikiamų mokymosi priemonių kokybė neatitinka studentų poreikių*, pasitvirtino. Studentas yra universiteto klientas, todėl jam turi būti sudarytos tinkamos sąlygos saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti, atliktas tyrimas parodė, kad visų kursų studentai ($p=0,312$) turi priekaištų dėl auditorijų ir laboratorijų patogumo bei pritaikymo studijoms stokos, (vidutinis studentų rangai vertinant laboratorijų ir auditorijų patogumą: I kurso –64,95; II kurso – 54,87, IV kurso – 68,67). Ne visoms studentų specialybėms yra pritaikyti tinkami užsiėmimuose naudoti įrengimai ir aparatūra. Studentai turi nevienodas sąlygas naudotis kompiuteriais, ne visoms studijų programoms yra pritaikytos programinės įrangos užduočių atlikimui, universiteto bibliotekose trūksta knygų pritaikytų studijų dalykams (29,0% I kurso studentų; 26,9% II kurso studentų; 7,9% IV kurso studentų). Darbo rinkos reikalavimai, kad asmuo baigęs studijas turėtų įvairių įgūdžių, mokėtų dirbti su įvairiomis technologijomis, su įvairia programine įranga, tik toks specialistas galės konkuruoti tarptautinėje darbo rinkoje. Iškyla būtinybė gerinti universiteto materialinę bazę, sudaryti tinkamas sąlygas studentui įgyti kvalifikaciją ir kompetencijas atitinkančias tarptautinės darbo rinkos poreikius.

6. Studijų kokybės tobulinimui ir reformos tikslų pasiekimui būtinas visų studijų proceso dalyvių sklandus bendradarbiavimas. Atlikto tyrimo duomenis parodė, kad studentai turi skirtingus požiūrius į studijų kokybę, todėl būtina atlikti papildomus tyrimus ir atsižvelgti į studentų nuomonę kuriant studijų kokybės vertinimo ir užtikrinimo modelius.

SUMMARY

After various analyses of Lithuanian and other European Union countries studies quality; studies quality at universities and its indicators, the question was raised: What do students think about the quality of their studies? A group of students from Vilnius Pedagogical University have done a research work to answer this question.

The problem of the research: In the course of the recent reform of higher education it is necessary to find out, what priorities are being highlighted by the students, what does quality of studies mean to them and what do they expect from the university studies. Since namely the students make the most important part of the study process and they will be the first to experience the consequences of the reform.

The objective of the research: To find out the attitude of the students towards the quality of studies and to determine their expectations, pursuant to the research carried out in Vilnius Pedagogical University.

Hypotheses of the research:

1. It seems likely that shortcomings of the university administration efficiency hinder students from lower study courses more than students from higher study courses.
2. Students from higher study courses raise higher requirements for the quality of studies, compared to students from lower study courses.
3. The quality of resources for learning does not meet the requirements held by the students.

The main conclusions of the research:

1. According to the results of the research analysis, the first hypothesis, i.e. *it seems likely that shortcomings of the university administration efficiency hinder students from lower study courses more than students from higher study courses*, has proved out. Students from lower study courses often reproach administration staff with insufficient assistance in solving study issues and lack of information on the further university development plans. Students from lower study courses are also unsatisfied with feedback from administration (Rector, Pro-rector) and lack of opportunities to present proposals.

2. The second hypothesis, i.e. *students from higher study courses raise higher requirements for the quality of studies, compared to students from lower study courses*, has not proved out during the research. Students from lower study courses raise higher requirements for the quality of studies. Students from primary study courses reproach such university activity areas as: efficiency of university administration; admission of students and student-oriented support organization; improvement of students' learning; raise of academic personnel qualifications.

3. The third hypothesis, i.e. *the quality of resources for learning does not meet the requirements held by the students*, has proved out. A student is a client of university. Therefore, it is necessary to establish proper conditions for students' self-development and acquisition of necessary qualifications. According to the results of the research, students from all study courses are unsatisfied with conveniences of auditoriums and laboratories as well as their suitability for studies. Not all equipment and apparatus are suitable for work of students from different specialties.

Main concepts: criteria of quality, students, quality of studies, evaluation of studies quality, quality of studies at university.

LITERATŪRA

1. Stumbrys E. Vidinis ir išorinis aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas//Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1. p.158-165
2. Lamanauskas V. Studijų kokybės mirażai. Lietuvos Aidas. 2007-09-12. Nr. 208. p. 1-3.
3. Pruskus V. Lietuvos švietimo pasiekimai OECD šalių kontekste. Vilnius.1998.
4. Tikslai ir uždaviniai.
http://www.vdu.lt/skc/index.php?option=com_content&view=article&id=10&Itemid=12&lang=lt (žiūrėta: 2009 09 03).
5. Profesinio mokymo metodikos centras. Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas. Vilnius. 2008.
6. <http://www.zodynas.tk/> (žiūrėta: 2009 09 03).
7. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=302313 (žiūrėta: 2009 09 05).
8. Savickienė I., Pukelis K. Institucinis studijų kokybės vertinimas: dimensijos, kriterijai ir rodikliai//Aukštojo mokslo kokybė.2004/1.p. 26-37.
9. Savickienė I. Universitetinių studijų kokybės vertinimo sistemos parametrai//Aukštojo mokslo kokybė. 2005/2. p.72-83.
10. Juodaitytė A. Studijų kokybė aukštojoje mokykloje: valdymo filosofija ir prakseologija kokybės užtikrinimas//Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1. p.12-25.
11. Studijų kokybės užtikrinimo sistemos modeliavimas pasaulinės patirties kontekste. Konferencijos medžiaga. VDU. Kaunas. 2003. p.9-76.
12. Europos aukštojo mokslo institucijų konvencija. Salamanka. 2001.
http://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/direkcijos/studiju_direkcija/teises_aktai/Tarptautiniai%20teises%20aktai/Salamankos_konvencija.pdf (žiūrėta: 2009 09 05).
13. Towards the European higher education area.
http://www.smm.lt/t_bendradarbiavimas/docs/bp/Prague%20communique.pdf (žiūrėta: 2009 09 23).
14. Studijų kokybės vertinimo centras. Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatos.Vilnius. 2006.
15. Europos Parlamento ir Europos Tarybos rekomendacija 2006. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:LT:PDF> (žiūrėta: 2009 09 23).

16. Savickienė I. Universitetinių studijų kokybės gerinimo prioritetai studentų ir dėstytojų požiūriu//Aukštojo mokslo kokybė. 2006/3. p.68-80.
17. Gaižutis A. Kultūra ir elitas//Kultūros barai. 1994/12. p.7-10.
18. Česnaitė B. Studijų kokybė: aukštųjų mokyklų absolventų vertinimai//Filosofija, sociologija, 2002/3. p. 27-34.
19. Lietuvos švietimo koncepcija.
<http://www.smm.lt/strategija/docs/srp/koncepcija/koncepcija2.htm> (žiūrėta: 2009 10 05).
20. Raškinis A. Siūlymai Aukštojo mokslo įstatymui (Tezės).
http://www.lurk.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=212&Itemid=42 (žiūrėta: 2009 11 10).
21. Kriščiukaitienė G. Studijų kokybė – reformos šviesoje.
<http://www.mokslasirtechnika.lt/mokslo-naujienos/studij-kokyb-reformos-sviesoje.html> (žiūrėta: 2009 11 10).
22. Erčulj J. Which way are you going, Quality? In: E. Balazs, F. Van Wierigen, L.E. Watson.(red.). Quality and Educational management a European issue. Enirdem Conference papers. Budapest. 2000. p. 15-40.
23. World Conference an Higher Education. Higher Education in the Twenty-First Century. Vision and Action. Paris, 5-9 October 1998. World Declaration an Higher Education for the Twenty-First Century: Vision and Action. p.5-30.
24. The American Heritage Dictionary of the English Language. Boston. 2000.
25. Tarptautinių žodžių žodynas. <http://www.zodynas.lt/tarptautiniu-zodziu/K/kriterijus> (žiūrėta: 2009 12 05).
26. Higher education funding council for England <http://www.hefce.ac.uk/learning/nss> (žiūrėta: 2010 01 09).
27. Gumuliauskienė A., ir kt. Karjera šiandien ir rytoj. Šauliai. 2002.
- 28.LR švietimo ir mokslo ministerija. Mokslo ir studijų institucijų vertinimo taisyklės. Vilnius. 2001.
29. Kardelis K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Kaunas. 2002.
30. Želvys R. Švietimo organizacijų vadyba. Vilnius. 2003.
31. Bergeno komunikatas: Europos aukštojo mokslo erdvė – tikslų siekimas. Aukštojo mokslo ministrų konferencija. Bergenai. 2005.
32. Kraujutaitytė L. Aukštojo mokslo demokratiškumo pagrindai. Vilnius. 2002.
33. Misiūnas M. Aukštesniosios mokyklos veiklos tobulinimas diegiant kokybės laidavimo sistemos elementus. Socialines kaitos procesai ir profesinio rengimo vyksmas. 2 knyga. 1999.

34. Jucevičius R. Vadybos pagrindai, švietimo vadybos įvadas. Kaunas. 1996.
35. Sallis E. Total Quality management in Education. London. 2002.
36. Lietuvos švietimo plėtotos strateginės nuostatos. Gairės.
<http://www.smm.lt/strategija/docs/svietimo.gaires.pdf> (žiūrėta 2010 01 22).
37. Tidikis S. Studijų kokybės vertinimo kriterijų problemos. Studijos aukštojoje mokykloje. Pranešimų medžiaga. 1 knyga. Kaunas. 1998.
38. Nekrošius V. Kokybės užtikrinimo vadovas. Vilnius. 2003.
39. Jensen E. Tobulas mokymas. Vilnius. 1999.
40. Targamadzė V. Švietimo vadybos įvadas. Kaunas. 1996.
41. Bitinas B. Ugdymo tyrimų metodologija. Vilnius. 1998.
42. Vengris S. Studijų kokybės vertinimo sistemos perspektyvos. Aukštojo mokslo sistema ir didaktika: konferencijos pranešimų medžiaga. 1 knyga. Kaunas. 1998.
43. Jarvis P. Mokymosi paradoksoi. Kaunas. 2001.
44. Lietuvos aukštasis mokslas. Baltoji knyga. Vilnius. 1999.
45. The Bologna Declaration of 19 June 1999.
http://www.smm.lt/t_bendradarbiavimas/docs/bp/Bologna%20declaration.pdf (žiūrėta: 2010 02 11).
46. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003.
http://www.smm.lt/t_bendradarbiavimas/docs/bp/Berlin%20communique.pdf (žiūrėta: 2010 02 11).
47. Bolonijos procesas. http://www.smm.lt/fit/tbendradarbiavimas/bolonijos_p.htm (žiūrėta: 2010 02 15).
48. Viešojo sektoriaus mokslinių tyrimų ir studijų infrastruktūros analizė.
http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/es/II%20ataskaita.pdf (žiūrėta: 2010 02 13).
49. Kučinskienė R. Studijų kokybės sistemos kūrimas ir valdymas.
http://www.leidykla.eu/fileadmin/Acta_Paedagogica_Vilnensia/14/187-198.pdf (žiūrėta: 2010 02 13).
50. Europos aukštojo mokslo erdvė – tikslų siekimas.
http://www.vu.lt/site_files/SD/SK/Bergeno_komunikatas.pdf (žiūrėta: 2010 02 15).
51. Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai.
http://www.vu.lt/site_files/SD/SK/Bergeno_komunikatas.pdf (žiūrėta: 2010 02 15).

52. Bručkutė D. Aukštojo mokslo Erdvė Europoje.
http://www.elibrary.lt/resursai/Mokslai/Kolegijos/Kolpingo_kolegija/02.pdf (žiūrėta: 2010 02 15).
53. Edukologijos idėjos. Lietuvos švietimo kultūros modernizavimas. Kaunas. 1998.
54. Valiuškevičiūtė A., Druskytė R., Mikutavičienė I. Universitetinių studijų kokybės vertinimas: akademinės bendruomenės požiūris//Aukštojo mokslo kokybė. 2004/1. p.38-59.
55. Metodiniai patarimai mokslo ir studijų institucijų veiklos savianalizei vykdyti ir suvestinei rengti. <http://www.skvc.lt/content.asp?id=22> (žiūrėta: 2010 02 20).

PRIEDAS 1

Gerbiami studentai,

VPU socialinės politikos magistrantūros studentė atlieka studentų apklausą apie universitetinių studijų kokybę. Šio klausimyno¹ tikslas – išsiaiškinti kaip VPU studentai vertina studijų kokybę. Apklausą yra anoniminė, nebus įrašomi duomenys, kurie leistų Jus identifikuoti kaip konkretų asmenį. Atsakydami į klausimus, pažymėkite tik vieną tiksliausiai Jūsų nuomonę atspindintį variantą.

1. Kas yra studijų kokybė ?

- a) Tinkamos sąlygos saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti.
- b) Universitetinių paslaugų atitikimas kokybės reikalavimams.
- c) Nuolatinis procesas, per kurį siekiama tobulėjimo.
- d) Indėlis į ugdymąsi ir pasirengimas sėkmingai karjerai.
- e) Kita (*parašykite*).....

2. Koks veiksnys, Jūsų manymu, labiausiai įtakoja studijų kokybę ?

- a) Aukštosios mokyklos prestižas, reitingas
- b) Akademinei parama ir vadyba (kvalifikuotų dėstytojų potencialas)
- c) Studijų programos prestižas
- d) Asmeninio tobulėjimo galimybės
- e) Dėstymas (didaktika)
- f) Studentų pasiekimų vertinimas
- g) Kita (*parašykite*).....

3. Studijų kokybė susideda iš dimensijų. Pažymėkite kurią dimensiją labiausiai, Jūsų manymu, būtina tobulinti:

- a) Administravimo efektyvumas
- b) Studentų priėmimas ir paramos jiems organizavimas
- c) Studentų tobulėjimas
- d) Akademinio personalo kvalifikacijos tobulinimas
- e) Materialinių išteklių valdymas
- f) Išorinių ryšių palaikymas ir plėtojimas
- g) Studijų kokybės užtikrinimas

¹ Studijų kokybės vertinimo klausimynas buvo sudarytas remiantis Izabelos Savickienės ir Kęstučio Pukelio pateiktomis studijų kokybės dimensijomis, A. Valiuškevičiūtės, R. Druskytės, I. Mikutavičienės studijų kokybės vertinimo klausimynu, Studijų kokybės vertinimo centro metodiniais patarimais institucijų veiklos savianalizei vykdyti ir suvestiniai rengti; ir Jungtinės Karalystės patirtimi, <http://www.hefce.ac.uk/learning/nss>

Dimensija I. Administravimo efektyvumas.

4. Įvertinkite (10 balų skalėje) administracijos darbuotojų pagalbą Jums studijų klausimais.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(1-4 – blogai, 5 – silpnai, 6 – patenkinamai, 7 – vidutiniškai, 8 – gerai, 9 – labai gerai, 10 – puikiai)

5. Ar universiteto administracija (rektorius, prorektorius) informuoja studentus dėl tolesnio universiteto vystymo planų ir kitų svarbių valdymo klausimų ?

- a) Taip
- b) Dažniausiai taip
- c) Dažniausiai ne
- d) Ne

6. Ar Jus tenkina grįžtamasis ryšys tarp studentų ir administracijos (rektorius, prorektorius) ar studentai turi galimybę teikti pasiūlymus ?

- a) Taip
- b) Dažniausiai taip
- c) Dažniausiai ne
- d) Ne

Dimensija II. Studentų priėmimas ir paramos jiems organizavimas.

7. Įvertinkite (10 balų skalėje) pagalbą Jums, įstojus į universitetą, prisitaikyti prie studijų sąlygų ir reikalavimų.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(1-4 – blogai, 5 – silpnai, 6 – patenkinamai, 7 – vidutiniškai, 8 – gerai, 9 – labai gerai, 10 – puikiai)

8. Ar dėstytojai skiria Jums pakankamai laiko konsultuodami studijų dalyko klausimais ?

- a) Taip
- b) Dažniausiai taip
- c) Dažniausiai ne
- d) Ne

9. Ar Jus pasiekia informacija apie studijų naujienas ir pasikeitimus ?

- a) Taip
- b) Dažniausiai taip
- c) Dažniausiai ne
- d) Ne

Dimensija III. Studentų tobulėjimas.

10. Įvertinkite (10 balų skalėje) Jūsų įgytas žinias, mokėjimus bei įgūdžius išklausus kiekvieną dalyką.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(1-4 – blogai, 5 – silpnai, 6 – patenkinamai, 7 – vidutiniškai, 8 – gerai, 9 – labai gerai, 10 – puikiai)

11. Įvertinkite (10 balų skalėje), kaip studijų metu plėtojamos asmeninės savybės – savarankiškumas, atsakingumas, kūrybiškumas, ir pan.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(1-4 – blogai, 5 – silpnai, 6 – patenkinamai, 7 – vidutiniškai, 8 – gerai, 9 – labai gerai, 10 – puikiai)

12. Ar teorinius ir praktinius užsiėmimus dėstytojai praveda planingai ?

- a) Taip
- b) Dažniausiai taip
- c) Dažniausiai ne
- d) Ne

13. Įvertinkite (10 balų skalėje), studentų skatinimą užsiėmimų metu reikšti savo nuomonę.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(1-4 – blogai, 5 – silpnai, 6 – patenkinamai, 7 – vidutiniškai, 8 – gerai, 9 – labai gerai, 10 – puikiai)

14. Įvertinkite (10 balų skalėje), kaip studentai skatinami savarankiškai tirti ir analizuoti.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(1-4 – blogai, 5 – silpnai, 6 – patenkinamai, 7 – vidutiniškai, 8 – gerai, 9 – labai gerai, 10 – puikiai)

Dimensija IV. Akademinio personalo kvalifikacijos tobulinimas.

15. Ar Jūsų manymu dėstytojas laikosi paskaitų tvarkaraščio – laiku atvyksta ir baigia paskaitas, nepraleidžia užsiėmimų ir pan. ?

- a) Taip
- b) Dažniausiai taip
- c) Dažniausiai ne
- d) Ne

16. Ar dėstytojai pateikia dėstomo dalyko medžiagą suprantamai ir priimtina formą ?

- a) Taip
- b) Dažniausiai taip
- c) Dažniausiai ne
- d) Ne

17. Ar dėstytojai iš anksto informuoja Jus apie vertinimo sistemą ?

- a) Taip
- b) Dažniausiai taip
- c) Dažniausiai ne
- d) Ne

18. Ar vertinant Jūsų žinias dėstytojas laikosi iš anksto paskelbtų vertinimo kriterijų ?

- a) Taip
- b) Dažniausiai taip
- c) Dažniausiai ne
- d) Ne

19. Įvertinkite (10 balų skalėje) dėstytojų nešališkumą, objektyvumą vertinant Jus atsiskaitymų metu.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(1-4 – blogai, 5 – silpnai, 6 – patenkinamai, 7 – vidutiniškai, 8 – gerai, 9 – labai gerai, 10 – puikiai)

Dimensija V. Materialinių išteklių valdymas.

20. Įvertinkite (10 balų skalėje) auditorijų ir laboratorijų patogumą bei pritaikymą studijoms.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(1-4 – blogai, 5 – silpnai, 6 – patenkinamai, 7 – vidutiniškai, 8 – gerai, 9 – labai gerai, 10 – puikiai)

21. Ar auditorijų ir laboratorijų užteka visiems studentams ir jos yra neperpildytos?

- a) Taip
- b) Dažniausiai taip
- c) Dažniausiai ne
- d) Ne

22. Įvertinkite (10 balų skalėje) užsiėmimuose naudojamų įrengimų ir aparatūros tinkamumą studijoms.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(1-4 – blogai, 5 – silpnai, 6 – patenkinamai, 7 – vidutiniškai, 8 – gerai, 9 – labai gerai, 10 – puikiai)

23. Įvertinkite (10 balų skalėje) sąlygas naudotis kompiuteriais ir programinės įrangos pritaikymą užduočių atlikimui.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(1-4 – blogai, 5 – silpnai, 6 – patenkinamai, 7 – vidutiniškai, 8 – gerai, 9 – labai gerai, 10 – puikiai)

24. Ar Jūsų nuomone bibliotekoje yra užtektinai knygų pritaikytų studijų dalykams ?

- a) Taip
- b) Dažniausiai taip
- c) Dažniausiai ne
- d) Ne

Dimensija VI. Išorinių ryšių palaikymas ir plėtojimas.

25. Įvertinkite (10 balų skalėje) universiteto bendradarbiavimą su kitomis šalimis, dalyvavimą tarptautinėse studentų mainų programose.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(1-4 – blogai, 5 – silpnai, 6 – patenkinamai, 7 – vidutiniškai, 8 – gerai, 9 – labai gerai, 10 – puikiai)

26. Įvertinkite (10 balų skalėje) universiteto bendradarbiavimo su kitomis institucijomis bei organizacijomis vertingumą Jums, siekiant geresnių rezultatų.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(1-4 – blogai, 5 – silpnai, 6 – patenkinamai, 7 – vidutiniškai, 8 – gerai, 9 – labai gerai, 10 – puikiai)

Dimensija VII. Studijų kokybės užtikrinimas.

27. Ar universitete atliekama apklausa, kurioje įvertinimas dėstytojų darbas?

- a) Taip
- b) Dažniausiai taip
- c) Dažniausiai ne
- d) Ne

28. Ar universitete pavišinama informacija (spaudoje, universiteto internetiniame tinklapyje) apie studijų kokybės vidinio audito rezultatus ?

- a) Taip
- b) Dažniausiai taip
- c) Dažniausiai ne
- d) Ne

29. Jūsų lytis:

- a) Moteris
- b) Vyras

30. Jūsų amžius:

- a) 18 – 20
- b) 21 – 25
- c) 26 – 29

31. Jūsų specialybė

.....

32. Studijų metai:

- a) Pirmas kursas
- b) Antras kursas
- c) Trečias kursas
- d) Ketvirtas kursas

Dėkojame už nuoširdžius atsakymus!

PRIEDAS 2

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

PATVIRTINTA

Studijų kokybės vertinimo centro

direktoriaus 2008 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. 1-154

METODINIAI PATARIMAI MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJŲ VEIKLOS SAVIANALIZEI VYKDYTI IR SUVESTINEI RENGTI

1. INSTITUCIJOS VEIKLOS SAVIANALIZĖ

Metodinių patarimų mokslo ir studijų institucijų veiklos savianalizei rengti tikslas – pristatyti savianalizės sampratą, tikslus, procesus ir padarinius. Pateikiami pasiūlymai, aprašomi įgyvendinimui būtini etapai ir priemonės, aptariamos funkcijos, apibrėžiami išipareigojimai produktyviai ir veiksmingai savianalizei atlikti.¹

1.1. SAVIANALIZĖ: APIBRĖŽIMAS, TIKSLAI IR APRĖPTIS

Savianalizė – tai procesas, suteikiantis atskaitos tašką inicijuojamiems teigiamiems pokyčiams mokslo ir studijų institucijoje ir prisidedantis prie kokybės kultūros institucijoje formavimo. Institucijos veiklos kokybė gerinama, vykdant išorinių institucijų, pvz., Studijų kokybės vertinimo centro (toliau vadinama – Centras), metodinius patarimus, tačiau paprastai išorinės institucijos detalai nenurodo, kokie procesai gerinant institucijos veiklos kokybę turėtų būti įgyvendinami. Pažymėtina, kad savianalizė yra sudėtinė didesnės kokybės užtikrinimo sistemos dalis, prisidedanti prie tinkamo šios sistemos funkcionavimo. Institucijos gali vadovautis „Planuok-Atlik-Patikrink-Veik“ (PAPV) modeliu. Jis turi būti įgyvendinamas nuosekliai, apimant visus etapus. Įgyvendinant šį modelį turėtų būti numatytos visiems etapams būtinos veiklos. „Planuok“ – nustatoma, kas turėtų būti atlikta, per kiek laiko, kaip ir kas atliks kokias užduotis. „Atlik“ – tai suplanuotos, veiklos, užduočių, proceso atlikimas, t. y. plano įgyvendinimas. „Patikrink“ – tai vertinimo etapas, kurio metu analizuojama kaip atlikta veikla tenkina nustatytus reikalavimus, ar pasiekiami užsibrėžti tikslai ir pan. „Veik“ – tai vertinimo metu nustatytų trūkumų šalinimo priemonių įgyvendinimo etapas, kurio metu atliekami veiksmai, reikalingi sėkmingai organizacijos raidai. Šis etapas gali būti vykdomas du kartus:

- *prieš* atliekant išorinį vertinimą: siekiant ištaisyti akivaizdžius trūkumus ir parodyti išoriniams vertintojams, kad institucija nori ir geba keistis;

¹ Metodiniai patarimai parengti vykdant Europos Sąjungos Struktūrinių fondų remiamą projektą „Institucinis mokslo ir studijų institucijų vertinimas“ (įgyvendinant 2004–2006 m. BPD 2 prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ 5 priemonę) ir pritaikant Europos universitetų asociacijos gerą patirtį pagal Institucinio vertinimo organizavimo gaires
Institutional evaluation programme guidelines: self-evaluation and site visits, 2007//
www.eua.be/fileadmin/user_upload/files/Institutional_Evaluation_Programme/Guidelines_IEP_unis_07.pdf

- po išorinio vertinimo: siekiant ištaisyti išorinių vertintojų pastebėtus trūkumus.

Kokybės kultūra – tai nuolatinio tobulinimo ir teigiamų pokyčių kultūra, kurioje institucijos stiprybės ir silpnybės yra sąžiningai ir objektyviai atskleidžiamos taip, kad į jas būtų atsižvelgiama kuriant raidos strategiją, numatančią išorines galimybes ir grėsmes.

Savianalizė dažniausiai siejama su organizacijoje stebimų sąlygų, siekių ir procesų aprašymu ir nagrinėjimu. Ją vykdo aukštosios mokyklos bendruomenė prieš išorinį vertinimą. Tačiau savianalizės esmė yra pokyčių organizacijoje skatinimas, todėl svarbiausiu savianalizės sąvokos dėmeniu turėtų tapti procesas, daugeliu atžvilgiu nulemtas savianalizės planuotojų pasirinkimo (ką vertinti, kaip ir kuriuo metu). Savianalizės suvestinės rašymas yra reikšmingas organizacijos savęs vertinimu paremto tobulinimo proceso etapas.

Atsižvelgiant į tai, nuolatinis savęs įsivertinimas turėtų būti sudėtinė įprastinių darbų, planuojamų biudžetiniams metams, dalis. Savianalizė nėra vien tik išorinių reikalavimų, tokių kaip privalomas išorinis vertinimas, vykdymas, ji turėtų būti atliekama nuosekliai ir nuolat.

Skiriami šie savianalizės etapai: pasirengimas savianalizei, savianalizės planavimas, informacijos rinkimas ir analizė, savianalizės išvados.

1.2. PASIRENGIMAS SAVIANALIZEI

Pasirengimas savianalizei yra pirmasis savianalizės žingsnis. Institucijoje suformuojama savianalizės rengimo grupė, kuri vadovaus visam savianalizės procesui. Savianalizės rengimo grupė turėtų būti sudaryta iš asmenų, išmanančių šį procesą ir turinčių pakankamai galių jam įgyvendinti (pvz., grupė galėtų sudaryti atstovai iš institucijos vadovybės, akademinio personalo, studentų, už kokybės užtikrinimą atsakingo padalinio darbuotojų ir pan.). Ši grupė nustato savianalizės tikslus bei apimtį, pasiūlo sudaryti savianalizės rengimo pogrupius (esant reikalui), paskirsto atsakomybę savianalizės grupės nariams ir pogrupiams (jei tokie sudaryti). Savianalizės rengimo grupė motyvuoja ir kitus bendruomenės narius aktyviai dalyvauti savianalizės suvestinės rengime.

Institucijai naudinga žinoti savo silpnąsias puses ir pasinaudoti stipriosiomis pusėmis, šalinant veiklos trūkumus.

Siekiant veiksmingos savianalizės galėtų padėti specialūs savianalizės rengimo grupės ir pogrupių narių mokymai, tačiau jie nėra privalomi. Pasiūlymai, galintys padėti siekiant rezultatų:

- institucija turėtų skatinti pasitikėjimą ir mažinti rizikos baimę, skleisdama žinias ir supratimą tarp savianalizės rengimo grupės ir pogrupių narių;
- susirinkimai turėtų būti suplanuoti, vadovai atrinkti iš kandidatų, gebančių vadovauti ir skatinančių kitų grupės narių aktyvumą;
- susirinkimų darbotvarkė turėtų būti apgalvota, kad susirinkimai atliktų savo funkcijas;
- turėtų būti atsižvelgiama į psichologinį savianalizės rengimo grupių nusiteikimą (pavyzdžiui, numatant aiškią atliekamų užduočių pradžią ir pabaigą);
- dalyviai turėtų būti motyvuojami, paskatinant juos už darbą (paskatinimams reikšmingos ir žodinės padėkos).

Atliekant savianalizę, svarbi institucijos vadovų parama, proceso išmanymas, ištekliai ir vidinė motyvacija.

Institucijos vadovų parama galėtų būti tokia:

- skatinti institucijos darbuotojų motyvaciją;
- iškelti savianalizę kaip svarbų prioritetą;
- remti savianalizės rengimo grupę;
- skatinti proceso dalyvius;
- skirti savianalizei reikiamus išteklius (žmonių ir finansinius);
- tarpininkauti pakviečiant kokybės vertinimo specialistus;
- numatyti institucijos kaitos strategiją;
- teigiamai reaguoti į savianalizės metu vykdomas naujas veiklas;
- pasinaudoti savianalizės rezultatais;
- užtikrinti savianalizės tęstinumą.

1.3. SAVIANALIZĖS PLANAVIMAS

Planavimo etapas yra pats svarbiausias, nes neįmanoma surasti vieno visoms institucijoms tinkančio savianalizės modelio. Geroji patirtis rodo, kad naudinga surengti vienos dienos seminarą vertinimo procesui parengti, kurio metu būtų surengtas šiam procesui skirtas pristatymas, o darbo grupėse būtų aptariamas savianalizės atlikimo modelis. 5 priede pateikiama X aukštosios mokyklos savianalizės struktūra. Šiame pavyzdyje – 30 metų veikianti aukštoji mokykla, turinti keletą programų, leidžiančių jas baigus siekti universitetinio išsilavinimo, vykdanči studijas pagal profesinio rengimo programas ir teikianči paslaugas bendruomenei. Per aukštosios mokyklos gyvavimo laikotarpį studentų skaičius išaugo nuo 1500 iki 4000. Tai paskatino aukštosios mokyklos paslaugų teikimo bendruomenei plėtrą. Per pirmuosius 15 metų aukštojoje mokykloje nebuvo atlikta reikšmingų įvertinimų, tačiau artėjant akreditacijai, aukštoji mokykla buvo priversta atlikti kruopščią savianalizę. Aukštoji mokykla parengė savianalizės atlikimo struktūrą (žr. 5 priedą).

Tam, kad šis etapas būtų veiksmingas, siūloma atsakyti į tam tikrus klausimus, pavyzdžiui:

- Kaip suformuluoti institucijos ir jos padalinių misija, vizija ir trumpalaikiai bei ilgalaikiai tikslai (ar jie aiškūs, visaapimantys, šiuolaikiški, suderinti ir kt.)?
- Ar pastaruoju metu institucijoje buvo atliekami tyrimai susiję su veiklos kokybe? Ar yra jų rašytinės ataskaitos?
- Ar institucija turi reikiamų informacinių gebėjimų (personalo, patirties, išmanymo) ir priėjimą prie reikalingų duomenų (faktų, prognostinių duomenų, nuomonių ir duomenų rinkimo sistemų)?
- Kokia planavimo būklė institucijoje? Kada buvo vykdomas išsamaus planavimo procesas?
- Kokia institucijos veiklos kokybės užtikrinimo sistemos struktūra, procedūros, mechanizmai ir t. t.?
- Kokia institucijos kokybės kultūra ir personalo darbo krūviai?
- Koks jaučiamas išorinių vertinimo agentūrų (pvz., Studijų kokybės vertinimo centro, Europos universitetų asociacijos ir pan.) poveikis?

Savianalizei rengti turėtų būti sudaromas planas (žr. 2 priedą). Planas turėtų būti parengtas dėmesingai, atsižvelgiant tiek į laukiamą rezultatą, tiek ir į įgyvendinamumo galimybes.

Plane siūloma numatyti šiuos etapus:

- a) informaciniai susitikimai, skirti proceso detalėms pristatyti;
- b) savianalizės rengimo grupės ir pogrupių katedrose, fakultetuose ir administracijoje suformavimas bei atsakomybės paskirstymas;
- c) informacijos rinkimas (klausimynų pateikimas, duomenų surinkimas ir kt.);
- d) pirminės savianalizės suvestinės parengimas;
- e) institucijos bendruomenės supažindinimas su pirmine savianalizės suvestine;
- f) aptarimas su vadovais ir akademinio personalu;
- g) suvestinės tobulinimas ir užbaigimas;
- h) institucijos veiklos kokybės gerinimo plano aptarimas institucijoje;
- i) galutinės suvestinės pateikimas išorinei vertinimo agentūrai.

Siūlomi a ir b etapai plačiau aptariami 1.2. ir 1.3. skyriuje, c etapas – 1.4 skyriuje, d – i etapai – 1.5. skyriuje.

1.4. INFORMACIJOS RINKIMAS IR ANALIZĖ

Informacijos rinkimas ir jos analizė yra svarbiausias savianalizės etapas. Jis paremtas ankstesniame etape sudarytu savianalizės planu. Šiuo etapu renkama ir nagrinėjama informacija. Duomenis, naudojamus savianalizėje, gali sudaryti tiek *faktai*, tiek *nuomonės*. Atsižvelgiant į tai, kas nagrinėjama, gali būti panaudotos skirtingos duomenų rinkimo priemonės ir pasirinkti skirtingi informacijos šaltiniai. Šiame etape:

- **nagrinėjami rašytiniai dokumentai, renkami duomenys, susiję su institucijos veiklos kokybe.** Savianalizės rengimo grupės ir pogrupių nariai turėtų nagrinėti konkrečias sritis, tokias kaip tikslai ir misija, studentų, darbuotojų organizacijos, akademinio personalo veikla, studijų planai ir programos, mokymo procesas (tose institucijose, kur mokymas yra sudėtinė misijos dalis), paslaugos studentams, paslaugos visuomenei, moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra, finansiniai ištekliai ir kt. Savianalizės rengimo grupė numato, kokie institucijoje esantys dokumentai ar su institucijos veikla susiję duomenys gali padėti įsivertinti kiekvieną iš vertinamų veiklos sričių.
- **renkama informacija per pokalbius su institucijos bendruomene, partneriais.** Savianalizės rengimo grupės nariai ar sudarytų pogrupių nariai, ar šiam reikalui paskirti asmenys nusimato būtinas apklausti institucijos bendruomenės (pvz., dėstytojai, studentai, pagalbinis personalas ir kt.), socialinių partnerių grupes, suformuluoja klausimus, padėsiančius išsiaiškinti jų nuomonę apie institucijos veiklos kokybę įvairiais aspektais bei apklausia numatytas grupes.
- **analizuojama surinkta informacija.** Į savianalizę rekomenduotina įtraukti „Stiprybių-silpnybių-galimybių-grėsmių“ (SSGG) analizę. SSGG analizės metu nustatomi vidiniai (stiprybės ir silpnybės) bei išoriniai (galimybės ir grėsmės) veiksniai, galintys turėti įtakos nagrinėjamos institucijos veiklai. Išorinės ir vidinės sąlygos turėtų būti susietos tarpusavyje tam, kad būtų galima sukurti tobulinimo

strategiją, kuri vėliau būtų aprašyta galutinėje savianalizės suvestinėje. Stiprybių ir silpnybių priešpastatymas galimybėms ir grėsmėms – tai užduotis (ji gali būti atliekama per seminarus), skirta:

- ✓ sumažinti stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių kiekį iki racionalaus valdymo prasme skaičiaus, pvz., sugrupuojant panašius elementus ir apsisprendžiant koncentruotis tik į pačius svarbiausius iš jų;
- ✓ nuspręsti, kurias stiprybes ir silpnybes veikia atitinkamos galimybės ir grėsmės (kaip ir pirmuoju atveju, apsiribojimas reikšmingiausiomis sąsajomis leidžia koncentruotis į tai, kas svarbiausia strategijai);
- ✓ nustatoma, kokią papildomą informaciją reikia surinkti ar esamą papildyti. Savianalizės rengimo grupė išanalizavusi surinktą faktinę bei žodinę informaciją, nustato ir surenka papildomą informaciją siekiant tiksliau save įsivertinti.

1.5. SAVIANALIZĖS SUVESTINĖS PARENGIMAS IR PASKESNĖ VEIKLA

Surinkus ir išnagrinėjus informaciją, savianalizės rengimo grupė parengia pirminę savianalizės suvestinę ir pateikia ją institucijos vadovybei, siūlydama institucijos veiklos gerinimo (stiprinimo) kryptis. Savianalizės rengimo grupė kartu su institucijos vadovybe suformuluoja pirmines savianalizės išvadas nusprendžiant svarbiausias institucijos veiklos tobulinimo kryptis ir parengia institucijos veiklos kokybės gerinimo plano projektą (pateikiamas kaip suvestinės priedas).

Parengta pirminė savianalizės suvestinė bei veiklos kokybės gerinimo plano projektas turėtų būti pristatomi visai institucijos bendruomenei bei socialiniams partneriams, sudarant jiems galimybę diskutuoti, išsakyti savo nuomonę bei teikti pasiūlymus, kuriuos reikėtų išnagrinėti, rengiant galutinę savianalizės suvestinę.

Šio etapo rezultatas – savianalizės suvestinė (siūlomas suvestinės turinys – 4 priede). Joje aprašoma dabartinė institucijos situacija ir pateikiama pasiūlymų paskesnei veiklai. Tam, kad vyktų nuolatinis tobulinimas, institucija turėtų įgyvendinti šias rekomendacijas ir užtikrinti, kad ciklas toliau tęstųsi vykstant naujam planavimo procesui.

Tinkama savianalizės suvestinė:

- parašyta aiškiai;
- pateikta glausta ir svarbiausia informacija;
- atspindi kokybės kultūrą institucijoje;
- tenkina savianalizės suvestinei taikomus reikalavimus (žr. 1 priedą).

Savianalizės suvestinėje pateikiama aiški, glausta ir svarbiausia informacija. Per ilgą suvestinę gali neišryškinti esminių aspektų. Netinkamai pateikti pasiūlymai (neiškirti svarbiausi momentai, nestruktūruota ir menkai apibendrinta informacija) turi mažiau galimybių būti įgyvendinti. Priimtina 20–30 puslapių (be priedų, titulinio lapo, turinio rodyklės) savianalizės suvestinės apimtis. Daugelį suvestinę pagrindžiančių faktų galima pateikti prieduose arba ekspertų vizito mokslo ir studijų institucijoje metu.

Savianalizės suvestinė skirta inicijuoti teigiamus pokyčius organizacijoje ir turėtų demonstruoti kokybės kultūrą institucijoje. Suvestinė turėtų būti nuosaiki ir sąžininga, nurodanti ir stipriąsias puses, ir tobulintinas sritis.

2. INSTITUCINIO VERTINIMO SRITYS IR POSRIČIAI

Savianalizės suvestinėje prašome išanalizuoti institucijos veiklą pagal šias sritis: savivalda, išoriniai santykiai, studijos, mokslinė ir meninė veikla, ištekliai, parama studentams, vidinė kokybės vadybos sistema.

Institucija papildomai gali išanalizuoti veiklą ir pagal kitas, čia neįvardytas, sritis.

2.1. SAVIVALDA

Tikslas – nustatyti, kaip institucijos valdymas ir veiklos organizavimas padeda siekti institucijos misijos ir vizijos, užtikrina institucijos tvarumą ir jos veiklos tobulinimą.

Išskiriami šie posričiai:

- institucijos vizijos, misijos, ir veiklų dermė;
- strateginio planavimo veiksmingumas;
- valdymo struktūros veiksmingumas ir pagrįstumas;
- sprendimų priėmimas ir įgyvendinimas;
- darbuotojų aktyvumas išorėje;
- absolventų poreikio stebėsenos sistema.

Institucijos vizijos, misijos ir veiklų dermė. Vertinama Institucijos vizijos ir misijos sklaida, atnaujinimo dažnumas, Institucijos tikslai ir prioritetai bei jų pagrįstumas turimais ištekliais (žmonių, finansiniais, materialiniais ir pan.). Kaip sėkmingai tikslų ir prioritetų siekiama. Vertinamas Institucijos veiklos suderinamumas su vizija, misija, ir tikslais. Atliekama šaltinių, kuriuose vizija, misija, ir tikslai skelbiami, analizė, nagrinėjamos vizijos ir misijos atnaujinimo priežastys ir dažnumas. Jei vertinama į universitetą integruota mokslinių tyrimų įstaiga, svarbu vertinti mokslo instituto vizijos ir misijos sąsajas su universiteto misija ir vizija. Kaip institucijos misija dera su vykdomų studijų programų visuma?

Strateginio planavimo veiksmingumas. Analizuojamas paskutinių 5 metų laikotarpio strateginių planų įgyvendinimo veiksmingumas ir tęstinumas, sėkmingo arba nesėkmingo planų įgyvendinimo ir jų tikslinimo priežastys. Vertinamas Institucijos struktūrų veiksmingumas: ar periodiškai stebimas strateginių planų įgyvendinimas ir, jei reikia, teikiami siūlymai tikslinti planus. Vertinami tokie aspektai kaip išlaidų, skirtų infrastruktūrai gerinti ir plėsti, planavimas ir einamųjų išlaidų subalansavimo tinkamumas, strateginis žmonių išteklių valdymo modelis (pvz., nuolatinių ir nenuolatinių dėstytojų (mokslininkų) procentinio santykio planavimas), tarptautiškumo (akademinių mainų, tarptautinių projektų ir pan.) skatinimo politikos veiksmingumas.

Valdymo struktūros veiksmingumas ir pagrįstumas. Analizuojamas sprendimus priimančių ir patariančiųjų struktūrinių vienetų darbo veiksmingumas, Institucijos valdymo struktūros tinkamumas, įgyvendinant Institucijos misiją ir strateginius tikslus. Įvertinamas funkcijų pasiskirstymo tarp skirtingų

sprendimus priimančių struktūrinių vienetų racionalumas, struktūrinių vienetų bendradarbiavimo veiksmingumas. Įvertinamas kolegialaus valdymo ir asmeninės atsakomybės santykis. Įvertinamas visuomenės atstovavimas Institucijos valdymo struktūrose ir jo nauda Institucijai.

Sprendimų priėmimas ir įgyvendinimas. Analizuojamas sprendimų priėmimo procedūrų veiksmingumas, sąveika tarp skirtingų vadovavimo lygmenų, subsidiarumo, principo taikymas užtikrinant veiksmingą ir racionalų Institucijos valdymą. Šiuos aspektus galėtų padėti atskleisti nustatytos ir nuosekliai taikomos tvarkos ir taisyklės, pagal kurias yra priimami sprendimai, pvz. dėl biudžeto sudarymo, jo vykdymo ir pan., taip pat nustatytas ir realiai vykdomas priimtų sprendimų įgyvendinimo kontrolės mechanizmas. Taip pat vertinamas informacijos sklaidos apie sprendimų priėmimo procesus Institucijoje sistemiškumas. Tinkamą sklaidą galėtų rodyti tokie požymiai kaip posėdžių protokolų viešinimas Institucijos bendruomenei, išankstinis visų lygių susirinkimų, per kuriuos priimami sprendimai, dienotvarkių paskelbimas, veiksmingi grįžamojo ryšio, kuri iš vadovybės gauna akademinę ir administracinę bendruomenę, mechanizmai.

Darbuotojų aktyvumas išorėje. Šis posritis apima Institucijos akademinio personalo dalyvavimą kitų institucijų valdyme bei akademinėje ir kitoje profesinėje veikloje. Dalyvavimo pavyzdžiai galėtų būti dėstytojų iš įvairių katedrų išitraukimas į profesinių organizacijų, valstybinių ir nevyriausybinių organizacijų veiklą. Įvertinami Institucijos darbuotojų vaidmenys tokiose struktūrose, dalyvavimo naudingumas vertinamajai Institucijai.

Absolventų poreikio stebėsenos sistema. Analizuojama nuolatinio stebėjimo sistema, skirta Institucijos įvairių studijų programų absolventų poreikiui darbo rinkoje įvertinti. Nustatoma, kaip veiksmingai panaudojami surinkti duomenys organizuojant paskesnę Institucijos veiklą. Ši posrity gali padėti įvertinti duomenų apie absolventų pasirenkamas karjeros kryptis ir pasitenkinimo lygį rinkimo sistemos veiksniumas, nuolatinis aktualios informacijos apie darbo rinkos poreikius kaupimas (darbdavių pasitenkinimo lygio stebėseną), karjeros planavimo sistemos veiksmingas funkcionavimas, efektyvus praktikos darbo vietose organizavimas.

2.2. IŠORINIAI SANTYKIAI

Tikslas – užtikrinti, kad Institucija prisidėtų prie Lietuvos visuomenės, taip pat regioninės, nacionalinės ir tarptautinės ekonomikos plėtros, geriau tenkintų visuomenės ir darbo rinkos poreikius.

Išskiriami šie posričiai:

- atitikimas teisės aktų reikalavimams;
- išorinių interesų grupių atstovavimas institucijoje;
- partnerystė su kitais sektoriais;
- institucijos poveikumas.

Atitikimas teisės aktų reikalavimams. Vertinama Institucijos organizacinių struktūrų ir jų funkcionavimo dermė su Lietuvos Respublikos, tarptautinės teisės aktais. Vertinama, kiek ši dermė grindžiama subsidiarumo, proporcingumo ir efektyvumo principais.

Išorinių interesų grupių atstovavimas institucijoje. Vertinama išorinių interesų grupių dalyvavimo Institucijos sprendimus priimančiose vidinėse struktūrose nauda Institucijai.

Partnerystė su kitais sektoriais. Analizuojamas ir vertinamas Institucijos ir jos atskirų struktūrinių padalinių bei darbuotojų grupių bendradarbiavimas su įmonėmis, įstaigomis, organizacijomis, teikiant mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros, mokymo ir kitas paslaugas. Ši posritį galėtų apibūdinti sutarčių tarp Institucijos ir įmonių ar socialinių partnerių skaičius bei pobūdis (ilgalaikių ar trumpalaikių, fundamentaliųjų ar taikomųjų tyrimų, mokymo ar kitokio pobūdžio paslaugų sutarčių), projektų (nacionalinių ir tarptautinių) įvairiuose fakultetuose ir katedrose ar padaliniuose kiekis ir įvairovė, iš sutarčių gaunamų pajamų dalis bendrame Institucijos biudžete.

Institucijos poveikumas. Analizuojama institucijos, teikiamų paslaugų įvairovė, jų nauda valstybės institucijoms, veiklos pasauliui, visuomenei ir pačiai institucijai.

2.3. STUDIJOS

Tikslas – nustatyti studijų organizavimo veiksmingumą ir poveikį Institucijos bendruomenei bei visuomenei.

Išskiriami šie posričiai:

- studijų programų ir studijų proceso organizavimo kokybė;
- studijų programų stebėsenos kokybė;
- studijų išteklių pakankamumas ir tinkamumas.

Studijų programų ir studijų proceso organizavimo kokybė. Pateikiamas institucijoje vykdomų visų pakopų (pagrindinių, magistrantūros, specialiųjų profesinių, vientisųjų, doktorantūros, meno aspirantūros) studijų programų sąrašas. Apibūdinama, kaip įgyvendinamos Europos universitetų chartijos dėl visą gyvenimą trunkančių studijų nuostatos. Analizuojama įvairių studijų programų paklausa tarp stojančiųjų ir jos kitimas, taip pat studijų programų pasiūlos atitikimas rinkos poreikiams. Šį aspektą gali padėti aprašyti duomenys apie dabartinį norinčiųjų studijuoti tam tikrose studijų programose skaičių, paklausos prognozės, priėmimo konkursų rezultatai, atspindintys studijų programų konkurencingumą. Taip pat galima nagrinėti nuolatinio planavimo, atsižvelgiant į būsimą studijų programų paklausą, sistemą, studijų programų pasiūlos atitikimą universiteto misijai, interesų grupių (absolventų, darbdavių, kai kuriais atvejais ir valstybinių institucijų) nuomonę apie studijų programų pasiūlą ir kokybę, vykdomų studijų programų rezultatus (panaudojami anksčiau minėtos absolventų poreikio stebėsenos duomenys). Nurodomas užsienio kalbomis siūlomų studijų programų skaičius, įvertinama šių programų paklausa ir nauda Institucijai. Aiškinamasi, kuo pagrįstas naujų studijų programų kūrimas, ar negalima patobulinti esamų studijų programų. Analizuojamos veiksmingai studijų programų raidai būtinos struktūros ir procedūros, skirtos prognozuoti studijų rezultatus, sudaryti bei tobulinti studijų programas, parinkti mokymo ir mokymosi metodus. Studijų programų raidos veiksmingumą rodo studijų rezultatų gerėjimas. Analizuojamas Institucijoje vykdomos studijų turinio peržiūros veiksmingumas, atsižvelgiant į tikėtiną studijų programos poreikį ateityje ir esamus išorinius reikalavimus, vidinio ir išorinio vertinimo rezultatus. Analizuojamas akademinis mobilumas (dėstytojų,

studentų), jo nauda institucijai. Analizuojamos kitos studijų paslaugos (pvz., mokymosi visą gyvenimą diegimas), jų organizavimo kokybė, naujų studijų būdų taikymas (komandinis darbas, mokymasis elektroninėje terpėje ir pan.). Kaip bendradarbiauja AM struktūriniai padaliniai vykdydami studijų programas, ypatinga dėmesį atkreipiant tada, kada vykdomos tarpdalykinės studijos.

Studijų programų stebėsenos kokybė. Analizuojama studijų programų efektyvumo stebėsenos sistema, įvertinant studentų ir dėstytojų santykį, studentų pažangumo pokyčius studijų metu, studijų trukmę, taip pat dėstytojų ir studentų pasitenkinimo lygį. Gerą studijų programų įgyvendinimo kokybę gali rodyti tokie požymiai kaip nuoseklus studentų vertinimo kriterijų, taisyklių ir procedūrų taikymas, studentų pasitenkinimo lygio vertinimo sistemos funkcionavimas ir teigiamas poveikis, pedagoginio personalo pasitenkinimo lygio stebėseną, nuolatinis aktualios, nešališkos ir objektyvios informacijos rinkimas ir skelbimas (tiek kiekybinės, tiek ir kokybinės) apie siūlomas studijų programas (studijų trukmę, baigusiųjų procentą).

Studijų išteklių pakankumas ir tinkamumas. Vertinamas studijų programų įgyvendinimo atitikimas siekiamam, pasitelkiant tinkamą personalą, mokymosi išteklius. Šį posrįtį galėtų apibūdinti tokie aspektai kaip pedagoginio personalo kompetencijos, akademiniai krūviai, veiksmingas auditorijų paskaitoms ir seminarams panaudojimas, mokomosios ir mokslinės literatūros prieinamumas (tiek dėstytojams, tiek studentams) bibliotekose ir internetu, darbo vietų bibliotekoje skaičius ir vidutinis (apytikslis) jų užimtumas.

2.4. MOKSLINĖ IR MENINĖ VEIKLA

Tikslas – įvertinti Institucijos mokslinių tyrimų (fundamentaliųjų ir taikomųjų) ir eksperimentinės plėtros lygį, nustatyti jo atitikimą Institucijos misijai, taip pat indėlį į visuomenės ir ekonomikos raidą. Išskiriami šie posričiai:

- mokslinių tyrimų kryptingumas;
- mokslo ir studijų sąveika;
- mokslinės ir (ar) meninės veiklos rezultatyvumas;
- mokslinis pajėgumas.

Mokslinių tyrimų kryptingumas. Vertinamas mokslinių tyrimų atitikimas Institucijos misijai. Analizuojamas vykdomų tyrimų paskirstymas Institucijos padaliniuose pagal mokslo sritis, kryptis ir šakas, atskirų mokslo padalinių tyrimų sričių atitikimas Institucijos misijai ir strateginiams tikslams. Atsižvelgiama į kritinės tyrėjų masės, būtinos Institucijos tikslams įgyvendinti ir tyrimų sričiai plėtoti, kiekvienoje mokslo srityje buvimą. Vertinamas skirtingų Institucijos fakultetų, katedrų, kitų padalinių vykdomų fundamentaliųjų ir taikomųjų, trumpalaikių ir ilgalaikių tyrimų santykis, skirtingų kryptų tyrėjų bendradarbiavimo veiksmingumas. Taip pat analizuojamas santykis tarp fundamentaliųjų ir taikomųjų tyrimų, remiamų įmonių, kitų išorinių Lietuvos ar užsienio finansuotojų (valstybinių institucijų ar Europos tyrimų programų). Skirtingų tyrimų tipų dermė su Institucijos misija.

Mokslo ir studijų sąveika. Apibūdinamas studentų dalyvavimas mokslinėje veikloje, mokslinių tyrimų integravimas į studijų programas, akademinio personalo laiko, skiriamo studijoms ir mokslui,

santykis. Tais atvejais, kai mokslinių tyrimų įstaiga yra integruota į universitetą, analizuojamas šios įstaigos ir universiteto padalinių bendradarbiavimo studijų ir tyrimų srityje veiksmingumas (personalo dalyvavimas tiek įstaigos tyrimuose, tiek universiteto padalinių vykdomose studijose ir (ar) tyrimuose, bendrų doktorantūros ir kitų programų vykdymas, kita bendra veikla, tokia kaip seminarai, konferencijos, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros projektai ir pan.).

Mokslinės ir (ar) meninės veiklos rezultatyvumas. Vertinama skirtingų Institucijoje vykdomų mokslo sričių tyrimų kokybė. Atskiri šio posričio aspektai gali būti mokslinės produkcijos (meninės veiklos) skirtingose mokslo srityse kokybė (įvairių Lietuvoje ir užsienyje spausdintų publikacijų kiekis ir reikšmingumas), publikacijų citavimo indeksai, dalyvavimas nacionalinėse ir tarptautinėse konferencijose, jų organizavimas (bendradarbiavimo su savo srities kolegomis intensyvumas), pumpurinių įmonių (*spin-offs*) skaičius ir pobūdis, patentų skaičius ir jų indėlis į padalinio ar universiteto mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategiją bei finansavimą, mokslo produkcijos kokybės stebėseną (vidinė mokslo produkcijos vertinimo sistema ir gautų rezultatų susiejimas su akademinio personalo skatinimu – karjera, kūrybinėmis atostogomis, finansiniu atlygiu), bendrų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros projektų tarp skirtingų Institucijos mokslo padalinių ir su kitomis Institucijomis (įskaitant tarptautinius partnerius) skaičius ir pobūdis, nacionalinis ir tarptautinis mokslininkų mobilumas (išvykstančio ir atvykstančio akademinio personalo skaičius). Analizuojama reali ar potenciali mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros nauda šalies ekonomikai ir visuomenei, indėlis į mokslo kryptį (šaką).

Mokslinis pajėgumas. Vertinamas žmonių ir materialųjų išteklių pakankamumas tam, kad būtų įgyvendinama Institucijos misijoje numatyta mokslinė veikla. Analizuojama Institucijos mokslinė infrastruktūra (pvz., patalpų, laboratorinės įrangos, bibliotekų ir pan. kokybė ir pakankamumas), mokslinio ir techninio personalo kvalifikacija, ir tarptautinis matomumas mokslinio pajėgumo kaita, mokslinės (meninės) veiklos kokybės užtikrinimo sistema..

2.5. IŠTEKLIAI

Tikslas – įvertinti Institucijos išteklių pakankamumą ir panaudojimo racionalumą įgyvendinant Institucijos siekius.

Išskiriami šie posričiai:

- finansinių išteklių pakankamumas ir jų valdymas;
- žmonių išteklių pakankamumas ir jų valdymas;
- materialinių išteklių pakankamumas ir jų valdymas.

Finansinių išteklių pakankamumas ir jų valdymas. Vertinamas strateginis biudžeto pajamų ir išlaidų planavimas ir vykdymas, suderinamumas su Institucijos tikslais ir prioritetais, audito funkcionavimas. Analizuojama pirmoje veiklos srityje (vidinis valdymas) įvardintų Institucijos prioritetų finansavimo kriterijai ir kaip jais vadovaujamasi. Analizuojami Institucijos finansavimo šaltiniai ir Institucijos veikla juos didinant bei pritraukiant naujus šaltinius. Vertinamas finansinių išteklių panaudojimo racionalumas. Įvertinami tokie procesai kaip nuolatinis kapitalinių investicijų planavimas

atskiruose padaliniuose, pridėtinių pajamų ir išlaidų planavimas centriniame Institucijos lygmenyje – kaip skatinamas projektų rengimas ir įgyvendinimas, finansų planavimo komitetų posėdžių reguliarumas ir skaidrumas ir kt.

Žmonių išteklių pakankamumas ir jų valdymas. Analizuojama Institucijos personalo formavimo strategija ir jos atitikimas Institucijos tikslams, misijai. Įvertinamas akademinio personalo, administracijos darbuotojų ir techninio personalo pakankamumas siekiant nustatytų tikslų. Nagrinėjamas personalo ir jo kvalifikacijos poveikis studijų ir tyrimų kokybei, darbuotojų kaitai. Vertinamas personalo planavimo, priėmimo, vertinimo ir karjeros skaidrumas (įskaitant lygių galimybių užtikrinimą), nuolatinio ir nenuolatinio personalo santykis, pasiskirstymas pagal amžiaus grupes (pvz., 31–40, 41–50 ir t. t.), profesinio tobulėjimo sistemos veiksmingumas, personalo produktyvumo stebėseną, Institucijos atvirumas kitose Institucijose studijavusių specialistų bei užsienio specialistų priėmimui, jų (nuolatinio, nenuolatinio, projektinio) išlaikymo galimybės ir Institucijos personalo įsitraukimas į užsienio mokslo ir studijų institucijų veiklą, bendrus projektus.

Materialinių išteklių pakankamumas ir jų valdymas. Vertinamas infrastruktūros pakankamumas ir tinkamumas, personalo darbo ir poilsio sąlygų, bendrųjų bibliotekos išteklių, informacinių-komunikacinių technologijų, skirtų vadybai ir administravimui, adekvatumas. Atsižvelgiama į darbuotojų pasitenkinimą savo darbo sąlygomis. Įvertinama materialinių išteklių atnaujinimo strategija ir jos vykdymas. Vertinamas turimų materialinių išteklių (pvz., pastatų, patalpų ar įrangos nuoma ir pan.) panaudojimo racionalumas.

2.6. *PARAMA STUDENTAMS*

Tikslas – įvertinti paramos studentų mokymui ir mokymuisi priemonių veiksmingumą.

Išskiriami šie posričiai:

- paslaugų pakankamumas ir kokybė;
- studentų savivaldos poveikumas;
- paramos infrastruktūros pakankamumas ir tinkamumas.

Paslaugų pakankamumas ir kokybė. Vertinamas paslaugų, prisidedančių prie studentų gerovės ir studijų sėkmės, atitikimas studentų poreikiams. Analizuojama institucijos veikla užtikrinant tinkamas studijų ir gyvenimo sąlygas studentams. Svarbūs aspektai yra studentų atstovybės aktyvumas, administracinių paslaugų studentams veiksmingumas, finansinės paramos studentams paskirstymas, studentų informacinių priemonių veiksmingumas, interneto svetainės, karjeros planavimo ir tarptautinių ryšių skyrių funkcionavimas; socialinės ir psichologinės pagalbos prieinamumas, absolventų organizacijos aktyvumas, studentų pasitenkinimas teikiamomis paslaugomis.

Studentų savivaldos poveikumas. Vertinamas studentų dalyvavimas priimančios Institucijai reikšmingus sprendimus ir tobulinant studijų programas, taip pat studentų interesų atstovavimas pagrindinėse sprendimus priimančiose struktūrose ir kiekviename padalinyje, įvairiuose komitetuose ir tarybose; atsižvelgiama į tai, kokiuose komitetuose studentams neatstovaujama. Svarbūs aspektai yra studentų iš atskirų katedrų atstovavimo padalinyje bei centrinėje Institucijos valdymo ir sprendimų

priėmimo struktūrose skatinimas, grįžtamojo ryšio iš studentų apie programų tobulinimą gavimo būdai, studentų pasitenkinimo studijomis, siekiant tobulinti dėstyto proceso, vertinimo sistemiškumas.

Paramos infrastruktūros pakankamumas ir tinkamumas. Vertinamas infrastruktūros, reikalingos teikiant paramą studentams, pakankamumas ir naudojimas. Teigiamai šį posritį apibūdinantys požymiai galėtų būti pakankamo vietų skaičiaus bendrabučiuose užtikrinimas studentams, savarankiško darbo vietų efektyvus paskirstymas ir parengimas, informacinių-komunikacinių technologijų prieinamumas, maitinimo, sporto, transporto, kultūrinės veiklos organizavimo kokybė ir kt. Turi būti atsižvelgta į saugios, sveikos aplinkos buvimą.

2.7. VIDINĖ KOKYBĖS VADYBOS SISTEMA

Tikslas – įvertinti, kaip užtikrinama kokybė ir kaip tai prisideda prie Institucijos tikslų, misijos įgyvendinimo.

Išskiriami šie posričiai:

- vidinės sistemos veiksmingumas;
- išorės ekspertų poveikumas;
- kokybės kultūros ugdymas.

Vidinės sistemos veiksmingumas. Analizuojamas Institucijos vidinis valdymas kokybės užtikrinimo požiūriu, vidinio kokybės užtikrinimo principai ir jų naudojimas Institucijoje, informacijos apie studijų, tyrimų ir administravimo procesus iš skirtingų padalinių ar fakultetų objektyvumas, šios informacijos panaudojimas planuojant veiklą bei valdant Instituciją. Efektyviai funkcionuojančios sistemos pavyzdys galėtų būti studentų pasitenkinimo skirtingomis studijų programomis vertinimas ir jo rezultatų panaudojimas tobulinant studijų programas bei keliant dėstančio personalo kvalifikaciją, programų kokybės pokyčių atitikimas Institucijos siekiams. Turėtų būti įvertinta mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kokybės užtikrinimo sistema.

Išorės ekspertų poveikumas. Analizuojamas išorės ekspertų dalyvavimas užtikrinant kokybę, įvertinamas jo poveikis. Nurodykite, kokie paskutiniai išoriniai vertinimai buvo atlikti. Kiek institucija savo iniciatyva kvietė išorinius ekspertus, kiek buvo vertinama privalomai, Kurie iš vertinimų - privalomi ar organizuoti institucijos iniciatyva – paveikėsi. Kokius pokyčius jie lėmė?

Kokybės kultūros ugdymas. Vertinamas veiklos ir informacijos sklaidos, skatinančios kokybės kultūrą bei gerosios patirties panaudojimą Institucijoje, nuoseklumas. Bendri teigiami šio posričio požymiai: Institucijos viduje vyrauja antrepreneriška valdymo kultūra, sprendimų priėmimo decentralizacija Institucijos viduje - visuose lygiuose įgyvendintas subsidarumo principas, personalas ir studentai akademinę laisvę suvokia kaip studijų ir mokslinių tyrimų kokybės svarbiausią veiksnį ir realiai naudojasi akademinė laisve, visuose Institucijos lygiuose yra susiformavusi palanki individualioms kūrybiškoms iniciatyvoms terpė, skatinamos ir palaikomos akademinės naujovės, kylančios ne iš centro ar oficialiai atsakingų darbuotojų, akademinio elgesio kultūra netoleruoja konformizmo ir paklusnumo, kolektyvizmo ir paternalizmo. Atskiri šio posričio požymiai gali būti savanoriškos ir aktyvios personalo bei studentų pastangos gerinti studijų programas ir mokslinius tyrimus, apdovanojimai už pasiekus

kokybiškus rezultatus, nuolatinis informacijos apie katedrų, fakultetų, kitų padalinių vykdomų studijų programų, mokslinių tyrimų vertinimų rezultatus pateikimas Institucijos vidinėse informavimo priemonės bei vietiniame tinkle ir (ar) laikraštyje, taip pat už Institucijos ribų. Dauguma šių atskirų požymių atspindi procedūras ir struktūras, sukurtas gerinti kokybės kultūrą. Todėl jos neturi būti tiesiogiai tapatinamos su kokybės kultūra. Būtina įvertinti šių procedūrų ir struktūrų veiksmingumą ugdant kokybės kultūrą.